

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

PROSPER MÉRIMÉE

ÂRAFTAKİ RUHLAR
İLLE VENÜS'Ü

Çeviren
Yaşar Nabi NAYIR

İKİNCİ BASILIŞ

DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

FRANSIZ KLÁSİKLERİ: 77

ÂRAFTAKİ RUHLAR
ILLE VENÜS'Ü

Bu tercümenin her türlü basım ve yayım hakları Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Bakanlığın müsaadesi alınmadıkça bu tercümenin metni tamamen, kısmen veya değiştirilerek alınamaz.

Millî Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğünün 1/X/1962 tarih ve 15393 sayılı emriyle Fransız klâsikleri serisinde ikinci defa olarak 5000 sayı basılmıştır.

PROSPER MÉRIMÉE

ÂRAFTAKİ RUHLAR

(Les Âmes du Purgatoire)

ILLE VENÜS'Ü

(La Vénus d'Ille)

Bu eseri Yaşar Nabi NAYIR dilimize çevirmiştir.

İKİNCİ BASILIŞ

İSTANBUL 1964 — MİLLÎ EĞİTİM BASİMEVİ

ÂRAFTAKİ RUHLAR

Cicero, bir yerde, galiba *De Natura Deorum* isimli eserinde der ki: Birçok Zeus'lar mevcut olmuştur, — Girit'te bir Zeus — Oliympia'da bir başkası, — başka yerde bir başkası, — öyle ki Yunanistanın biraz tamnmış bir şehri yoktur ki kendi Zeus'una sahip bulunmasın. Bütün bu Zeus'ların birarada yuğrulmasından bir tek Zeus meydana getirilmiş ve adaşlarından herbirinin bütün maceraları ona atfolunmuştur. Bu tanrıya izafe edilen sevda başarılarının hadsiz hesapsız oluşu bu yüzdendir.

Şöhreti Zeus'unkine yaklaşan don Juan için de böyle olmuştur. Yalnız Sevilla'nın bile birçok don Juan'ları vardır; daha bir sürü şehirler kendi don Juanlarından bahsederler. Evvelce bunlardan herbirinin ayrı ayrı efsaneleri varmış. Zamanla bütün bunlar tek adamın kalıbında erimiş.

Bununla beraber, iyice dikkat olunursa, herbirinin hissesini ayırdetmek, hiç değilse, içlerinden ikisini farketmek kolaydır. Bilindiği gibi, bir taş heykelin kurbanı olan don Juan Tenorio ile, ölümü bambaşka türlü olan don Juan de Marana.

Her ikisinin de hayatı aynı şekilde hikâye olunur. Yalnız âkibetleri farklıdır. Her zevke göre çeşitleri vardır, tıpkı okuyucuların hassasi-

yetine göre iyi veya kötü bir sonla biten Ducis'nin [1] piyesleri gibi.

Bu hikâyenin veya bu iki hikâyenin doğruluğuna gelince, bu hiç su götürmez, o kadar ki en asîl ailelerin şecerelerini şüpheli bir duruma düşürmüş olan bu çapkınların yaşamış olduklarını inkâra kalkışırsanız Sevilla'lılar, şehirlerinin şanı hesabına bundan son derece alınırlar. Yabancılar don Juan Tenorio'nun evini gösterirler ve sanat dostu olan tek adam yoktur ki Charité kilisesini ziyaret etmeden Sevilla'dan geçebilmiş olsun. O kilisede Marana şövalyesinin mezarını görür ve üstünde tevazuunun, daha doğrusu gururunun kazdırmış olduğu şu yazıyı okur: *Aquí yace el peor hombre que fué en el mundo* [2]. Bunu gördükten sonra adam hâlâ şüphe edebilir mi? Gerçi, hatibiniz, sizi bu iki anıta götürdükten sonra, don Juan'ın (hangisi olduğu belli değildir) katedralin Mağrıplılardan kalma kulesinin üstündeki tunç kadın heykeline, yani Giralda'ya, nasıl garip birtakım tekliflerde bulunduğunu ve nasıl Giralda'nın bunları kabul ettiğini; don Juan'ın kafası tütsülü bir halde Guadalquivir'in sol kıyısında dolaşırken sağ kıyıdan sigarası ağzında geçen bir adamdan nasıl ateş istediğini ve nasıl bu adamın kolu (ki İblisin tâ kendisiymiş) uzana uzana nehri geçerek sigarasını don Juan'a uzattığını, onun da yüreği pek katılaşmış olduğu için

[1] XVIII. asırda yaşamış Fransız muharriri. Shakespeare tercümeleriyle tanınmıştır.

[2] İspanyolca: Dünyanın en kötü adamı burada yatar.

nasıl kılı kıpırdamadan ve işaretin farkına varmadan sigarasını yaktığını da anlatacaktır.

Kendilerine mal edilen kötülük ve cinayetlerden don Juan'lardan her birinin payına düşeni ayırmaya çalıştım. Daha iyi bir çare bulamadığım için, kahramanım olan don Juan de Marana'dan bahsederken onun ancak Molière ile Mozart'ın şaheserleri yüzünden aramızda pek mâruf olan don Juan Tenorio'ya zaman aşımı hukukiyle mal olmamış maceralarını anlatmaya gayret ettim.

Kont don Carlos de Marana, Sevilla'nın en zengin ve en gözde eşrafındandı. Pek soylu bir ailenin çocuğuydu ve isyan eden Mağrıplılara karşı yaptığı savaşlarda, atalarının yiğitlik şöhretlerine lâayık bir evlât olduğunu ispat etmişti. Alpuxarre'ların tenkilinden sonra, yüzünde bir kılıç yarasiyle döndü; kâfirlerden [1] aldığı birtakım çocukları esir olarak getirmişti, bunları vaftiz ettirdi ve Hristiyan ailelere yüksek pahalarla sattı. Kendisini pek çirkinleştirmiyen yaraları, iyi aileden bir kızın hoşuna gitmesine mâni olmadı, kız kendisini istiyen bir hayli erkek arasında onu seçti. Bu evlenmeden, evvelâ birkaç kızı dünyaya geldi, sonradan bunlardan bazıları evlendiler, ötekiler de manastıra girdiler. Don Carlos de Marana, ismini devam ettirecek bir vârisi olmadığına pek üzüldürken, bir oğlunun dünyaya gelmesi kendisini sevindirdi ve ona çok eski çağlardan kalma ma-

---

[1] Yani Müslümanlardan. .

jorat'sının [1] akraba sülâlelerden birine geçmiyeceği ümidini verdi.

Pek arzulanmış bir evlât ve bu gerçek hikâyenin kahramanı olan don Juan, annesiyle babası tarafından büyük bir ismin ve büyük bir servetin tek vârisine lâıyk bir şekilde şımartılmıştı. Daha çocukluğunda, hemen hemen bütün hareketlerinde serbestti, babasının saray ında onun arzusuna karşı gelmek cesaretini kimse gösteremezdi. Yalnız, annesi onun kendisi gibi dini bütün olmasını, babası da kendisi gibi yiğit yetişmesini istiyordu. Kadıncağız, okşayıp nazlatarak, şekerler, yemişler vererek çocuğu, ilâhileri, tespih çekmesini, farz olsun veya olmasın bütün duaları öğrenmeye mecbur ediyor, azizlerin menkıbelerini okuyarak onu uyutuyordu. Öte yandan, babası oğluna Cid'in ve Bernardo del Carpio'nun romanslarını öğretiyor, Mağrıplıların isyanını hikâye ediyor, onu bütün gün cirit atmaya ve bahçesinin bir ucuna koydurmuş olduğu Mağrıplı kıyafetli bir mankene ok ve hattâ tüfek atarak idman etmeye teşvik ediyordu.

Kontes de Marana'nın ibadet odasında Morales' in sert ve kuru üslûbunda bir tablo vardı ki, Arafta çekilen azapları gösteriyordu. Ressamın tasavvur edebildiği her nevi işkence orada o kadar sıhhatle tasvir edilmişti ki, engizisyonun işkence memuru bile buna bir diyecek bulamazdı. Araftaki ruhlar, yukarısında küçük bir menfez görülen bir nevi

---

[1] Satma ve başkasına devretme hakkı olmadan babadan oğula geçen paye ve ona bağılı mülk,

mağarada bulunuyorlardı. Bu menfezin kenarında duran bir melek çilehaneden çıkmakta olan bir ruha elini uzatıyordu. Onun yanında kavuşmuş ellerinde tesbih tutan yaşlı bir adam vecd içinde dua ediyordu. Bu, tabloyu vakfeden adamdı, onu Huesca kilisesi için yaptırmıştı. Mağrıpıllar isyan ettikleri zaman şehre ateş verdiler; kilise tahrip olundu; fakat bir mucize eseri olarak tablo kurtuldu. Kont de Marana, resmi beraberinde getirmiş ve karısının dua odasını onunla süslemişti. Küçük Juan, ne zaman annesinin odasına girse, kendisini hem ürküten, hem de cezbeden bu tablonun karşısında uzun uzun hareketsiz dururdu. Bilhassa, kaburgalarına takılan demir kancalarla kızgın ateşin üstüne asılmış ve bir yılanın bağırsaklarını kemirdiği bir adamdan gözlerini ayıramazdı. Çilekeş adam, gözlerini yukarıdaki menfeze doğru kaldırarak tabloyu yaptırandan kendisini bu azaptan kurtaracak dualarda bulunmasını ister gibiydi. Kontes, oğluna, bu biçarenin böyle işkence görmesinin sebebi, dualarını iyi bilmemesi, bir papazla alay etmesi veya kilisede zihnini başka şeylerle meşgul etmesi olduğunu anlatmaktan hiç geri kalmazdı. Cennete doğru uçan ruh Marana ailesinin akrabasından birinin ruhuydu, her halde ufak tefek birtakım günahları olmuştu ama, Kont de Marana onun için dua etmiş, kendisini ateşten ve işkenceden korumak için papazlara hayli paralar dağıtmış ve akrabasının ruhunu, Arafta pek uzun müddet sıkılmasına vakit bırakmadan, Cennete göndermek zevkini tatmıştı.

Kontes ilâve ederdi:

— Juanito, belki bir gün ben de bu çileyi çekeceğim, beni oradan çıkarmak için kilisede âyinler yaptırmayı akıl etmezsen Arafta milyonlarca sene kalırım! Sana süt vermiş olan bir anneyi azap içinde bırakmak ne büyük günah olur!

O zaman çocuk ağlardı; cebinde beş on parası varsa, elinde bir kumbara ile Araftaki ruhlar için iane tophyan adamlardan ilk rasladığına bütün harçlığını verirdi.

Babasının dairesine girince tüfek kurşuniyle delinmiş zırhlar, kont de Marana'nın Almeria'ya hücum sırasında giymiş olduğu ve bir Müslüman baltasının keskin tarafının izini taşıyan bir tulga görürdü; kargılar, Mağrıplı kılıçları, kâfirlerden alınmış sancaklar bu daireyi süslerdi.

Kont derdi ki:

— Bu palayı, Vejer kadısından aldım. Canını cehenneme göndermeden önce, bana bununla üç defa vurdu. — Bu sancağı Elvire dağı âsileri taşıyorlardı. Bir Hıristiyan köyünü talan etmişlerdi; yirmi atlı ile oraya yetiştim. Bu sancağı almak için taburlarının ortasına girmeye dört defa teşebbüs ettim; dördünde de beni püskürttüler. Beşincide haç çıkardım; «Saint Jaques!» diye haykırarak bu imansızların saflarını deldim. — Armandaki şu altın kadehi görüyor musun? Mağrıplı'nın biri bunu bir kiliseden çalmıştı. Orada etmediği rezalet bırakmamıştı. Atları mihrabın üstünde arpa yemiş, askerleri azizlerin kemiklerini

her yana dağtımışlardı. Mağrıp lı bir şerbeti içmek için bu kadehi kullanıyordu. Onu çadırında tam bu mübarek kadehi ağızına g t r r ken bastırdım. «Allah!» demesine vakit kalmadan, daha i tiğı şerbet boğazında dururken, řu sağılam kılıcı k peğın tıraşlı kafasına indirdim, kılıç dişlerine kadar girdi. Bu mukaddes intikamın h tirasını anmak için, Kıral, armama bir altın kadeh eklenmesine izin verdi. Juanito, sana bunu s yleyişimin sebebi, çocuklarına anlatasın diyedir, büyük baban don Diego'nun, řu tablosu altında gördüğün armasından senin armanın neden biraz farklı olduğunu anlasınlar.

Duygularını savaşla sofuluk arasında paylaşan  ocuk günlerini l tadan k  k haçlar yontmak, yahut da eline tahtadan bir kılıç alıp bostanda, şekillerini sarıklı Mağrıp lı başlarına pek benzettiğı Rota kabaklariyle  arpışmakla geçirirdi.

Onsekiz yaşına geldiğı zaman don Juan, l tinceyi pek iyi anlamıyordu ama, kilise dualarını ezbere biliyor ve ince kılıçla iki elle kaldırılan kılıcı Cid'den bile daha ustaca kullanıyordu. Babası, Marana ailesinden bir kişizadenin daha başka meziyetler de edinmesi lâzım geldiğini düşünerek onu Salamanca'ya göndermeye karar verdi. Çok geçmeden yol hazırlıkları tamamlandı. Annesi ona bir sürü tesbihler, omuz atkıları ve okunmuş muskalar verdi. Hayatın her türlü kaza ve btl larmdan koruyan birçok dualar da belletti. Don Carlos kendisine dedi ki:

— Bugüne kadar sen hep çocuklar arasında yaşadın; şimdi adamlar arasında yaşıyacaksın. Bir kişizadenin en kıymetli şeyi şerefi olduğunu hatırla; senin şerefin Marana'ların şerefi demektir. Sülâlemizin son ferdi, şerefini lekelemedense ölsün evlâdır! Al bu kılıcı; saldıran olursa seni müdafaa etsin. Hiçbir zaman başkasından önce kılıcını çekme; fakat şunu da hatırla ki ataların galip gelip öclerini almadıkça kılıçlarını kınına koymamışlardır.

Böylece ruhani ve cismani silâhlar edindikten sonra, Marana ailesinin oğlu ata bindi ve atalarının yurdundan ayrıldı.

Salamanca üniversitesi o zamanlar en şöhretli devrini geçiriyordu. Talebeleri hiçbir zaman bu kadar kalabalık, profesörleri bu derece bilgin olmamıştı; ama ahali de hiçbir zaman, şehirlerinde oturan, daha doğrusu hüküm süren serkeş gençliğin küstahlıklarından bu kadar şikâyetçi olmamıştı. Serenatlar, bağırıp çağırmalar, her türlü gece patırtıları, işte gündelik hayatları böyle geçerdi. Bu hayatın bir örnekliğini arasına kadın ve kız kaçırımlar, hırsızlıklar ve sopa çekmeler giderirdi. Salamanca'ya varan don Juan, birkaç gününü babasının dostlarına tavsiye mektupları götürmek, profesörlerini ziyaret etmek, kiliseleri gezip buralardaki mübarek eşyayı ziyaret etmekle geçirdi. Babasının isteğini yerine getirerek, profesörlerden birine fakir talebeye dağıtılmak üzere hatırı sayılır bir para verdi. Bu cömertlik pek iyi bir tesir bıraktı ve ona derhal birçok dostlar kazandırdı.

Don Juan öğrenmeye pek hevesliydi. Profesörlerinin ağzından çıkacak her sözü İncil'in bir ayeti imiş gibi dinlemeye ahdetmişti; verilecek derslerden tek kelimeyi kaçırmamak için de kürsüye kabil olduğu kadar yakın oturmak istedi. Dersaneye girdiği zaman tam istediği gibi profesöre pek yakın bir yerin boş olduğunu gördü. Oraya oturdu. Üniversitelerde pek çok raslanan cinsten, saç baş karmakarışık, üstü baş yırtık pırtık, pis bir talebe, bir lâhza gözlerini önündeki kitaptan kaldırarak, ahmakça bir hayretle don Juan'a çevirdi. Adeta ürkmüş bir tavırla:

— Oraya oturuyorsunuz ha? dedi; burasının don Garcia Navarro'nun yeri olduğunu bilmiyor musunuz?

Don Juan cevaben, bir yerin kim önce işgal ederse ona ait olduğunu daima işittiğini, bu yeri boş bulduğu için, hele don Garcia da komşusuna yeri muhafaza etmesini tembih etmiş değilse, oturmakta bir mahzur görmediğini söyledi.

Talebe dedi ki:

— Don Garcia'yı tanımadığınıza göre anlaşılan siz buranın yabancısısınız, yeni gelmiş olmalısınız, şunu bilin ki o öyle her adama benzemez, o...

Talebe sesini kısıtı ve başkalarının işitmesinden korkuyormuş gibi bir hal aldı:

— Don Garica yamandır. Kendisini gücendirenin vay haline! Sabrı kısa, kılıcı uzundur; hem şunu bilin ki don Garcia'nın iki defa oturmuş olduğu yere bir başkası oturursa, kavgaya meydan vermek için bu kadarı kâfidir, zira çok vesveseli

ve alıngandır. Kavga etti mi vurur, vurdumu da öldürür. Size haber verdim, ötesini siz bilirsiniz.

Don Garcia'nın, devamlılığıyla buna hak kazanmak zahmetine girmeden en iyi yerleri kendisine tahsis etmeye kalkışmasını don Juan pek garip buluyordu. Aynı zamanda talebelerden birçoğunun gözleri kendisine çevrilmiş bulunduğunu görüyor ve bir kere oturduktan sonra oradan kalkmanın ne kadar haysiyet kırıcı bir hareket olacağını hissediyordu. Öte yandan daha gelir gelmez, hem de don Garcia gibi pek tehlikeli denilen bir adamla kavga çıkarmaya da hiç hevesli değildi. Neye karar vereceğini bilemiyerek bu şaşkın vaziyette bulunur ve farkında olmadan hep aynı yerde otururken bir talebe içeri girdi ve dosdoğru kendisine geldi.

Yanındaki:

— İşte don Garcia, dedi.

Bu Garcia, geniş omuzlu, düzgün yapılı, yağız benizli, mağrur bakışlı ve kibirli ağızlı bir gençti. Sırtında vaktiyle rengi ihtimal siyah olan havı dökülmüş bir ceketle, ötesi berisi delinmiş bir pelerin vardı; bütün bunların üstünde uzun bir altın köstek sarkıyordu. Salamanca ve başka üniversiteler talebelerinin öteden beri yırtık pırtık gezmeyi bir nevi şeref saydıkları malûmdur. Belki de bu suretle gerçek liyakatin servet mahsulü süslere ihtiyacı olmadığını göstermek isterler.

— Don Garcia, don Juan'ın hâlâ oturduğu sıraya yaklaşıp kendisini büyük bir nezaketle selâmlıyarak:

— Talebe efendi, dedi, aramıza yeni geldiniz; bununla beraber isminizi pek iyi biliyorum. Babalarımız çok dostmuşlar, müsaade ederseniz, oğulları da dost olsunlar.

Bunları söylerken en samimi bir tavırla elini don Juan'a uzatıyordu. Bambaşka bir başlangıç bekliyen don Juan, don Garcia'nın nezaketini büyük bir tehalükle karşıladı ve onun gibi bir kişizadenin dostluğunun kendisine çok şeref vereceğini söyledi:

Don Garcia devam etti:

— Henüz Salamanca'yı bilmezsiniz, eğer rehberiniz olmamı kabul ederseniz, size içinde yaşıyacağınız bu şehrin bütün köşe bucağını göstermekten büyük bir zevk duyacağım.

Sonra don Juan'ın yanında oturan talebeye döndü:

— Hadi Perico, çekil oradan bakalım. Senin gibi bir keleş, sinyor don Juan de Marana'ya arkadaşlık edebilir mi sanıyorsun?

Bunları söylerken onu kabaca itti ve talebenin acele terkettiği yere oturdu.

Ders bitince, don Garcia yeni dostuna adresini verdi ve kendisini gelip göreceğini ona vadettirdi. Sonra onu eliyle kibar ve teklifsiz bir tarzda selâmlayıp bir kalbur gibi delik deşik olan pelerinine zarafetle sarınarak dışarı çıktı.

Don Juan, kitaplarını koltuğu altına sıkıştırmış, fakültenin bir dehlizinde durup duvarları kaplıyan eski yazıları tetkik ediyordu. bir aralık ilk önce kendisiyle konuşmuş olan talebenin yanına yak-

laştığını farketti. Don Juan, kendisini tanıdığını göstermek için başıyla hafif bir işaret verdikten sonra dışarı çıkmaya davranırken öteki, pelerinininden tutarak onu durdurdu.

— Don Juan cenapları, dedi, bir aceleniz yoksa, sizinle bir dakika görüşmeme müsaade buyurur musunuz?

Don Juan:

— Hay hay! dedi, (ve bir sütuna dayandı) sizi dinliyorum.

Perico, biri görmesin gibilerden endişeli bir tavırla etrafına bakındı ve kulağına fısıldamak için don Juan'a yaklaştı, bu lüzumsuz bir ihtiyattı, zira bulundukları geniş gotik dehlizde onlardan başka kimse yoktu. Bir anlık bir sükûttan sonra, talebe âdeta titriyen alçak bir sesle:

— Acaba babanız, don Garcia Navarro'nun babasını gerçekten tanımış mıydı biliyor musunuz?

Don Juan şaşırdı:

— Daha demin don Garcia'nın bunu söylediğini işittiniz ya!

Talebe, sesini biraz daha kısarak:

— Evet, cevabını verdi; ama babanız sinyor Navarro'yu tanıdığından size hiç bahsetmiş miydi?

— Evet, tabii. Mağrıplılara karşı muharebede beraberlermiş.

— Çok iyi; ama bu kişizadenin bir... oğlu olduğunu hiç işittiniz mi?

— Doğrusu, babamın bu hususta ne söylemiş olduğuna hiç dikkat etmemiştim... Fakat bu sualler neye? Don Garcia, sinyor Navarro'nun oğlu değil mi?.. Yoksa piç midir?

Dehşete düşen talebe, don Juan'ın dayandığı sütunun arkasına bakarak:

— Allah şahidimdir ki böyle bir şey söylemedim? dedi. Sadece birçok kimselerin bu don Garcia hakkında anlattıkları garip bir vakadan haberiniz olup olmadığını sormak istemiştim.

— Hiç haberim yok.

— Diyorlar ki... dikkat buyurun, yalnız işittiklerimi tekrarlıyorum. Diyorlar ki don Diego Navarrio'nun bir oğlu varmış, bu çocuk altı, yedi yaşlarındayken ağır bir hastalığa tutulmuş, bu hastalık o kadar garipmiş ki, hekimler ne çare bulacaklarını bilemiyorlarmış, bunun üzerine başka evlâdı olmıyan babası kiliselere armağanlar sunmuş, hastaya mübarek emanetleri dokundurmuş, fakat hepsi beyhude olmuş. Nihayet dediklerine göre, bir gün bıçak kemiğe dayanmış, Saint Michel'in bir resmine bakarken «Madem ki sen oğlumu kurtarmak istemiyorsun, demiş, bir bakacağım, şurada ayaklarının altında yatan [1] bakalım daha kudretli değil midir?»

Son derece gücüne giden don Juan:

— Bu korkunç bir küfürdür! diye haykırdı.

— Az sonra çocuk iyileşmiş... Bu çocuk don Garcia'dır.

Bu konuşmayı yakınlardaki bir sütunun arkasından dinlemişe benziyen don Garcia aynı lâhzada kendini göstererek ve bir kahkaha atarak:

— Bu yüzden de don Garcia o vakitten beri şeytanlara karıştı, dedi.

---

[1] Yani İblis.

Şaşkına dönen talebeye soğuk ve aşağılıyan bir tavırla :

— Doğrusu, Perico, dedi korkağın biri olmasaydınız, benden bu şekilde bahsetmek cüretinde bulunuşunuza sizi pişman ederdim. — Sinyor don Juan, diye Marana'ya dönerek devam etti: Bizi daha iyi tanıyacağınız zaman bu gevezeyi dinliyerek vaktiniz kaybetmiyeceksiniz. Durun size dinsiz, imansızın biri olmadığımı ispat etmem için, hemen benimle Saint-Pierre kilisesine gelmek şerefini bana bahşediniz; orada ibadetimizi tamamladıktan sonra, bir iki arkadaşla birlikte size naçizane bir yemek yedirmeme müsaadenizi rica edeceğim.

Bunları söylerken don Juan'ın koluna giriyordu. O da Perico'nun garip hikâyesini dinlerken yakalanışından utanç duyduğu için, işittiği dedikodulara hiç ehemmiyet vermediğini göstermek üzere, yeni dostunun teklifini hemen kabul etti.

Don Juan'la don Garcia, Saint-Pierre kilisesine girince etrafında birçok müminlerin toplanmış olduğu bir mihrap önünde diz çöktüler. Don Juan alçak sesle duasını etti; bu dinî meşgalesinde gereği kadar uzun bir müddet kalmış olmasına rağmen, başını kaldırdığı zaman arkadaşını hâlâ dinî bir vecde dalmış bir halde gördü; dudaklarını hafifçe kımlıdtıyordu, ibadetinin daha yarısına gelmemişe benziyordu. Kendisi bu kadar çabuk bitirmiş olduğu için biraz utanarak hatırına gelen ilâhileri pek yavaş sesle okumaya koyuldu. İlâhiler de bitmişti, ama don Garcia hâlâ kımlıdamıyordu. Don Juan dalgın bir tavırla ufak tefek bazı dualar daha etti;

sonra, arkadaşını hâlâ hareketsiz görünce, vakit geçirmek ve bu bitmez tükenmez ibadetin sonunu beklemek üzere biraz etrafına bakınmayı akıl etti. Dikkatini ilk çeken şey Türk halıları üstünde diz çökmüş üç kadın oldu. Biri, yaşına, gözlüklerine ve şapkasının hürmetlice genişliğine bakılacak olursa bir dadıdan başka bir şey olamazdı. Öteki ikisi genç ve güzeldiler ve gözleri, iri, canlı ve biçimli olduğu farkedilmeyecek kadar tespihlerine eğili değildi.

Don Juan bunlardan birine bakmaktan büyük bir zevk duydu, hem de bu mübarek yerde duyulması mâkul olandan çok daha fazla! Arkadaşının duasını unutarak onu kolundan çekti ve kehlibar tespihli genç kızın kim olduğunu sordu.

Garcia, böyle duasını yarıda bırakmasına hiç alınmış görünmiyerek:

— Dona Teresa de Ojeda'dır, dedi öteki de ablası dona Fausta, babaları Castilla meclisinde âza mülâzimidir. Büyüğüne âşıkım; siz de küçüğünü sevmeye gayret edin. Bakın, kalkıyorlar, kiliseden çıkacaklar; arabaya binişlerini seyretmek için acele edelim; belki rüzgâr eteklerini havalandırır da güzel bir veya iki bacak seyrederiz.

Don Juan, dona Teresa'nın güzelliğinden o kadar heyecana gelmişti ki, arkadaşının kullandığı ağzın münasebetsizliğini farketmeden, kilisenin kapısına kadar don Garcia'nın peşinden gitti ve iki asıl genç kızın arabalarına binerek kilise meydanından ayrılıp en kalabalık caddelerden birine saptıklarını gördü. Onlar gittikten sonra, don

Garcia şapkasını başına tersine geçirerek, neşeli bir tavırla haykırdı:

— Aman ne dilber kızlar! Eğer büyüğü on güne kadar benim olmazsa ben de adam değilim! Ya siz, küçüğüyle işi pişirdiniz mi?

Don Juan sâf bir eda ile:

— Nasıl? Ne işi pişirmesi? diye cevap verdi. Daha onu ilk defa görüyorum!

Don Garcia:

— Amma da sebep ha! diye söylendi. Fausta'yı ben çok daha önceden mi tanıyorum sanıyorsunuz? Bununla beraber, bugün kendisine bir tezkere verdim, o da pekâlâ aldı.

— Tezkere mi? Peki ama böyle bir şey yazdığınızı görmedim!

— Daima üzerimde hazır yazılı mektuplar taşıyım, isim konulmamak şartıyla bunlar herhangi birine verilebilir. Yalnız gözlerin veya saçların rengine dair hilenizi ele verecek sıfatlar kullanmamaya dikkat etmeniz kâfidir. Ahlara, göz yaşlarına, şikâyetlere gelince, esmer veya sarışın, kız veya kadın, hepsi bunları iyi karşılar.

Böylece konuşarak don Garcia ile don Juan yemeğin kendilerini beklediği evin kapısı önüne vardılar. Bu, kibar ve çeşitli olmaktan ziyade bol yemekli bir talebe ziyafetiydi; bir hayli baharatlı yahniler, tuzlu etler, susatacak türlü şeyler. Esasen Manche ve Endülüs şarapları da boldu. Don Garcia'nın dostları olan bir iki talebe onun gelmesini bekliyorlardı. Derhal sofraya oturuldu, bir müddet çenelerin takırtısından ve şişelere de-

ğen kadehlerin çıkardığı sestten başka gürültü işitilmedi. Çok geçmeden, şarap sofrada arkadaşlarını keyiflendirdiği için konuşma başladı ve pek gürültülü oldu. Hep düellolardan, sevda maceralarından ve talebe muzipliklerinden bahsediliyordu. Kimisi, kirayı ödiyeceği günün arifesinde taşınarak ev sahibi kadını nasıl atlattığını anlatıyordu. Kimisi şarapçıya adam göndererek en ağır başlı ilhhiyat profesörlerinden biri namına bir, iki küp *valdepenas* istetmiş, küpleri kendi evine taşıtarak, borcu profesörün üstüne havale etmişti. Beriki geceleyin devriyeleri atlatmış; öteki, kıskanç bir kocanın aldığı tedbirlere rağmen, bir ip merdivenle sevgilisinin odasına çıkmıştı. Don Juan bütün bu zevzeklik hikâyelerini âdeta hayretle dinliyordu. İçtiği şarap ve sofrada arkadaşlarının neşesi ağır başlılığını yavaş yavaş elinden aldı. Anlatılan hikâyelere güldü, hattâ bazılarının becerikliği veya oyunbazlıkta gösterdiği ustalığı yüzünden kazandığı şöhrete haset edecek dereceye vardı. Üniversiteye getirmiş olduğu akıllıca prensipleri unutarak talebelerin hareket tarzlarını benimsemeye başladı; bu basit ve takibi kolay bir prensipti; *pillos*'lara, yani üniversite sicillerinde kayıtlı olmıyan bütün insanlara karşı, her hareketi meşru saymak, *Pillos*'ların arasında talebe, düşman memleketinde gibidir ve İbraniler, Kenan'lılara nasıl muamele etmişlerse, onlara karşı aynı şekilde muamele etmek haklarıdır. Fakat *corregidor* [1]

---

[1] Eskiden İspanya şehirlerinin en büyük adli âmiri.

cenapları üniversitenin mukaddes kanunlarına pek saygı beslemediği ve o kanunu güdenlere fenalıkta bulunmak için daima fırsat kolladığı için, bunlar kardeş gibi birlik olmalı, yardımlaşmalı ve sırlarını asla ele vermemelidir.

Bu terbiyevi konuşma şişeler tükeninceye kadar devam etti, şişelerin hepsi boşalınca bütün muhakemeler çığrından çıkmıştı ve herkes büyük bir uyku ihtiyacı duyuyordu. Güneş hâlâ bütün sıcaklığını muhafaza ettiği için, arkadaşlar bir gündüz uykusu çekmek üzere dağıldılar; fakat don Juan, don Garcia'nın evinde yatmaya razı oldu. Meşin bir şilteye daha yeni uzanmıştı ki, yorgunluk ve şarabın mestiyiyle derin bir uykuya daldı. Uzun müddet rüyaları o kadar garip ve karışıktı ki müphem bir sıkıntıdan başka bir şey duymuyor, bu sıkıntıya sebebiyet veren bir hayal veya düşünce fark edemiyordu. Yavaş yavaş rüyası — tâbir caizse — daha sarihleşti ve insicamlı bir şekilde düşünmeye başladı. Kışın Guadalquivir nehri- nin en geniş zamanından daha geniş ve daha bulanık büyük bir nehirde kendini bir kayık içinde görüyordu. Kayıkta ne yelken, ne kürek, ne de dümen vardı, nehrin kıyılarında da kimsecikler yoktu. Suyun akıntısıyla kayık o kadar çalkanıyordu ki kendini Guadalquivir'in mansabında, Cadix'e giden Sevilla'lı sersemelerin deniz tutmasının ilk tesirlerini hissetmeye başladıkları bir anda sandı. Az sonra nehrin çok daha dar bir kısmında bulunuyordu, öyle ki, her iki kıyıyı kolayca görebilecek ve hattâ sesini iki yana ışıttirebilecek vaziyette

idi. O zaman iki kıyıda birden iki ışıltılı yüz peyda oldu, sanki yardıma koşuyorlarmış gibi iki yandan ona yaklaşıyorlardı. Başını evvelâ çevirdi, ciddi ve asık yüzlü bir ihtiyar gördü, yalınayaktı ve sırtında elbise namına dikenli bir gömlekten başka bir şey yoktu. Sanki don Juan'a elini uzatıyordu. Sonra başını çevirdiği sol tarafta bir kadın gördü, uzun boylu idi, pek asîl ve çekici bir yüzü vardı, elinde çiçeklerden örülmüş bir taç tutuyor ve bunu kendisine uzatıyordu. Aynı zamanda farkına vardı ki kayık kendi kendine, küreksiz, sadece onun iradesine tâbi olarak gidiyordu. Kadının tarafına yanaşmak üzereyken, sağ kıyıdan gelen bir çığlık üzerine başını çevirdi ve o yana yaklaştı. İhtiyarın surâtı eskisinden de asıktı. Vücudunun meydanda olan kısımları yaralar, berelerle örtülü, solgun ve pıhtılaşmış kanla boyalıydı. Bir eliyle dikenden bir taç uzatıyordu, ötekinde uçları demirli bir kırbaç tutuyordu. Bu manzarayı görünce don Juan fena halde irkildi; hemen sol kıyıya döndü. Kendisini pek ziyade teshir etmiş olan hayal hâlâ oradaydı; kadının saçları rüzgârda uçuşuyor, gözleri görülmemiş bir ateşle parıldıyor ve taç yerine elinde bir kılıç tutuyordu. Don Juan sahile çıkmadan önce bir lâhza durdu, o zaman biraz daha dikkatle bakınca, kılıcın namlusunun kana boyanmış olduğunu ve perinin eli de kıpkızıl olduğunu farketti. Müthiş korkmuş bir halde hoplıyarak uyandı. Gözlerini açınca yatağından iki adım ötede parıldıyan bir yalın kılıcı görünce bir çığlık atmaktan kendini alamadı. Fakat bu kılıcı tutan

güzel bir peri kızı değildi. Don Garcia arkadaşını uyandırmaya gelmişti, yatağının yanında pek değişik bir şekilde işlenmiş bir kılıç görerek bir erbab haliyle onu tetkike koyulmuştu. Kılıcın namlusunda şu ibare vardı: «Doğruluktan ayrılma» ve kabzası, evvelce de söylediğimiz gibi, Marana'ların armasını, ismini ve şiarını taşıyordu.

Don Garcia:

— Güzel bir kılıcınız var, arkadaş, dedi. Artık dinlenmişsinizdir. Gece oldu, biraz dolaşalım; şehrin akli başında insanları evlerine döndükleri zaman münasip görürseniz, dilberlerimize bir serenat vermeye gideriz.

Don Juan'la don Garcia bir müddet Tormes kıyısında dolaşarak serinlemeye veya âşıklarına göz süzmeye gelen kadınların gelip geçişini seyrettiler. Gezinenler yavaş yavaş seyrekleşt; sonra da büsbütün ortadan kayboldu.

Don Garcia:

— İşte bu anda bütün şehir talebelerindir, dedi. *Pillos*'lar bizim mâsum eğlencelerimize engel olmaya cüret edemezler. Devriyeye gelince, kazara onunla başımız belâya girecek olursa söylemeye hacet yok ki bunlar adam yerine konulmaya değmez aşağılık heriflerdir. Fakat, mübarekler pek kalabalık olur da tabanları yağlamak icabederse hiç korkmayın; ben şehrin bütün girdi çıktısını bilirim, siz sadece peşimden gelin, merak etmeyin, her şey yolunda gider.

Bunları söylerken, pelerinini, yüzünün büyük bir kısmını örtecek, fakat, sağ kolunu serbest bı-

rakacak şekilde sol omzuna attı. Don Juan da onu taklit etti, sonra birlikte dona Fausta ile kızkardeşinin oturdukları sokağa doğru yola koyuldular. Bir kilisenin kapısı önünden geçerlerken, don Garcia ıslık çaldı, uşağı elinde bir kitarra ile göründü. Don Garcia kitarayı alıp adamı savdı.

Valladolid sokağına girerlerken Don Juan: — Görüyorum ki, dedi, serenadınızı korumak hususunda benden faydalanmak istiyorsunuz; emin olunuz ki, takdirinize lâıyk olacak şekilde hareket edeceğim. Eğer münasebetsizlere karşı bütün bir sokağı muhafaza etmesini beceremezsem vatanım Sevilla beni reddetsin!

Don Garcia:

— Sizi nöbetçi dikmek niyetinde değilim. Burada sevgilim var ama sizinki de burada. Herkes kendi payına düşen avı alsın. Ssss! işte ev! Siz şu pencereye, ben de berikine ve dikkat!

Don Garcia, kitarasını akordettikten sonra, oldukça hoş bir sesle bir şarkı söylemeye başladı. Mûtat olduğu gibi bu şarkı göz yaşlarından, ah-lardan ve ona benzer şeylerden bahsediyordu. Şarkıyı yapan kendisi miydi bilmiyorum.

Üçüncü veya dördüncü seguidilla [1] da ikinci pencerenin pancurları azıcık kaldırıldı ve hafif bir öksürük işitildi. Bu, dinliyoruz, demekti. Derler ki çalgıcılar rica edildiği veya dinlenildiği zaman çalmazlarmış. Don Garcia kitarasını bir köşe taşının üstüne bıraktı, dinliyen kadınlardan biriyle alçak sesle konuşmaya başladı.

[1] İspanyolca: Musiki parçası.

Don Juan, gözlerini kaldırınca, hizasındaki pencerede bir kadın gördü, kendisine dikkatle bakıyor gibiydi. Bunun dona Fausta'nın kızkardeşi olduğuna şüphesi yoktu. Bu kızı kendi zevki ve arkadaşı ona sevgili olarak seçmişlerdi. Fakat, don Juan henüz utangaçtı, tecrübesizdi, söze nasıl başlayacağını bilemiyordu. Birden pencereden bir mendil düştü ve tatlı, hafif bir ses haykırdı:

— Ay, yarabbi! Mendilim düştü!

Don Juan hemen mendili aldı, kılıcının ucuna taktı ve pencere hizasına uzattı. Bu, ahbaplığa başlamak için bir çareydi. Ses, ona teşekkürler etti, sonra da bu nazik bay acaba sabahleyin Saint-Pierre kilisesinde miydi, diye sordu. Don Juan oraya gitmiş ve orada huzurunu kaybetmiş olduğunu söyledi.

— Nasıl?

— Sizi görmekle.

Kapı açılmıştı. Don Juan Sevilla'lıydı ve âşıkane sözlerden yana dilleri pek zengin olan Mağrıpılların bütün hikâyelerini ezbere bilirdi. Onun için güzel şeyler söylemekte sıkıntı çekmiyeceği pek tabii idi. Sohbetleri bir saat kadar sürdü. Nihayet Teresa babasının sesini işittiğini, çekilmek icabettiğini bildirdi. İki çapkın, iki beyaz elceğizin pancurlardan çıkarak onlara birer yasemin dalı attığını gördükten sonra sokağı terkettiler.

Don Juan, zihni tatlı hayallerle dolu olarak yatmaya gitti. Don Garcia ise bir meyhaneye girerek gecenin büyük bir kısmını orada geçirdi.

Ertesi günü ahlâr, oflar ve serenatlar yeniden başladı. Ondan sonraki geceler de hep öyle geçti. Mâkul bir müddet mukavemetten sonra iki bayan saç tutamları verip almaya razı oldular, yukarıdan bir ip uzatıldı ve mübadele edilen nişaneleri bununla indirip çektiler. Böyle boş şeylerle yetinecek adam olmıyan don Garcia, bir ip merdivenden yahut sahte anahtarlardan söz açtı; fakat kızlar bu fikirlerini pek cüretli buldular ve teklifi, reddedilmiş olmasa bile hep geri atıldı.

Hemen bir aydan beri don Juan'la don Garcia sevgililerinin pencereleri altında âdeta boşu boşuna şakıyıp duruyorlardı. Pek karanlık bir gece, mûtat işlerinin başında bulunuyorlardı ve iki tarafın da canına minnet olan konuşmaları bir hayli müddetten beri devam ediyordu, bir aralık sokağın bir ucunda yedi sekiz adam görüldü, bunların yarısının ellerinde çalgılar vardı.

Teresa:

— Hay aksi şeytan! dedi, don Cristoval bize serenat yapmaya geliyor. Allah aşkmıza uzaklaşın, yoksa bir hâdise çıkacak.

Don Garcia sesini yükselterek:

— Bu kadar güzel bir yeri kimseye vermeyiz, diye haykırdı.

Sonra en önde ilerleyen adama dönerek:

— Bayım, dedi. kale fetholunmuştur bu bayanların da sizin musikinize aldırış ettikleri yok; onun için lûtfen talihinizi başka yerde arayın.

Don Cristoval atıldı:

— Yolumuzu kesmeye kalkışana bakın, arsız talebenin biri! Sevgilimle oynaşmaya kalkmanın ne demek olduğunu ona gösteririm ben!

Bu söz üzerine kılıcını çekti. Aynı zamanda arkadaşlarından ikisi de kılıçlarını kınlarından sıyırdılar. Don Garcia, hayran olunacak bir atiklikle pelerinini koluna dolayarak, kılıcını eline aldı ve haykırdı:

— Talebeler yetişsin!

Fakat, civarda tek talebe yoktu. Çalgıcılar, her halde çalgılarının kaygada kırılmasından korkmuş olacaktı ki, inzibat kuvvetlerini çağırarak kaçtılar, penceredeki iki kadın da bu esnada cennetin bütün ermişlerini yardımlarına çağırıyorlardı.

Don Cristoval'a en yakın pencerenin altında bulunan don Juan evvelâ onunla boy ölçüşmek mecburiyetinde kaldı. Hasmı ustaydı, üstelik de, sol kolunda, kendini korumak için kullandığı bir demir kalkan vardı, halbuki don Juan'm kılıcıyla pelerininin başka bir şeyi yoktu. Don Cristoval tarafından fazla sıkıştırılınca, silâh ustası sinyor Uberti'nin bir kılıç oyununu hatırladı. Sol kolu üzerine kendini yere attı ve sağ eliyle kılıcını don Cristoval'in kalkanı altından kaydırarak böğür boşluğuna öyle kuvvetle sapladı ki demir, bir çavuş boyu girdikten sonra kırıldı. Don Cristoval, bir çığlık atarak kanlar içinde yere yuvarlandı. Anlatılmasından daha kısa süren bu iş olup biterken, don Garcia iki hasmına karşı muvaffakiyetle

çarpışıyordu; bunlar reislerini yerde görünce tabanlarını kaldırarak kaçtılar.

Don Garcia:

— Şimdi kaçalım, dedi, kaybedecek vaktimiz yok. Allahısmarladık, dilberlerim.

Ve yaptığı işten dehşete düşen don Juanı birlikte sürükledi. Evden yirmi adım mesafede don Garcia durup arkadaşına kılıcını ne yaptığını sordu. Kılıcının elinde olmadığını ancak o zaman farkedenden don Juan:

— Kılıcım mı? dedi, bilmem... her halde düşürmüş olacağım.

Don Garcia:

— Eyvah! diye haykırdı, halbuki kabzasında isminiz yazılıydı!

O esnada civar evlerden elleri meşaleli adamların çıkarak ölüm halindeki yaralının etrafına toplandıkları görülüyordu. Sokağın öteki köşesinde silâhlı bir müfreze hızla yaklaşıyordu. Bu, her halde çalgıcıların bağırmalarına ve kavganın gürültüsüne koşan bir devriye olacaktı.

Don Garcia, şapkasını gözlerine indirerek ve tanılmamak için yüzünün alt kısmını peleriniyle örterek tehlikeye bakmadan, suçluyu su götürmez bir şekilde meydana çıkaracak kılıcı bulmak ümidiyle kalabalığın ortasına atıldı. Don Juan, onun sağa sola vurduğunu, ışıkları söndürüp önüne çıkan her şeyi devirerek geçtiğini gördü. Çok geçmeden var kuvvetiyle koşarak geldi, elinde bir kılıç tutuyordu bütün devriye peşine düşmüştü.

Don Juan kendisine uzatılan kılıcı alarak:

— Ah! Don Garcia, dedi, size ne kadar minnettarım!

Garcia:

— Kaçalım! kaçalım! diye haykırdı. Peşimden gelin, bu sersemlerden biri size fazlaca yaklaşırsa, tıpkı ötekine yaptığınız gibi herifi şişlersiniz.

Bunun üzerine ikisi de, corregidor'un eline düşmek korkusundan bir kat daha hız alan olanca kuvvetleriyle koşmaya koyuldular. Bu hâkim, talebeler hakkında hırsızlara karşı olduğundan, daha insafsız diye tanınmıştı.

Salamanca'yı avucunun içi gibi bilen don Garcia, köşe başlarını hızla dönüp dar yollara sapmakta pek becerikliydi, daha acemi olan arkadaşları ise onu takipte güçlük çekiyordu. Artık nefesleri kesilmeye başladığı bir sırada bir sokağın ucunda şarkı söyleyip kitara çalan bir talebe kafilesine rasladılar. Bunlar arkadaşlarından ikisinin takip edilmekte olduğunu farkederek etmez, taş, sopa, silâh ne buldularsa kavradılar. Nefesleri tükenmiş olan tirendazlar çarpışmaya koyulmayı göze alamadılar. Tedbirli davranarak geri döndüler ve iki suçlu sığınıp bir lâhza dinlenmek için yakındaki bir kiliseye gittiler.

Kapı önünde, don Juan, Tanrı evine elde silâhla girmeyi uygun ve Hristiyanca bir hareket bulmadığından, kılıcını kınına koymak istedi. Fakat, kın kılıcı almıyor, namlu güçlkle giriyordu; hâsılı, elinde tuttuğu kılıcın kendi kılıcı olmadığını farketti; Don Garcia acele ile yerden

ilk rasladığı kılıcı almıştı, bu ölenin yahut da yarıdakçılarında birinin kılıcıydı. Vaziyet vahimdi; don Juan aklına, tedbirine inanmayı öğrettiği dostuna anlattı.

Don Garcia, kaşlarını çatı, dudaklarını ısırdı, şapkasının kenarlarını burdu, bir iki adım gezindi, bu esnada can sıkıcı keşfinden şaşkına dönen don Juan vicdan azabı kadar kaygılar içinde kıvranıyordu. Don Garcia, bir defa bile «ne diye kılıcınızı düşürürsünüz?» demek zevksizliğinde bulunmadan bir çeyrek saatlik bir düşünceden sonra, don Juan'ın koluna girdi ve:

— Gelin benimle, dedi, işiniz oldu.

O esnada bir papaz kilisenin camekânından gelerək sokağa çıkmak üzereydi; don Garcia kendisini durdurdu.

Derin bir eğilişle sordu:

— İcazetli bilgin Gomez'le teşerrüf ediyorum değil mi?

İcazetli sayılmaktan koltukları kabaran papaz:

— Henüz icazetli değilim, dedi. Adım Manuel Tordoya'dır, bir emriniz mi var?

Don Garcia:

— Pederim, siz asıl görüşmek istediğim zatsınız; dinî bir meseleyi sormak istiyorum, eğer yanılmıyorsam, Madrit'te çok alâka uyandıran meşhur *De casibus conscientioe* eserini yazan sizsiniz değil mi?

Papaz, kendini öğünme günahına kaptırdı, kekeliyerek bu eserin müellifi olmadığını (zaten böyle bir kitap hiçbir zaman mevcut olmamıştı),

ancak bu gibi mevzularla hayli uğraşmış bulunduğunu söyledi.

Onu dinlemeye hiç de vakti olmıyan don Garcia, şöyle devam etti:

— Pederim, size danışmak istediğim meseleyi iki kelimeyle anlatayım. Daha bugün, bir saat olmadı, dostlarımdan birinin karşısına bir adam çıktı: «Efendim, şuracıkta düello edeceğim, hasmımın kılıcı benimkinden uzun; silâhların müsavi olması için sizinkini bana eğreti verir misiniz?» dedi. Dostum da kendi kılıcını onunla değiştirdi. İşin sona ermesi için bir müddet köşe başında bekledi. Kılıç şakırtıları kesilince oraya sokuldu; bir de ne görsün? Kendi kılıcıyla vurulmuş bir adam ölmüş yatıyor. O andan beri kendisi büyük bir üzüntü içinde, yaptığı iyiliğe pişman oldu, büyük bir günah işlemiş olmaktan korkuyor. Ben, kendisini teskine çalışıyorum; günahının büyük olmadığını sanıyorum, çünkü, kılıcını vermemiş olsaydı, iki adamın eşit olmıyan silâhlarla döğüşmesine sebep olacaktı. Ne dersiniz, pederim; siz de bu fikirde değil misiniz?

Akait çömezi olan papaz, bu hikâyeye kulak kabarttı ve ululardan ahkâm zikretmek istiyen biri gibi bir müddet alnını uğuşturdu. Don Juan, don Garcia'nın ne maksat güttüğünü bilmiyordu ama bir pot kırmaktan korktuğu için kendisi bir şey ilâve etmedi.

Garcia, devam etti:

— Pederim, sizin kadar büyük bir âlim de halletmekte tereddüt ettiğine göre mesele hayli

çetin olmalı. Müsaade buyurursanız, yarın kanaatinizi öğrenmeye gelelim. Şimdilik, ölünün ruhuna bir âyin yapmak veya yaptırmak lûtfunda bulunsanız.

Bu sözleri söylerken papazın avucuna iki üç duka altını sıkıştırdı.

Bu hareket, bu derece dindar, vicdanlı ve bil-hassa cömert delikanlıların papazın gözüne büsbütün girmelerini temin etti. Onlara, ertesi günü, aynı yerde kanaatini kendilerine yazılı olarak vereceğini bildirdi. Don Garcia, nasıl teşekkür edeceğini bilemiyordu; sonra, kayıtsız bir tavırla ve ehemmiyetsiz bir müşahede gibi ilâve etti:

— Tek adliye bizi bu öldürmeden mesul tutmaya kalkmasın da! Tanrının gazabını teskin için size güveniyoruz.

Papaz:

— Adliyeden korkacak bir şeyiniz yok. Arkadaşınız, kılıcını eğreti vermekten başka bir şey yapmadığına göre, kanunen suçlu sayılmaz, dedi.

— Evet, pederim, ama kaatil kaçmış. Yarayı tetkik edecekler, belki de kanlı kılıcı bulacaklar... Ne bileyim? Kanun adamları pek insafsız olur derler.

Papaz:

— İyi ama kılıcın eğreti verildiğine siz şahit değil misiniz?

Don Garcia:

— Şüphesiz, dedi; kırallığın bütün mahkemeleri huzurunda şahitlik etmeye hazırım.

Son derece hulûl edici bir tavırla devam etti:

— Hem, esasen icabederse hakikati siz de teyit edersiniz, pederim. Meselenin meydana çıkmasından çok önce ruhanî öğütlerinizden faydalanmak için size başvurduk. Hattâ mübadeleye bile şahadet edebilirdiniz... İşte delili.

O zaman don Juan'm kılıcını aldı.

— Şu kılıca bir bakın, dedi, bu kılıca uyacak bir yeri var mı?

Papaz, kendisine anlatılan hâdisenin doğruluğuna kanaat getirmiş bir adam gibi başını eğdi. Bir şey söylemeden elindeki altınları tartıyor ve bunlarda iki genç lehine su götürmez bir delil bulmaya devam ediyordu.

Don Garcia, pek sofı bir adam haliyle:

— Hem, pederim, dedi, adliye de umurumuzda mı? Biz asıl Tanrının bizi bağışlamasını istiyoruz.

Papaz, yanlarından ayrılırken:

— Yarın görüşürüz, evlâtlarım, dedi.

Don Garcia:

— Güle güle, dedi, ellerinizden öper, şefaatinize güveniriz.

Papaz gidince, don Garcia sevincinden yerinden zıpladı:

— Yaşasın hilei şer'îye! İşte biraz vaziyet düzeldi, sanırım. Eğer işiniz mahkemeye düşecek olursa bu papazcık, aldığı ve bizden daha sızdırmayı umduğu dukaların hatırı için yeni doğan bir çocukta ne kadar dahlimiz yoksa, öldürmüş olduğunuz adamın ölümüne o kadar yabancı olduğumuza şahadet etmeye amadedir. Şimdi evinize gidin, daima tetikte olun, kapınızı rasgele herkese açmayın; ben şehri bir dolaşıp havadis toplayayım.

Don Juan, odasına dönünce, elbiselerini çıkarmadan kendini yatağa attı. Hep işlediği cinayeti ve bilhassa bunun âkibetlerini düşündüğü için geceyi uykusuz geçirdi. Sokaktan ne zaman bir ayak sesi gelse, zabitanın kendisini tevkife geldiğini sanıyordu. Bununla beraber yorgun olduğundan ve iştirak ettiği talebe ziyafetinden hâlâ kafası dumanlı bulunduğundan şafak söktüğü sırada uyuyakaldı.

Birkaç saatten beri uyuyordu ki, uşağı kendisini uyandırıp yüzü örtülü bir kadının onu görmek istediğini söyledi. Aynı anda bir kadın odaya girdi. Tepeden tırnağa uzun bir siyah pelerine bürünmüştü. Yalnız bir gözü meydanda idi. Başbaşa konuşmak istediğini anlatmak ister gibi bu gözünü önce uşağa sonra don Juan'a çevirdi. Uşak hemen dışarı çıktı; kadın tek göziyle don Juan'ı bütün dikkatiyle süzerek oturdu. Bir anhk bir sükûttan sonra şöyle söze başladı:

— Sinyor kişizade, hareketimi biraz tuhaf bulacaksınız ve hakkımda hiç de iyi olmıyan bir intıba edineceksiniz; fakat beni buraya sevkeden sebepleri öğrenirseniz beni ayıplamazsınız. Dün bu şehirden bir zatla döğüştünüz...

Don Juan sarararak:

— Ben mi, madam! diye haykırdı; bu odadan dışarı ayak atmadım.

— Benden saklamaya kalkışmak beyhudedir, açık yüreklilikte bari ben ön ayak olayım.

Bunları söylerken pelerinini araladı don Juan, gelen kadının dona Teresa olduğunu gördü.

Kız kızarak:

— Sinyor don Juan, diye devam etti, itiraf edeyim ki yiğitliğiniz size karşı bende son derece alâka uyandırdı. Pek şaşkın bir haldeydim ama kılıcınızın kırıldığını ve onu kapımızın yanında yere atmış olduğunuzu farkettim. Ahali yaralının etrafına toplandığı sırada aşağı inip o kılıç kabzasını aldım. Tetkik edince isminizi okudum, kılıç düşmanlarınızın eline düşerse ne büyük bir tehlikeye maruz kalacağınızı anladım. İşte kılıcınız, onu size idade edebildiğim için pek mesudum.

Don Juan, pek haklı olarak, kızın dizlerine kapandı, «Hayatımı size borçluyum, dedi, ama beni aşkınızdan öldüreceğinize göre bu beyhude bir armağandır.»

Dona Teresa'nın acelesi vardı, hemen gitmek istiyordu, bununla beraber don Juan'ı o kadar büyük bir zevkle dinliyordu ki dönmeye bir türlü karar veremiyordu. Böylece ebedî aşk yeminleri, el öpmeler, bir tarafın yalvarışları, ötekinin nazlanışları ile aşağı yukarı bir saat vakit geçti. Ansızın içeri giren don Garcia bu başbaşa görüşmeyi yarıda bıraktı. Böyle şeyleri uygunsuz bulacak adam değildi. İlk işi Teresa'yı yatıştırmak oldu. Kızın cesaretini, akli başındalığını çok öğdü, ablasının kendisine daha insaflica muamele etmesi için tavassutta bulunmasını rica etti. Dona Teresa arzusunu yerine getireceğini vadetti, pelerinine sımsıkı sarındı ve hemen o akşam gezinti yerinin tâyin ettiği bir noktasında ablasıyla birlikte bulunacağına söz verdikten sonra gitti.

İki delikanlı başbaşa kalır kalmaz don Garcia:

— İşler yolunda, dedi. Kimsenin sizden şüphe ettiği yok. Benden hiç hoşlanmıyan corregidor önce bu işi benim yapmış olacağımı düşünerek bana şeref bahşetmiş. Eminim, don Cristoval'i öldüren odur, demiş. Fakat, biliyor musunuz, neden fikir değiştirmiş? Bütün geceyi sizinle birlikte geçirdiğimi söylemişler de ondan. Azizim, adınız öylesine usluya çıkmış ki başkalarına da hayrınız dokunuyor. Her ne ise, bizi düşündükleri yok. Şu yaman Teresa'cığın kurnazlığı ilerisi için korkacak bir şey bırakmadı; artık bu bahsi kapayalım da, yalnız eğlencemize bakalım.

Don Juan mahzun bir tavırla:

— Ah! Garcia, diye haykırdı, bir hemcinsini öldürmek acı bir şey!

Don Garcia:

— Bundan da acısı var, dedi, başkasının bizi öldürmesi, acılıkta her ikisini de geçen bir üçüncü şey daha var: yemeksiz geçirilen bir gün. Onun için bugün sizi, huzurunuzdan pek hoşlanacak birkaç zevk ehli arkadaşla birlikte yemeğe davet ediyorum.

Bunları söyliyerek dışarı çıktı.

Aşk, kahramanımızın vicdan azabını kuvvetle oyalamaya başlamıştı bile. Öğünme hissi onu büsbütün boğup öldürdü. Don Garcia'nın evinde beraber yemek yediği talebeler don Cristoval'i asıl öldürenin kim olduğunu arkadaşından öğrenmişlerdi. Bu Cristoval cesareti ve mahareti ile şöhret almış, talebelerin çekindikleri yaman bir kişiza-

deydi; onun için ölümüne seviniyorlardı ve onun hakkından geleni tebrik eden edene idi. Dediklerine bakılırsa o üniversitenin şerefi, canı, koluydu. Coşkun naralarla sıhhatine şaraplar içildi ve Murcia'lı bir talebe onu öğmek için irticalen bir sone söyledi, bu şiirde onu Cid'e, Bernardo del Carpio'ya benzetiyordu. Sofradan kalktığı zaman don Juan gerçi hâlâ vicdanında bir ağırlık hissediyordu amo don Cristoval'i diriltmek elinde olsa bunu yapacağı şüpheliydi; bu ölümün bütün Salamanca üniversitesinde kendisine kazandırdığı takdir ve itibarı kaybedeceğinden korkardı.

Akşam olunca iki taraf, Tormes kıyısındaki randevu yerine tam vaktinde geldi. Dono Teresa don Juan'ın elini tuttu (daha o zamanlar kadın erkeğin koluna girmezdi), dona Fausta da don Garcia'nın. Bir aşağı bir yukarı, bir iki gezintiden sonra, iki çift, görüşmek için hiçbir fırsatı kaçırmayacaklarına birbirlerine söz vererek pek memnun ayrıldılar.

Gençler, iki kızkardeşten ayrılınca bir talebe topluluğu arasında Bask tefleriçalarak oynayan birtakım Çingene kadınlarına rasladılar. Aralarına karıştılar. Çingene kadınları don Garcia'nın hoşuna gitti, onları akşam yemeğine götürmeye karar verdi. Teklif derhal kabul edildi. Ev sahibinin sadık dostu sıfatıyla don Juan da eğlentiye dahildi. Çingene kadınlarından birinin kendisini bir rahip çömezine benzetmesine alınarak bu lâkabın yersiz olduğunu ispat için ne lâzımsa yapmaya elinden gelen gayreti sarfetti; küfürler savurdu, dansetti,

kumar oynadı ve ikinci sınıftan iki talebenin birlikte içebileceğinden fazla içti.

Gece yarısından sonra kendisini evine götürmekte hayli zahmet çektiler, zil zurnaydı, hem öyle coşmuştu ki Salamanca'yı ateşe vermek, yangını söndürmelerine mâni olmak için de bütün Tormes ırmağını içmek istiyordu.

Don Juan, tabiatın ve aile terbiyesinin kendisine vermiş olduğu bütün meziyetleri böylece birer birer kaybediyordu. Don Garcia'nın nezareti altında Salamanca'da üç ay kaldıktan sonra zavallı Teresa'yı tamamiyle baştan çıkarmıştı; arkadaşı da ondan sekiz gün önce maksadına ermişti.

Don Juan, önceleri sevgilisini, o yaşta bir çocuğun kendisinin olan ilk kadına karşı duyduğu derin aşkla sevmişti; fakat don Garcia ona kolayca ispat etti ki sadıklık hayalî bir fazilettir; üstelik, üniversitelilerin cümbüşlerinde arkadaşlarına uymazsa Teresa'nın lekelenmesine sebep olacağını söyledi. Çünkü, diyordu. ancak pek şiddetli ve tatmin edilen bir aşk tek kadınla yetinebilir. Bundan başka don Juan'ın aralarında yaşadığı ahlâksız arkadaşlar onu bir lâhza bile boş bırakmıyorlardı. Derslere seyrek uğruyor, yahut da, uykusuzluktan ve sefahatten bitkin bir halde, en meşhur profesörlerin yüksek derslerinde sızıp kalıyordu. Buna karşılık gezmelerde, ilk gelen ve son ayrılan oydu; gecelerine gelince, dona Teresa'nın kendisiyle bulunamadığı gecelerini meyhanede veya en kötü yerlerde geçiriyordu.

Bir sabah, kızıdan, o gece için kendisine vermiş olduğu randevuyu geri bırakmak mecburiyetinde kaldığını üzülerek bildiren bir tezkere aldı. Ak-rabalarından yaşlı bir kadın Salamancaya gel-mişti, kendisine Teresa'nın odasını vermişlerdi, o da annesinin odasında yatacağı. Don Juan bu üzüntüye pek aldırmış etmedi ve gecesini hoş geçirmenin yolunu buldu. Zihni tasavvurlarıyla meşgul bir halde tam sokağa çıkmak üzereyken örtülü bir kadın kendisine bir tezkere verdi; dona Teresa'dandı. Bir başka oda temin etmenin çare-sini bulmuş ve randevu için ablasıyla beraber lâzım gelen tertibatı almıştı. Don Juan mektubu don Garcia'ya gösterdi. Bir müddet tereddüt ettiler, sonra hiç düşünmeden ve âdeta alışkanlık tesi-riyle, sevgililerinin balkonuna tırmanarak onlarla beraber kaldılar.

Dona Teresa'nın göğsünde oldukça belli bir işaret vardı. Don Juan, ilk defa bunu görmek müsoadesini aldığı zaman, bu kendisi için büyük bir lûtf olmuştu. Bir müddet bu beni dünyanın en lâtif şeyi gibi seyretmeye devam etmişti. Le-keyi kâh bir menekşeye, kâh bir Girit lâlesine, kâh alfalfa çiçeğine benzetiyordu. Fakat gerçeken pek güzel olan bu ben, seyretmeye doyduğu için çok geçmeden artık gözüne güzel görünmez oldu. İçini çekerek kendi kendine: «Bu büyük bir kara leke, işte o kadar. Orada olması pek yazık. Ne olacak, bir yağ kesesine benziyor. Allah müstahakını versin bu benin!» diye söylenmişti. Hattâ birgün Teresa'ya, bu lekeyi çıkarmak için

bir hekime danışmış olup olmadığını bile sor-muştu. Bu söze karşı genç kız, kulaklarına kadar kızararak, kendisinden başka bu lekeyi hiçbir erkeğin görmemiş olduğunu söyledi, hem sütni-nesinden bu türlü işaretlerin uğurlu sayıldığını daima işitmişti.

İşte o gece don Juan, randevuya hayli isteksiz gelmiş olduğundan, bahsettiğimiz işaret gözüne öteki seferlerden daha da büyük göründü. Ona bakarken içinden: Bu kocaman bir sıçan resmi, dedi. Doğrusu, feci bir şey! Kabil'e vurulan lânet damgası gibi bir şey. Böyle bir kadını sevgilisi yapmak için insanın şeytana uymuş olması lâ-zım. Son derece somurtmaya başladı. Hiç sebepsiz yere zavallı Teresa ile kavga etti, onu ağlattı ve şafağa doğru kendisini öpmeden çıkıp gitti. Onunla birlikte çıkan don Garcia, bir müddet ağzını aç-madan yürüdü; sonra ansızın durarak:

— Don Juan, dedi, kabul edin ki bu gece hayli canımız sıkıldı. Kendi hesabıma, hâlâ bezginliğim üstümde, bizim sultanı başımdan temelli defetsem diyorum.

Don Juan:

— Hiz doğru değil, dedi; Fausta, kuğu gibi beyaz, pek hoş bir kız, neşesi de hiç eksik olmaz. Hem sizi öyle çok seviyor ki! Doğrusu mesut adamsınız.

— Beyaz mı, çok şükür; beyaz olduğunu kabul ediyorum, ama eansız bir kız, hem kızkardeşinin yanında güvercin yanında baykuş gibi duruyor. Asıl siz mesut adamsınız.

Don Juan:

— Öyle mi sanıyorsunuz? dedi. Küçük sevimlice bir kız, ama ne de olsa bir çocuk. Onunla ciddi bir şey konuşmaya imkân yok. Kafasını şövalye romanlariyle doldurmuş, aşk hakkında pek acayip kanaatler edinmiş. Ne kadar müşkülpesent olduğunu bilmezsiniz.

— Siz pek gençsiniz, sevgililerinizi terbiye etmesini bilmiyorsunuz da ondan, don Juan. Kadın dediğin at gibidir; kötü huylar edinmesine müsaade ederseniz, hiçbir huysuzluğunu affetmiyeceğinize kanaat getirmezse bir daha asla onu yola getiremezsiniz.

— Bana baksanıza, don Garcia, yoksa siz sevgililerinize hayvan muamelesi mi ediyorsunuz? Huysuzluklarım geçirmek için sık sık sopa mı kullanıyorsunuz?

— Pek seyrek; fakat çok merhametli adamımdır. Durun meselâ, sizin Teresa'yı bana bırakır mısınız? Onbeş güne kalmaz bir eldiven gibi yumuşak olacağını size temin ederim. Mukabilinde size Fausta'yı takdim ediyorum. Üste de ister misiniz?

Don Juan gülümsiyerek dedi ki:

— Bu alış veriş benim de işime gelirdi ama, bakalım bu bayanlar da razı olurlar mı? Dona Fausta katiyen sizi elden çıkarmak istemez. Mübadelede pek ziyanlı çıkardı.

— Pek alçak gönüllüsünüz; ama merak etmeyin. Onu dün o kadar çileden çıkardım ki, ilk önüne gelen, benim yanımda ona, cehennemlik adamın gözüne nurdan bir melek nasıl görünürse öyle gelecektir.

Don Garcia devam etti:

— Don Juan, biliyor musunuz ki pek ciddi söylüyorum.

Ve don Juan dostunun bu türlü saçmaları bu kadar ciddi bir tavırla söylemesine daha çok güldü.

Bu pek ahlâki bahis birçok talebelerin gelmesi üzerine yarıda kaldı ve konuşma başka bir mecraya girdi. Fakat, akşam olup da iki arkadaş Valancia palamudiyle dolu bir sepetin yanında bir Mantilla şarabı şişesinin başına geçip oturunca, don Garcia gene sevgilisinden şikâyetle koyuldu. Fausta'dan tatlı sözler ve ince sitemlerle dolu bir mektup almıştı, neşeli mizacı ve her şeyin gülünç taraflarını bulup çıkarmak tabiatı her satırından fışkırıyordu.

Don Garcia uzun uzun esniyerek don Juan'a mektubu uzattı:

— Buyurun, dedi. İşte bu gece için bir randevu daha! Ama Allah belâını versin eğer gidersem.

Don Juan mektubu okudu ve pek hoş buldu.

— Doğrusu, dedi, sizinki gibi bir sevgilim olsaydı, onu mesut etmek için elimden geleni yapardım.

Don Garcia:

— Alın dostum, dedi. alın, keyfiniz olsun. Hukukumu size bırakıyorum.

Zihninde bir şimşek çakmış gibi ayağa kalkarak ilâve etti:

— Daha iyisini yapalım, sevgililerimizi oynatalım. İşte iskambil kâğıtları, bir hombre çevirelim. Ben dona Fausta'yı oynuyorum; siz masaya dona Teresa'yı koyuyorsunuz.

Don Juan arkadaşının çılgınlığına gözünden yaş getiresiye gülerek kâğıtları alıp karıştırdı. Oyuna hiç aldırış etmemiş olmasına rağmen, kazandı. Don Garcia, partiyi kaybettiğine hiç üzülmüş görünmeden, kâğıt kalem istedi, dona Fausta üzerine çekilmiş bir nevi poliçe kaleme aldı. Kıza kendisini tezkerenin hâmile emrine âmade tutmasını emrediyordu. Sanki kâhyasına bir alacaklısına yüz duka ödemesini yazıyormuş gibi..

Don Juan, gülmeye devam ederek, don Garcia'ya karşılığında kendi sevgilisini vermeyi teklif ediyordu. Fakat, beriki reddetti.

— Eğer biraz cesaret sahibi iseniz, benim pe lerinimi alın, pek iyi bildiğiniz küçük kapıya gidin. Teresa sizi beklemediği için orada yalnız Fausta'yı bulacaksınız. Tek kelime söylemeden onu takip edin; odasına çıktığınızda belki bir an hayrete düşebilir, hattâ gözlerinden bir iki damla yaş gelebilir; fakat buna aldırmayın. Hiç merak etmeyin; haykırmaya cesaret edemez. O zaman ona mektubumu gösterin; benim için o korkunç bir sefildir, bir canavardır deyin, aklınıza ne gelirse söyleyin; çabucak ve kolayca intikam alabileceğini ona anlatın, emin olun ki, intikamı pek tatlı bulacaktır.

Garcia'nın her söylediği sözle don Juan'ın yüreğine iblis biraz daha nüfuz ediyor ve gna anlatıyordu ki şimdiye kadar sadece neticesiz bir lâtife diye bakmış olduğu şey kendisi için pek hoş bir tarzda sona erebilirdi. Gülmeyi bıraktı ve hazzın kızartısı yüzüne çıktı.

— Fausta'nın bu mübadeleye razı olacağına emin olsaydım...

Pervasız adam:

— Razı olacağına mı? diye haykırdı. Dostum, ne kadar toysun ki, bir kadının altı aylık bir âşıkla bir günlük bir âşık arasında tereddüt edebileceğine ihtimal veriyorsun! Hadi hadi, hiç şüphem yok, yarın ikiniz de bana teşekkür edeceksiniz, sizden istediğim tek mükâfat tazminat olarak Teresita'ya kur yapmama müsaade etmenizdir.

Sonra, don Juan'm bu işe hayli akli yattığını görerek ona dedi ki:

— Karar verin, çünkü, ben bu akşam Fausta'yı görmek istemiyorum, eğer siz istemezseniz bu tezkereyi şişko Fadribue'e veririm, mirasıma o konar.

Don Juan tezkereyi kavrıyarak:

— Pekâlâ, dedi, ne olursa olsun!

Ve cesaretlenmek için, bir bardak Mantilla şarabını nefes almadan içti.

Saat yaklaşıyordu. Vicdanının sesi büsbütün sönmüş olmıyan don Juan kafasını tütsülemek için kadeh kadeh üstüne içiyordu. Nihayet saat çaldı. Don Garcia pelerinini don Juan'ın omuzlarına attı ve ouu sevgilisinin kapısına kadar götürdü: kararlaştırmış işareti verdikten sonra, iyi geceler dileyerek ettiği kötülükten dolayı en küçük bir vicdan azabı duymadan uzaklaştı.

Hemen kapı açıldı. Dona Fausta bir müddetten beri bekliyordu. Alçak sesle:

— Siz misiniz, don Garcia? diye sordu.

Don Juan ondan da yavaş olarak: «evet» cevabını verdi; yüzü geniş bir pelerinin kırışıkları altında gizliydi.

İçeri girdi, kapı kapandıktan sonra don Juan rehberiyle birlikte karanlık bir merdiveni çıkmaya başladı.

Kız:

— Şalımın ucundan tutun, dedi, kabil olduğu kadar gürültü etmeden peşimden gelin.

Az sonra dona Fausta'nın odasında bulunuyordu. Tek bir lâmba odaya zayıf bir ışık veriyordu. Önce don Juan peleriniyle şapkasını çıkarmadan, arkası kapı tarafına dönük olarak durdu, başını açmaya daha cesaret edemiyordu. Dona Fausta ses çıkarmadan bir müddet kendisini süzdü, sonra birdenbire kollarını açarak ona doğru atıldı. Don Juan, o zaman pelerinini yere bırakarak, onun hareketini taklit etti.

Kız:

— Nasıl! Siz misiniz, don Juan? dedi. Don Garcia hasta mı yoksa?

Don Juan:

— Hasta mı? Hayır... dedi. Fakat, gelebilecek. Beni size gönderdi.

— Ay! Ne kadar üzüldüm! Ne olur, söyleyin, gelmesine mâni olan başka bir kadın değil ya?

— Onu bu kadar çapkın mı zannediyorsunuz?..

— Kızkardeşim sizi görünce ne sevinecek! Zavalıcık! Sizin gelmiyeceğinizi sanıyordu... Durun gidip haber vereyim.

— Lüzumu yok.

— Pek garip bir haliniz var, don Juan.. Bana verilecek kötü bir haberiniz olmalı... Söyleyin don Garcia'ın başına bir şey mi geldi?

Müşkül cevaptan kurtulmak için don Juan zavallı kıza don Garcia'nın sefil mektubunu verdi. Fausta acele okudu ve önce anlamadı. Tekrar okudu, bu sefer gözlerine inanamadı. Don Juan ona dikkatle bakıyor, kâh alnını sildiğini, kâh gözlerini uğuşturduğunu görüyordu; dudakları titriyordu, benzi limon gibi sararmıştı. Yere düşmemesi için kâğıdı iki elle tutmak mecburiyetinde kalmıştı. Nihayet son bir gayretle kalkarak haykırdı:

— Yalan! Korkunç bir yalan bu! Asla don Garcia bunu yazmış olamaz.

Don Juan cevap verdi:

— Yazısını tanırırsınız. Sahip olduğu hazinenin kıymetini bilmedi... Ben de size vurgun olduğum için kabul ettim.

Kız ona en derin bir nefretle baktı, ve bir vesikanın sahte olmasından şüphelenen bir avukatın dikkatiyle mektubu tekrar okumaya koyuldu. Gözleri ölçüsüz derecede açılarak kâğıda dikilmişti. Kirpiklerini kırpmadığı halde arasına iri bir damla yaş gözlerinden fışkırıyor, yanaklarından kayarak düşüyordu. Ansin zıbir deli gülüşüyle gülerek haykırdı.

— Lâtime ediyorsunuz, değil mi?, Lâtime ediyorsunuz, don Garcia aşağıda, şimdi gelecek!

— Lâtime etmiyorum, dona Fausta. Size beslediğim sevgiden daha hakiki bir şey olamaz. Sözlerime inanmazsanız pek bedbaht olacağım.

Dona Fausta :

— Sefil! diye haykırdı; eğer doğru söylüyorsan sen don Garcia'dan da beter bir rezilsin.

— Aşk her şeyi mazur gösterir, güzel Faustita! Don Garcia sizi terk ediyor: avunmak için beni alınız. Şu panoda Bakkhus ile Ariadna'yı görüyorum, müsaade edin de sizin Bakkhus'unuz olayım.

Kız, ağzını açmadan masada duran bir bıçağı aldı ve başının üstünde tutarak don Juan'a doğru yürüdü. Fakat don Juan bu hareketi görmüştü; kızın kolunu yakaladı, kolayca silâhı elinden aldı ve bu düşmanca hareketinin cezasını vermek salâhiyetini kendinde bularak onu üç dert defa öptü ve küçük bir dinlenme yatağına sürüklemek istedi. Dona Fausta zayıf ve narin bir kadındı; fakat öfkesi kuvvetini artırmıştı, eşyalara sarılarak, elleri, ayakları ve dişleriyle kendini müdafaa ederek don Juan'a mukavemet ediyordu. Don Juan önce yediği bir iki darbeyi gülümsiyerek karşılamıştı. Fakat, çok geçmeden öfkesi de ihtirası derecesine yükseldi. Nazik tenini zedeliyeceğini düşünmeden Fausta'yı kolları arasında kuvvetle sıktı. Her ne bahasına olursa olsun, hasmını yere sermek isteyen ve icabederse onu yenmek için boğmaktan da çekinmiyecek bir güreşçi gibiydi. Fausta o vakit elinde kalan son çareye başvurdu. O zamana kadar kadınlara has bir utanma hissi ev halkını imdadına çağırmaktan onu alakoymuştu; fakat yenilmek üzere olduğunu anlayınca evi çığlıklarıyla çınılattı.

Don Juan artık şikârını elde etmeye imkân kalmadığını, her şeyden önce kendini emniyete almak gerektiğini anladı. Fausta'yı iterek kapıya koşmak istedi, fakat elbiselerine sarılan kızın elinden kendini bir türlü kurtaramıyordu. O sırada açılan kapıların telâş verici gürültüsü işitiliyordu; adam ve ayak sesleri yaklaşıyordu, kaybedilecek bir lâhza yoktu. Dona Fausta'yı uzağa fırlatmak için gayret sarfetti, fakat kız onu yeleğinden o kadar kuvvetle yakalamıştı ki, onunla birlikte mihveri üzerinde döndü ve yerini değiştirmiş olmaktan başka bir kazancı olmadı. Fausta o esnada içeriye doğru açılan kapı tarafındaydı. Haykırmalarına devam ediyordu. Derken kapı açıldı; eli tüfekli bir adam eşikte görüldü. Adam bir hayret nidası attı, hemen ardından bir patlama oldu. Lâmba söndü, don Juan Fausta'nın ellerinin gevşediğini ve kendi ellerine sıcak ve sulu bir şeyin aktığını hissetti. Kız yere düştü, daha doğrusu kaydı. Kurşun bel kemiğini parçalamıştı; babası kızma tasallut eden adam yerine kendi kızını öldürmüştü. Don Juan kendini serbest hissedince, tüfeğin dumanları arasında merdivene doğru koştu. Önce kızın babasından bir dipçik darbesi yedi, sonra da peşinden koşan bir uşak ona kılıçla vurdu. Fakat bunlar kendisine büyük bir zarar vermedi ve uşağın taşıdığı meşaleyi söndürmeye çalıştı. Gözü kararmış bir adam olduğunu gören uşak korkarak geri çekildi. Don Alonso de Ojeda'ya gelince, ateşli ve yiğit bir adam olduğu için tereddüt etmeden don Juan'ın üstüne atıldı; genç adam bir

iki hücumü karşıladı ve şüphe yok ki önceleri maksadı sadece kendini müdafaa etmektir; fakat eskrim alışkanlığı öyledir ki korunmanın ardından hücumu geçme mihanikî ve âdeta elde olmıyan bir harekettir. Bir lâhza sonra, dona Fausta'nın babası bir aman! dedi ve ölüm derecesinde yaralı olarak yere yıkıldı. Don Juan, yolu açık bularak, ok gibi merdivenlere, oradan da kapıya atıldı ve kaşla göz arasında kendini sokakta buldu, can çekişmekte olan efendilerinin etrafına toplanan uşaklar peşine düşmediler. Tüfek sesine koşan dona Teresa, bu müthiş sahneyi görmüş ve babasının yanında bayılıp kalmıştı. Henüz felâketin ancak bir kısmını biliyordu.

Don Garcia, son Mantilla şişesini bitirirken don Juan sapsarı, üstübaşı kan içinde, gözleri dönmüş, yeleği yırtılmış, boynundaki çevre bir karış yerinden fırlamış bir halde odasına hızla girdi ve bir şey söylemeye takat bulamadan nefes nefese kendini bir koltuğa attı. Öteki vahim bir hâdisse olduğunu derhal anladı. Don Juan'ın bir iki defa güçlkle nefes almasına vakit bıraktı, sonra ondan malûmat istedi; bir iki kelimeyle meseleyi öğrendi. Mutat soğukkanlılığını kolay kolay kaybetmiyen don Garcia dostunun kendisine kesik kesik anlattığı vakayı kılı kıpırdamadan dinledi. Sonra, bir kadeh şarap doldurup ona uzatarak:

— İçin dedi, ihtiyacınız var.

Kendisi de içtikten sonra:

— Kötü bir iş, diye ilâve etti. Bir babayı öldürmek vahim şeydir... Bununla beraber, birçok misallar var; en başta Cid. İşin kötüsü, hepsi beyazlar giyinmiş, hepsi akrabanız olan elli adamınız yok ki Salamanca okçularıyla rahmetlinin akrabalarına karşı sizi korusunlar... Evvelâ işin en müstacel tarafı ile meşgul olalım.

Düşüncelerini derleyip toplamak ister gibi odada bir iki dolandı, Sonra devam etti:

— Böyle bir rezaletten sonra Salamanca'da kalmak delilik olur. Don Alonso de Ojeda alelâde bir adam değildir, hem uşaklar sizi tanımış olsalar gerek. Tanılmamış olduğunuzu da kabul etsek üniversitede öylesine adınız çıkmıştır ki, faili bilinmiyen böyle bir vakayı da sizin üzerinize atmaktan geri kalmazlar. Dinleyin beni, gitmek lâzım, hem ne kadar çabuk olursa evlâdır. Siz burada asîl bir aile çocuğuna gerekenden üç kat fazla âlim oldunuz. Minerva'yı burada bırakıp biraz da Mars'la ülfete bakın; bu size daha yaraşacak, çünkü mayanız var. Flanderde döğüşölüyor. Hadi gidip zındıkları [1] tepeliyelim; günahlarımızın kefareтини ödemek için bundan iyisi olmaz: Amin! Va'zı böyle bitirirler.

Flander sözü don Juan'ın üzerinde âdeta bir büyü tesiri yaptı. İspanyadan ayrılmak, ona kendinden kaçmak gibi görünüyordu, Harbin tehlikeleri ve yorgunlukları arasında vicdan azabı duymaya vakit bulamayacaktı.

---

[1] Yani, Protestan olan Felemenklileri.

— Flander'e, Flander'e! diye haykırdı. Haydi gidip Flander'de kendimizi öldürtelim.

Don Garcia ciddi bir tavırla devam etti:

— Salamanca'dan Brüksel'e hayli yol var, hem sizin vaziyetinizde biri ne kadar acele etse azdır. Düşünün ki corregidor sizi yakalarsa kıralın kalyonlarından başka bir yerde harb etmeniz imkânsız olur.

Arkadaşıyla bir iki dakika müzakere ettikten sonra don Juan, talebe elbiselerini acele sırtından çıkardı, o zamanlar askerlerin giydikleri cinsten sırmalı bir meşin ceket, kenarları kıvrık kocaman bir şapka giydi ve kemerine don Garcianın sığdırabildiği kadar altın almayı da unutmadı. Bütün bu hazırlıklar ancak birkaç dakika sürdü. Yaya olarak yola koyuldu, tanılmadan şehirden çıktı ve bütün gece, sonra ertesi sabah hiç durmadan yürüdü, ta güneşin sıcağı kendisini durmaya mecbur edinceye kadar. İlk vardığı şehirde bir at satın aldı ve bir yolcu kervanının peşine takılarak hiçbir engelle karşılaşmadan Saragossa'ya ulaştı. Orada don Juan Carrasco ismiyle birkaç gün kaldı. Onun hareketinin ertesi günü Salamanca'dan ayrılmış olan don Garcia başka bir yol tuttu ve Saragossa'da ona katıldı. Orada uzun müddet kalmadılar. Notre-Dame du Pilier kilisesinde Aragon'lu güzelleri süzmekten hâli kalmıyarak acele acele ibadetlerini ettikten sonra ikisi de iyi birer uşak edinerek Barcelona'ya gittiler, oradan Civita-Vecchia'ya gitmek üzere gemiye bindiler. Yorgunluk, deniz tutması, gördükleri yerlerin yeniliği

ve don Juan'ın tabîî havailiği, bütün bunlar birleşince ardında bıraktığı korkunç sahneleri çabucak unuttu. Bir iki ay, iki dostun İtalyada buldukları zevkler seyahatlerinin asıl hedefini onlara ihmal ettirdi; fakat paraları tükenmeye başladığından, kendileri gibi yiğit ve meteliksiz birtakım yurttaşlarına takılarak Almanya istikametinde yola koyuldular.

Brüksel'e varınca, herbiri hoşuna giden yüzbaşının bölüğüne yazıldı. İki dost, ilk askerliklerini yüzbaşı Manuel Gomare'nin bölüğünde yapmak istediler. Sebebi de evvelâ yüzbaşının Endülüslü olmasıydı. Sonra da askerlerinden, cesaretten ve iyi bakılmış, iyi parlatılmış silâhlardan başka bir şey istemediği, disiplin hususunda göz yumduğu söyleniyordu. Gençlerin temiz yüzleri yüzbaşının hoşuna gitti, onlara iyi ve gönüllerini alacak şekilde muamele etti, yani bütün tehlikeli fırsatlarda kendilerini kullandı. Talihleri yâr oldu, birçok arkadaşlarının hayatına mal olan çarpışmalarda onlar bir yara bile almadılar ve generallerin gözüne girdiler. İkisi de aynı günde teğmenliğe terfi ettiler. O andan itibaren âmirlerinin takdirine ve dostluğuna güvendiklerinden hakiki isimlerini itiraf ettiler ve her zamanki yaşayış tarzlarına yeniden başladılar, yani gündüzlerini kumar veya içki ile geçiriyor, geceleri de kışın konakladıkları şehirlerin dilberlerine serenatlar veriyorlardı. Aileleri kendilerini affetmişti, buna pek aldırmaz etmediler, ama Anvers bankerleri üzerine gönderilen havaleleri kullanmasını bildiler. Genç, zengin, yiğit ve

atılğan oldukları için çabucak ve pek çok kadın buldular. Bunları anlatmakla vakit geçirecek değilim; yalnız okuyucu şunu bilsin ki bir genç kadın gördüler mi, onu elde etmek için her çare kendilerine mübah görünürdü. Vaitler, yeminler, bu hayasız çapkınlar için bir oyuncaktı; bir koca veya ağabey, hareket tarzlarını tenkide kalkacak oldu mu kendilerini müdafaa için keskin kılıçları ve insafsız kalbleri vardı.

Bahar gelince harb yeniden başladı,

İspanyolların aleyhine dönen bir çarpışmada yüzbaşı Gomare ölüm derecesinde yaralandı. Onun düştüğünü gören don Juan yanına koştu ve kendisini taşımak için bir iki asker çağırdı; fakat yiğit yüzbaşı, kalan kuvvetini toplıyarak ona dedi ki:

— Bırakın burada öleyim, artık işim bitti, anlıyorum. Sonunda ölüm olduktan sonra ha burada, ha yarım fersah ötede. Askerlerinizi dağıtmayın; kendilerine hayli iş çıkacaktır, çünkü Felemenklilerin kuvvetli kıtalarla yürüdüklerini görüyordum.

Etrafına toplanan askerlere dönerek:

— Çocuklar, dedi, teğmenlerinize sıkı bağlanın, beni düşünmeyin.

Don Garcia o esnada çıkageldi ve ona ölümünden sonra yerine getirilecek son bir arzusu olup olmadığını sordu.

— Böyle bir anda ne arzum olabilir ki?

Bir lâhza düşünceye dalmış gibi göründü.

— Ölümü pek düşünmüş değildim, dedi, bu kadar yakın olduğunu da sanmıyordum... Yanımda bir papaz bulunsaydı hoşuma gitmez değildi,

fakat bütün papazlarımız ağırlık yanında... Ama ne de olsa günah çıkartmadan ölmek hoş bir şey değil!

Don Garcia ona bir şarap şişesi uzatarak:

— İşte benim dua kitabım, dedi, metin ol.

İhtiyar askerin gözleri gitgide bulanıyordu.

Don Garcia'nın kaba şakasının farkına varmadı. Fakat bu kabalık etrafını çeviren yaşlı askerlerin pek gücüne gitti.

Can çekişen adam:

— Don Juan, dedi, yaklaşın oğlum. Gelin, sizi vârisim yapıyorum, alın şu keseyi, varım yoğun bunun içindedir; bu dinsizlerin eline geçeceğine sizin olsun daha iyi. Sizden istediğim tek şey, ruhumun istirahatı için bir iki âyin yaptırmanızdır.

Don Juan, elini sıkarak istediğini vadetti, don Garcia arkadaşının kulağına eğilmiş, şişelerle dolu bir masa önünde ötüp duran bir adamla ölmek üzere olan mecalsiz bir insanın sözleri arasında ne kadar fark bulunduğuna işaret ediyordu. Kulaklarının dibinde ıslık çalan bir iki kurşun Felemenklilerin yaklaştığını haber verdi. Askerler saf-larına geçtiler. Her biri aceleyle yüzbaşı Gomare'ye veda etti ve artık intizamla çekilmeyi teminden başka bir şey düşünmediler. Düşman kalabalık, yol yağmurlardan bozulmuş, askerler de uzun bir yürüyüşten yorgun düşmüş oldukları için bu çekiliş hayli güçlü. Bununla beraber Felemenkliler onlara zarar vermediler, gece olunca da tek bayrak veya yaralanmış tek esir ele geçiremeden takipten vazgeçtiler.

Gece olunca, iki dost, bu çadırda birkaç subayla birlikte oturmuş şahit oldukları hâdise hakkında görüşüyorlardı. O günkü kumandanın almış olduğu tedbirleri tenkit ettiler ve iş olup bittikten sonra şöyle yapmalıydı, böyle etmeliydi diye isabetli fikirler yürüttüler. Nihayet söz dönüp dolaşıp ölenlerle yaralananlara geldi.

Don Juan:

— Yüzbaşı Gomare'nin ölümüne her zaman acınacağım, dedi. Mert bir subay, iyi bir arkadaş, askerleri için tam mânasiyle bir babaydı.

Don Garcia:

— Evet, dedi; ama yanında bir kara cübbe bulunmadı diye pek üzüldüğünü görünce doğrusu ne kadar şaşıtıldığını tarif edemem. Bu yalnız bir şeyi ispat eder, işte cesur olmanın lâfta cesur olmaktan çok daha güç olduğunu. Uzak bir tehlikeyi hiçe gayan nicelerini görmüşüzdür ki tehlike yaklaşınca limon gibi sararırlar. Ha sahi, don Juan, mademki siz onun vârisisiniz, söyleyin bakalım, size bıraktığı kesede ne var?

Don Juan o zaman ilk defa olarak keseyi açtı ve içinde altmış kadar altın bulunduğunu gördü.

Dostunun kesesine kendi kesesi göziyle bakmaya alışık olan Garcia:

— Mademki paramız var, dedi, ölmüş dostlarımıza sızlanacak yerde, ne diye bir faraon partisi çevirmiyoruz?

Teklif herkesin hoşuna gitti; bir iki davul getirip üstünü bir pelerinle örttüler. Bu kumar

masası vazifesini gördü. Don Garcia'nın tavsiyeleri dairesinde ilk önce oyuna giren don Juan oldu; fakat masaya para koymadan önce kesesinden on altm çıkarıp mendiline sardı ve cebine koydu.

Don Garcia:

— Onu da ne yapacaksınız? dedi. Asker para biriktirir mi? Hem de bir savaşın arifesinde!

— Don Garcia, biliyorsunuz ki bu paranın hepsi bana ait değil. Don Manuel bana, Salamanca' da dediğimiz gibi *sub paenae nomine* bir teberruda bulundu.

Don Garcia:

— Hay Allah müstahakını versin! dedi. Bu on eküyü ilk rasladığı papaza vermezse ben de adam değilim.

— Neden olmasın? Söz verdim.

— Susun; dinim hakkı için sizden utanıyorum, bambaşka bir insan oldunuz.

Oyun başladı; talih önce kararsız gitti; az sonra katî olarak don Juan'ın aleyhine döndü. Don Garcia, talihi döndürmek maksadiyle iskambilleri ele aldı ama nafîle; bir saat içinde, ellerindeki bütün para ve yüzbaşı Gomare'nin elli ekü'sü bankoyu tutanın eline geçmişti. Don Juan gidip yatmak istiyordu; fakat don Garcia'nın gözü kızmıştı, öcünü alacağını ve kaybettiğini kazana-
cağını umuyordu.

— Haydi, basiretli efendi, dedi, şu çevrenize düğümlediğiniz son eküleri çıkın bakalım. Bu paranın bize uğur getireceğine eminim.

— Don Garcia, düşünün ki yüzbaşıya söz verdim!..

— Hadi, hadi, çocukluk etmeyin! Şimdi âyin yaptırmanın sırası mı?

Yüzbaşı burada olsaydı, para koymadan bir oyunun geçmesine göz yummaktansa bir kiliseyi talan etmeyi tercih ederdi.

Don Juan:

— İşte beş ekü, dedi. Bunları bir seferde oynamayın.

Don Garcia:

— Yufka yürekli olmıyalım! dedi.

Ve beş eküyü bir papaza koyup oynadı. Kazandı, bu sefer iki katını koydu ve ikinci partiyi kaybetti.

Hırsından sapsarı kesilerek:

— Öteki beşi de ver! dedi.

Don Juan itiraza kalkıştıysa da sözünü dinletemedi; nihayet razı oldu, dört ekü verdi, bunlar da hemen ötekilerin peşine takıldı. Don Garcia kâğıtları bankoyu tutanın suratına fırlattı, öfkeyle ayağa kalktı.

Don Juan'a dedi ki:

— Siz daima talihli idiniz, hem çok işittim, son ekünün talihi değiştirmekte büyük bir kuvveti vardır, derler.

Don Juan da hiç değilse onun kadar hırslıydı. artık ne âyinleri düşünebildi, nede verdiği sözü. Son kalan eküsünü de bir birli üzerine koydu ve derhal kaybetti,

— Yüzbaşı Gomare'nin ruhunu şeytan götürsün! diye haykırdı. Her halde parasında bir uğursuzluk varmış!..

Bankoyu tutan oyuna devam edip etmiyeceklerini sordu; fakat artık paraları kalmadığından ve her gün ölüm tehlikesiyle burun buruna gelen adamların borç para bulması kolay olmadığından ister istemez oyundan ayrılmak ve içenler yanında teselli aramak mecburiyetinde kaldılar. Zavallı yüzbaşının ruhu büsbütün unutuldu.

Birkaç gün sonra, İspanyollar takviyeler aldıklarından, hücumla giriştiler ve ilerlemeye başladılar. Daha önce çarpışmış oldukları yerlerden geçtiler. Ölümler henüz gömülmemişti. Don Garcia ile don Juan hem gözleri, hem de burnu rahatsız eden bu cesetlerden kurtulmak için hayvanlarını kırbaçlıyorlardı. Bir aralık önlerinden giden bir asker bir çığlık kopardı. Çukurun birinde yatan bir ceset görmüştü. Yaklaştılar ve bunun yüzbaşı Gomare olduğunu gördüler. Halbuki âdeta tanınmayacak bir hale gelmişti. Birbirine karışmış ve korkunç tekallüslerle sertleşmiş çizgileri son anlarının müthiş ağrılar içinde geçmiş olduğunu ispat ediyordu. Böyle manzaralara alışık olmasına rağmen, don Juan, bu cesedi görünce titremekten kendini alamadı; fersiz ve pıhtılaşmış kanla dolu gözleri sanki tehdit edici bir tavırla kendisine dikili gibiydi. Biçare yüzbaşının son tembihlerini ve kendisinin bunları yerine getirmeyi nasıl ihmal etmiş olduğunu hatırladı. Bununla beraber, yüreğini doldurmaya muvaffak olduğu yapmacık duy-

gusuzluk çok geçmeden onu bu vicdan azabından kurtardı; yüzbaşığı gömdürmek için hemen bir çukur kazdırdı. Tesadüfen orada bulunan bir Capucin keşişi acele bir iki dua okudu. Üstüne okunmuş su serpilen cenaze, taş ve toprakla örtüldü, askerler de her zamankinden daha sessizce yollarına devam ettiler; fakat don Juan, yaşlı bir silâhendazin, uzun boylu ceplerini karıştırdıktan sonra bir altın bulduğunu, ve : «Yüzbaşı Gomare'nin ruhuna bir âyin yaptırırsınız» diyerek keşişe uzattığını fark etti.

O gün don Juan görülmemiş bir yararlık gösterdi ve düşmanın ateşine kendini o kadar pervasızca mâruz bıraktı ki âdeta kendini öldürtmek istediği söylenebilirdi.

Arkadaşları:

— Adam meteliksiz kalınca cesur olur, diyorlardı.

Yüzbaşı Gomare'nin ölümünden az sonra don Juanla, don Garcia'nın hizmet gördükleri bölüğe genç bir kur'a eri geldi; atılgan ve yiğit görünüyordu ama sinsi ve esrarlı bir tabiatı vardı. Arkadaşlarıyla içtiği ve kumar oynadığı hiçbir zaman görülmemişti; karakolda bir sıraya oturarak csaatlerce sineklerin uçuşunu seyrederek veya tüfeğinin tetiğini oynatarak vakit geçirirdi. Çekingenliğiyel alay eden askerler ona Modesto [1] lâkabını takmışlardı. Bölükte onu bu isimle tanırırlar, hattâ âmirler bile onu böyle çağırırlardı.

---

[1] Mütevazı, alçak gönüllü.

Nihayet bölük Berg - op Zoom kuşatmasını yaptı. Bu kuşatma, bilindiği gibi, o harbin en kanlı safhalarından biri oldu, çünkü kuşatılanlar son derece cesaretle döğüşmüşlerdi. Bir gece iki dost hendek içinde vazife almışlardı. Kale duvarlarına pek yakın olan bu yer son derece tehlikeliydi. Kuşatılanlar sık sık çıkışlar yapıyorlardı, ateşleri de şiddetli ve isabetliydi.

Gecenin ilk kısmı devamlı bir telâş içinde geçti; sonra kuşatanlarla kuşatılanlar yorgunluğa aynı derecede kendilerini kaptırmış göründüler. İki taraf da ateşi kesti ve bütün ovada çok derin bir sessizlik hüküm sürmeye başladı. Ancak pek seyrek silâh sesleri duyuluyordu, bundan maksat savaşı kesmiş olmakla beraber tetikte durulduğunu anlatmaktı. Sabahın dördü sularındaydı; bu, bütün gece uyumamış olan adamın, bedenî yorgunluk ve uyku ihtiyacı yüzünden mânevi bitkinlikle beraber üzücü bir üşüme hissine kendini kaptırdığı zamandır. İyi niyet sahibi bir asker yoktur ki bu türlü bir zihin ve beden halsizliği içinde, güneşin doğmasından sonra utancını duyacağı birtakım zaafllara kendini kaptırmış olmasın.

Don Garcia ısınmak için yerinde sayarak ve pelerinini vücuduna sararak:

— Vay! dedi, soğğun iliklerime işlediğini hissediyorum, öyle sanıyorum ki şimdi bir Felemenkli çocuk silâh namına bir bira testisiyle beni yere serebilir. Doğrusu sanki başka bir insan oldum. Deminki tüfek sesleri beni titretti. Dindar olsaydım bu halimi Rabbin bir işareti saymak işten bile değildi.

Orada hazır bulunanların hepsi, hususiyle don Juan onun Tanrıdan bahsettiğini görerek şaşakaldılar, çünkü böyle şeyleri ağzına aldığı hiç yoktu; veya sırf alay için söylerdi. Birçoklarının sözlerine gülümsediğini fark edince, bir öğünme hissiyle canlanarak haykırdı :

— Biri kalkıp da Felemenklilerden, Tanrıdan veya iblisten korkuyorum sanmasın, yoksa karışmam, sonra hesaplaşırız!

Kılıcının yanında bir de tespih asılı olan kır bıyıklı yaşlı bir yüzbaşı:

— Hadi Felemenkliler neyse ne, dedi, ama Tanrı ile Ötekinden korkmaya da cevaz vardır ya!

— Bana ne fenalıkları dokunabilir ki? diye sordu. Yıldırım, bir Protestan tüfeği kadar isabetli değildir.

Bu korkunç küfrü işitince haç çıkaran yaşlı yüzbaşı;

— Ya ruhunuz? dedi.

— Ha! ruhuma gelince... Evvelâ bir ruhum olduğuna inanmalıyım! Kim demiş sanki ruhum var diye? Papazlar. İyi ama ruhun icadı onlara öyle zengin bir gelir kaynağı olmuş ki icadedenin kendileri olduğuna hiç şüphe yok, tatlıcıların satmak için çöreği icadettikleri gibi.

— Don Garcia, dedi, akıbetiniz kötü olacak. Bu türlü sözlerin bir siperde söylenmesi doğru değildir.

— İster siperde, ister başka yerde, ben bildiğimi söylerim. Ama sustum, sustum! Arkadaşım don Juan'ın şapkası neredeyse başından düşecek,

saçları o kadar dimdik olmuş. O yalnız ruha inanmakla kalmaz, Araftaki ruhlara da inanır.

Don Juan gülerek:

— Ben hiç de münkir bir adam değilim dedi, zaman oluyor ki öteki dünya meseleleri hususun-daki muhteşem kayıtsızlığınıza gıpta ediyorum; çünkü, alay edecek olsanız da itiraf edeyim ki, bazı anlar lânetli ruhlar hakkında anlatılan şeyler beni nahoş hayallere sürüklüyor.

— İblisin elinden bir şey gelmediğine en büyük delil bugün bu siperde ayakta bulunuşunuzdur.

Don Garcia, don Juan'ın omuzuna vurarak ilâve etti:

— İnan olsun, baylar, eğer İblis mevcut olsaydı, bu çocuğu çoktan alıp götürmüştü. Yaşına bakmayın. İpini pazara çıkarmışların başıdır. O kadar kadını baştan çıkarmış, o kadar erkeği mezara göndermiştir ki Valansiya'lı iki bilginle iki Cordelier keşişi biraraya gelenler bu kadarmı başaramazlardı.

Daha sözünü bitirmemişti ki, siperin İspanyol ordugâhına bitişik tarafından bir silâh sesi işitildi. Don Garcia elini göğsüne götürerek haykırdı:

— Yaralandım!

Sendeledi ve hemen düştü. Tam o sırada bir adamın kaçtığı görüldü, fakat karanlık yüzünden adam, peşini kovalıyanların elinden kurtuldu.

Don Garcia'nın yarası çok ağırdı. Birkaç kurşunla doldurulan tüfek pek yakından atılmıştı. Fakat, bu kaşarlanmış dinsiz, metanetini bir an an bile kaybetmedi. Günah çıkartmasını söyliylenleri başından savdı. Don Juan'a diyordu ki:

— Ölümüne yanmıyorum da yalnız şuna yanıyorum ki papazlar, bunun bana Tanrının bir cezası olduğuna sizi inandıracaklar. Bir tüfek kurşununun bir askeri öldürmesi kadar tabii bir şey olamayacağını kabul edin. Tüfeğin bizim taraftan atıldığını söylüyorlar; her halde beni öldürten kıskanç garezkârın biridir. Elinize geçerse pestilini çıkarın. Don Juan, dinleyin, Anvers'te iki, Brüksel'de üç sevgilim var, daha başka yerlerde de bir sürü var ya, şimdi hatırlıyamıyorum... hafızam karışıyor... Onları size bırakıyorum... Ne yaparsın, başka şeyim yok. Bir de kılıcımı alırsınız... Bilhassa size öğretmiş olduğum kılıç oyununu unutmayın... Elveda... Hem kilisede âyin yaptıracak yerde, cenazem gömüldükten sonra, arkadaşlarım toplanıp cümbüş etsinler.

Son sözleri aşağı yukarı bunlar oldu. Tanrıymış, öteki dünyaymış, bunları sağlığında olduğu gibi hiç umursamadı. Bunca zamandır oynamış olduğu menhus rolü sonuna kadar götürmek için lâzım gelen kuvveti gururundan alarak dudaklarında bir gülümseme ile öldü. Modesto bir daha bir daha görünmedi. Bütün ordu don Garcia'yı öldürenin o olduğuna kanaat getirmişti; fakat onu bu cinayete sürüklemiş olan sebepler üzerinde boş yere tahminlere girişiyorlardı.

Don Juan, don Garcia'nın ölümüne çok acındı, kardeşi olsaydı bu kadar yanmazdı. Akılsız çocuk herşeyi ona borçlu olduğunu söylüyordu. Hayatın esrarını kendisine öğreten, gözlerinden kalın perdeyi sıyırmış olan oydu. «Onu tanımadan önce ney-

dim ben?» diye düşünüyor, özseverliği kendisine öteki insanlardan üstün bir adam haline gelmiş olduğunu söylüyordu. Hâsılı bu dinsizi tanımış olmanın kendisine ettiği bütün kötülük, nazarında iyiliğe çevriliyor, bir çömezın ustasına karşı beslemesi gereken minnettarlığı ona karşı duyuyordu.

Bu derece âni bir ölümün üzerinde bıraktığı acı izler zihninde hayli zaman yer etti ve onu birkaç ay için hayat tarzını değiştirmek zorunda bıraktı. Fakat yavaş yavaş eski alışkanlıklarına döndü. İtiyatları herhangi bir hâdiseye yüzünden değişemeyecek kadar kökleşmişti. Tekrar içkiye, kumara, kadınların peşine takılıp kocalarla vuruşmaya koyuldu. Her gün yeni maceraları oluyordu. Bir gün bir gediğe çıkıyor, ertesi günü bir balkona tırmanıyor; sabahleyin bir koca ile vuruşuyor, akşamı şıfıntılarla içki içiyordu.

Bu çılgınlıklar arasında babasının ölüm haberini aldı; onun ölümünden sonra annesi ancak birkaç gün yaşamıştı, öyle ki iki haberi birden öğrendi. İş adamları, İspanyaya dönmesini, majorat'sı ile tevarüs ettiği büyük serveti teslim almasını tavsiye ediyorlar, kendisinin de aklı buna yatıyordu. Dona Fausta'nın babası don Alonso de Ojeda'yı öldürmekle işlediği cinayet çoktanberidir affedilmişti ve bu meseleye artık tamamiyle kapanmış nazariyle bakıyordu. Hem daha geniş bir saha üzerinde kendini göstermeyi de canı çekiyordu. Sevilla'nın zevk ve safalarını ve kendilerini emrine âmade kılmak için oraya gitmesinden başka bir şey beklemiyen sayısız güzelleri düşün-

yordu. Onun için zırhlarını çıkararak İspanyaya hareket etti. Madritte birkaç zaman kaldı; bir boğa güreşinde kıyafetinin zenginliği ve kılıç saplamadaki ustalığıyla bir iki kadın ayarttı, fakat orada çok kalmadı. Sevilla'ya gelince, debdebe ve ihtişamıyla küçük büyük herkesin gözlerini kamaştırdı. Her gün yeni yeni ziyafetler tertip ederek Endülüs'ün en güzel kadınlarını davet ediyordu. Muhteşem sarayında her gün yeni safalar, yeni âlemler oluyordu. Herkese karşı dik kafalı, ele avuca sığmaz olan bir sürü dinsiz, haylaz, kötü insanlar arasında ekseriya hâkim olan bir uysallıkla onun sözünü dinlerlerdi, onların elebaşısı olmuştu. Sürmediği zevk, sefahat kalmamıştı; zengin bir ahlâksız yalnız kendine kötülük etmez, başkalarına da zararı dokunur; o da Endülüs gençliğine fena bir rehber oluyor, bu gençler kendisini göklere çıkarıp onu her hususta örnek alıyorlardı. Hiç şüphe yok ki eğer Tanrı bu kepezeliklerine daha uzun müddet tahammül etmiş olsaydı, Sevilla'da hüküm sürecektir kargaşalıklarla cinayetlerin hakkından gelmek için oraya ateş yağdırmak icabedecekti. Don Juan'ı birkaç gün yataktan çıkarmıyan bir hastalık ona kötü yolundan dönmeyi ilham etmedi; tam tersine, hekiminden kendini iyi etmesini istemesi sırf yeni taşkınlıklar peşinde koşmak içindi.

Nekahat devresinde, ayarttığı bütün kadınlarla, aldattığı bütün kocaların bir listesini çıkarmaya heves etti. Liste muntazam bir şekilde iki sütuna bölünmüştü. Birinde kadınların isimleriyle başlıca vasıfları; ötekinde kocalarının adlarıyla gördük-

leri iş yazılıydı. O biçare kadınların hepsinin isimlerini hâfızasında bulmak için hayli güçlük çekti, gene de bu listenin tam olduğu söylenemezdi. Bir gün kendisini ziyarete gelen bir arkadaşına listeyi göstardı; İtalyada Papaya metreslik etmiş olmakla öğünmeye cüret eden bir kadının lûtuflarına nail olduğu için, liste onun adıyla başlıyor ve Papanın adı kocalar sütununda görölüyordu. Sonra bir hükümdar, daha sonra dukalar, markiler geliyor, nihayet sırasıyle esnafa kadar dayanıyordu.

Arkadaşına:

— Gör, dostum, dedi; gör, Papa'sından kunduracısına kadar elimden hiçbirini kurtulamamıştır; bir tek sınıf yoktur ki, bana haracını ödemiş olmasın.

Don Torribio — arkadaşının adı buydu — listeyi gözden geçirdi ve muzafferane bir eda ile:

— Eksiği var! dedi.

— Nasıl! Eksiği mi var? Kocalar listesinde eksik olan kim?

Don Torribio:

— Allah, cevabını verdi.

— Allah mı? Doğru, hiç rahibe sevmedim. Sahi be! Aklıma getirdiğin için eksik olma. Pekâlâ! sana şerefim üzerine yemin ediyorum ki bir aya kalmaz listeme o da girecek, hem da Papa hazretlerinden önce onun ismini yazacağım, sana da burada bir rahibe ile yemek yedireceğim. Sevilla'nın hangi manastırında güzel rahibeler bulunur?

Birkaç gün sonra don Juan işe girişti. Kadın manastırlarının kiliselerine gidiyor, Tanrının eşlerini diğer müminlerden ayıran parmaklığın pek yakı-

nında yere diz çöküyordu. Orada bir ağıla giren kurdun ilk önce boğmak için en yağlı koyunu araması kabilinden arsız bakışlarını o sıkılğan bakirelerin üzerlerinde gezdiriyordu. Çok geçmeden Notre - Dame du Rosaire kilisesinde, mazlum halinin büsbütün artırdığı alımlı bir bir güzelliği olan genç bir rahibeyi gözüne kestirdi. Kız hiçbir zaman gözlerini kaldırmıyor, sağa sola çevirmiyordu; önünde icra edilen dinî âyine tamamiyle kendini kaptırmış görünüyordu. Dudakları hafifçe kımlıdıyordu, bütün arkadaşlarından daha büyük bir şevk ve rikkatle dua ettiği kolayca fark ediliyordu. Onu görünce don Juan'ın zihninde eski birtakım hâtıralar uyandı. Bu kadını başka bir yerde görmüş olduğunu sanıyor, fakat nerede ve ne zaman olduğunu bir türlü hatırlıyamıyordu. Hafızasında, az veya çok, o kadar yüz yeretmişti ki bunları birbirine karıştırmaması imkânsızdı. Ardı ardına iki gün kiliseye gelip hep parmaklığın yanında oturduysa da rahibe Agathe'm gözlerini kaldırtamadı. Rahibenin ismi Agathe olduğunu öğrenmişti.

Gerek vaziyeti, gerekse tevazuu yüzünden bu kızın elde edilmesi son derece güç oluşu don Juan'ın arzularını kamçılamaktan başka bir şeye yaramıyordu. En ehemmiyetli, aynı zamanda en güç iş kızın dikkatini çekmekti. Kendini pek beğenmiş olduğu için rahibe Agathe'm sadece dikkatini çekmeye muvaffak olsa zaferin yarı yarıya kazanılmış olacağına kaniydi. Bu güzel tazeyi gözlerini kaldırmaya mecbur etmek için şöyle bir çare

düşündü. Elinden geldiği kadar onun yakınına oturdu, sonra kilise âyini esnasında herkesin yere kapandığı bir andan faydalanarak elini parmaklığın çubukları arasından geçirip getirmiş olduğu bir şişe levantayı Agathe'ın önüne boşalttı. Ansızın yayılan keskin koku genç rahibeyi başını kaldırmaya mecbur etti; don Juan da tam onun karşısında oturduğundan ister istemez kendisini gördü. Evvelâ kızın yüzüne büyük bir şaşkınlık ifadesi geldi, sonra mum gibi sarardı; hafif bir çığlık kopararak düşüp bayıldı. Arkadaşları başına üşüş-tüler, kendisini hücreesine götürdüler. Don Juan, kendinden pek memnun bir halde çekilirken şöyle diyordu.

— Bu rahibe gerçekten güzel; fakat kendisine baktıkça daha iyi anlıyorum ki evvelce listeme girmiş osla gerek.

Ertesi günü, âyin saatinde parmaklığın yanında yer almaktan geri kalmadı. Fakat hemşire Agathe, rahibelerin ilk safındaki her zamanki yerinde yoktu; arkadaşlarının arasında âdeta gizlenmiş gibiydi. Bununla beraber don Juan, kızın göz uciyle sık sık baktığını fark etti. Sevdası hesabına bunu hayra alâmet saydı. «Küçük, benden korkuyor, diye düşündü. Çok geçmeden yumuşıyacak». Âyin bittikten sonra, kızın bir günah çıkarma odasına girdiğini gördü, fakat oraya varmak için parmaklığın yanından geçti ve gûya kazara olmuş gibi tespihini düşürdü. Don Juan bu sözde dalgınlığa aldanmıyacak kadar tecrübe sahibiydi. Önce bu tespihi ele geçirmenin kendisi

için lüzumlu olduğunu düşündü, fakat tespih parmaklığın öte yanındaydı, uzanıp almak için herkesin kiliseden çıkmasını beklemek gerektiğini hissediyordu. O zaman beklemek üzere bir sütuna yaslandı, murakabeye dalmış bir tavır takınarak bir elini gözlerine kapadı, ama parmaklarını hafifçe aralık bırakmıştı, o yüzden hemşire Agathe'ın hareketlerinden hiçbirini kaçırmıyordu. Onu bu vaziyette gören bir kimse huşu içinde dua ediyor sanırdı.

Rahibe günah çıkarma yerinden çıkarak manastırın içine doğru yürüdü, fakat tespihin yanında olmadığını fark etti, daha doğrusu fark etmiş göründü. Gözlerini her yana gezdirdi ve tespihin parmaklığın yanında olduğunu gördü. Geldi, almak için eğildi. Aynı anda don Juan parmaklığın altından beyaz bir şeyin geçtiğini gördü. Bu dörde bükülmüş küçücük bir kâğıttı. Hemen ardından rahibe çekilip gitti.

Beklediğinden daha çabuk muvaffak olduğunu hayretle gören çapkın adam, daha fazla güçlkle karşılaşmadığına âdeta üzüldü. Avcılar için de bazan aşağı yukarı böyle olur: bir geyiği kovaladığı sırada uzun ve müşkül bir takibi göze almıştır, ama hayvan daha yeni koşmaya başlamışken ansızın yere düşüverir de avcının takipten ummuş olduğu zevki ve liyakati suya düşürür. Bununla beraber don Juan tezkereyi çarçabuk yerden aldı, rahatça okumak için kiliseden çıktı. Tezkerede şunlar yazılıydı:

«Demek yine geldiniz, don Juan? Beni unutmadığınızı doğru mu? Pek bedbahttım, fakat kaderime alışmaya başlamıştım. Şimdi bin kere daha bedbaht olacağım. Sizden nefret etmeliydim; babamı öldürdünüz... Ama sizden ne nefret edebiliyorum, ne de sizi unutabiliyorum. Acıyın bana, bu kiliseye bir daha gelmeyin; bana büyük fenalık ediyorsunuz. Elveda, elveda, ben artık herkes için ölmüş bir insanım.

«TERESA»

— Ya! demek Teresita imiş! dedi. Onu bir yerde görmüş olduğuma emindim.

Sonra tezkereyi tekrar okudu. «Sizden nefret etmeliydim...» Yani; size tapıyorum. «Babamı öldürdünüz!....», Chimene de Rodrigue'e [1] böyle diyordu. «Bu kiliseye bir daha gelmeyin.» Yani: yarma sizi bekliyorum. Mükemmel! Elimdedir.

Bunun üzerine yemek yemeye gitti.

Ertesi günü, cebinde hazırlanmış bir mektupla kilisede bulunmakta kusur etmedi; fakat hemşire Agathe'ı göremeyince hayreti büyük oldu. Hiçbir zaman âyin kendisine bu kadar uzun görünmemiştii. Teresa'nın vesveseciliğine yüz kere lânet savurduktan sonra bir çare düşünmek üzere Guadalquivir kıyılarında dolaşmaya gitti ve nihayet şu çareyi buldu.

Notre-Dame du Rosaire manastırı Sevilla manastırları içinde rahibelerin hazırladıkları nefîs

---

[1] Corneille'in Le Cid isimli trajedisinin kahramanları.

reçellerle şöhret bulmuştu. Manastırın kapısındaki konuşma yerine gitti ve kapıcı rahibeyi çağırttı, satılan bütün reçellerin listesini edindi.

En tabîî bir tavırla sordu:

— Marana usulu limon reçeliniz bulunmaz mı?

— Marana usulu limon reçeli mi, sinyor cenanpları? Böyle bir reçeli ilk defa işitiyorum.

— Halbuki pek rağbettedir, sizinki gibi bir müessesede bu reçelden bir hayli yapılmayışına pek şaşıım.

— Marana usulu limon mu?

Don Juan her hecenin üstüne basarak:

— Marana usulu, dedi. Rahibeleriniz içinde bu reçelin tertibini bilen kimse bulunmamasına imkân yoktur. Lûtfen bu bayanlara sorun bakalım o reçeli bilmiyorlar mı? Yarın uğrarım.

Birkaç dakika sonra bütün manastır Marana usulu limon reçeli meselesiyle meşguldü. En usta reçelciler böyle bir şeyden bahsedildiğini hiç işitmemişlerdi. Yalnız hemşire Agathe tertibi biliyordu. Basbayağı limonlara gülsuyu, menekşe çiçeği v. s. eklemeli, ondan sonra da... İşî üzerine alıyordu. Don Juan tekrar uğradığı zaman bir çömlek Marana usulü limon reçeli buldu; bu, hakikatte ağza alınmaz bir halita idi; fakat çömleğin sargısı altında Teresa'nın eliyle yazılmış bir tezkere vardı. Bunda kendisinden vazgeçmesini ve onu unutmasını tekrar yalvarıyordu. Zavalılık kendi kendini aldatmaya çalışıyordu. Bu bahtsız kızın yüreği din, baba muhabbeti ve aşk duyguları arasında boca-

lıyordu. Ertesi günü, don Juan manastıra uşağıyla reçel yaptırmak istediği bir sandık limonu gönderdi, bunları bir gün evvel satın aldığı reçeli hazırlamış olan rahibeye bilhassa emanet ediyordu. Sandığın dibinde Teresa'nın mektuplarına yazdığı bir cevap ustaca saklanmıştı. Ona diyordu ki: «Çok bedbaht-tım. Karşı durulmaz kader beni kaatil etti. O uğursuz geceden beri seni düşünmekten geri durmadım. Nihayet seni bulabildim. Ettiğin yeminlerden bahsetme bana artık. Kendini Tanrıya vakfetmeden önce benimdin. Benim olan kalbine hükmün geçemezdi.. Hayattan bile üstün tuttuğum bir hakkımı istemeye geldim. Ya öleceğim, yahut da tekrar benim olacaksın. Yarın konuşma pence-resine gidip seni çağırtacağım. Sana haber vermeden önce oraya gelmeye cesaret edemedim. Şaşkınlığının sırrımızı ele vermesinden korktum. Cesur ol! Kapıcı kadın elde edilebilir mi, bana bildir.»

Kâğıdın üstüne ustaca serpilmiş iki damla su, mektubu yazarken dökülmüş göz yaşlarını temsil ediyordu.

Bir iki saat sonra manastırın bahçıvanı kendisine bir cevap getirdi ve hizmet teklifinde bulundu. Kapıcı kadının elde edilmesine imkân yokmuş, hemşire Agathe konuşma yerine inmeye razı oluyordu, yalnız ebediyen vedalaşmak şartıyla.

Biçare Teresa konuşma yerine bitkin bir halde geldi. Yere yıkılmamak için parmaklığa iki elle sarılmak zorunda kalmıştı. Sakin ve kayıtsız olan don Juan, kızın, sebep olduğu bu şaşkın halini hazla seyrediyordu. Önce, kapıcı kadını atlatmak

için kayıtsız bir tavırla Teresa'nın Salamanca'da bırakmış olduğu ahbaplarından bahsetti, selâmlarım bildirdi. Sonra, kapıcı kadının uzaklaştığı bir andan faydalanarak Terasa'ya pek yavaş ve pek acele olarak dedi ki:

— Seni buradan çıkarmak için her şeyi yapmaya ahdettim. Eğer manastıra ateş vermek gerekirse onu da yaparım. Lâf dinlemem. Sen benimsin. Birkaç güne kadar benim olacaksın, yahut da gebereceğim; ama benimle birlikte birçokları da geberecek.

Kapıcı kadın yaklaştı. Dona Teresa boğulur gibi oluyor ve tek kelime söyleyemiyordu. Bu sırada don Juan, kayıtsız bir tavırla, rahibelerin meşgul oldukları reçellerden, el işlerinden bahsediyor, kapıcı kadına Roma'da takdis edilmiş tespihler göndermeyi ve mahallin piri sayılan azizeye yortusu olan gün giydirilmek üzere bir diba elbise vermeyi vadediyordu. Böylece yarım saat kadar görüştüktan sonra, Teresa'yı hürmetkâr ve ciddi bir tavırla selâmladı ve onu tarifi imkânsız bir kaygı ve helecan içinde bırakarak gitti. Kız koşup hücreğine kapandı ve dilinden daha itaatli olan eli sitemler, ricalar ve sızlanmalarla dolu uzun bir mektup kaleme aldı... Fakat, aşkını itiraftan kendini alamıyor ve sevgilisinin ricalarını kabul etmemek suretiyle kefareti ödödiği düşüncesiyle bu hatasını mazur görüyordu. Bu günahkâr muhabereye aracılık eden bahçıvan bir müddet sonra mektubun cevabını getirdi. Don Juan gene en büyük taşkınlıklara başvurmakla kendisini tehdit

ediyordu. Hizmetinde yüz yiğit adam vardı. Manastırın kutsiyeti gözünü yıldırıyordu. Sevgilisini bir kere daha kollarına aldıktan sonra ölse de gam yemiyecekti.. Taptığı adamın her arzusunu yerine getirmeye alışmış bu âciz kızcağızın elinden ne gelirdi? Gecelerini ağlamakla geçiriyor, gündüzleri de dua edemiyordu, don Juan'ın hayali her yerde onu takip ediyordu; hattâ arkadaşlarının ibadetlerine iştirak ettiği sıralarda bile, vücudu dua eden bir insanın hareketlerini kendiliğinden, tekrarlıyordu ama yüreği hep o uğursuz iptilâsiyle meşguldü.

Birkaç gün içinde artık mukavemet etmeye takati kalmamıştı. Don Juan'a her şeye hazır olduğunu bildirdi. Nasıl olsa mahvoldum, diyordu, sonunda ölüm olduktan sonra, bari daha önce bir an mesut olayım. Sevincinden kabına sığamayan don Juan kızı kaçırmak için gerekli bütün hazırlıkları yaptı. Mehtapsız bir geceyi intihap etti. Bahçıvan, Teresa'ya manastırın duvarlarından atlamak için ipekten bir merdiven götürdü. İçinde bir şehir elbisesi bulunan bir bohça, bahçenin kararlaştırılan bir köşesinde saklı olacaktı, çünkü rahibe elbiseleriyle sokağa çıkılamazdı.

Don Juan onu duvar dibinde bekliyecekti. Kendisini hemen bir köy evine götürmek üzere az ötede gürbüz katırlar koşulu bir araba hazır bulunacaktı. Orada peşine düşeceklerden korkusu olmadan, sevgiliyle rahat ve mesut bir hayat yaşayacaktı. Don Juan'ın bizzat tertip ettiği plân buydu. Münasip elbiseler diktirdi, ip merdivenin

mukavemetini tecrübe etti, bunun duvara nasıl tutturulacağını anlatan bir tezkere ekledi; hâsılı teşebbüsünün muvakkfakiyetini temin edebilecek hiçbir noktayı ihmal etmedi. Bahçıvan emniyetli adamdı, hem sadık kalması kendisi için pek kazançlı olacağından ondan şüphelenilmesine mahal yoktu. Üstelik, kızın kaçırılacağı günün ertesi gece adamın öldürülmesi için tedbir alınmıştı. Hulâsa bu tertibat ona hiçbir şeyin bozamayacağı kadar sağlam görünüyordu.

Şüpheleri kendinden uzaklaştırmak için, don Juan kızın kaçırılacağı günden iki gün evvel Marana şatosuna gitti. Çocukluğunun en büyük kısmını bu şatoda geçirmişti; fakat Sevilla'ya dönüşünden beri oraya uğramamıştı. Şatoya akşam karanlığı basarken vardı ve ilk işi iyice karnını doyurmak oldu. Sonra kendini soydurdu, yatağa girdi. Odasında, iki büyük mum yaktırmıştı, masanın üzerinde açık saçık bir kitap duruyordu. Bir iki sahife okuduktan sonra uyku bastırıldığını hissedince, kitabı kapıyarak mumlardan birini söndürdü. İkincisini söndürmeden önce gözlerini gelişi güzel odada dolaştırdı ve yattığı hücrede Araf azaplarını temsil eden tabloyu farketti, çocukluğunda bu tabloyu çok seyretmişti. Gözleri, elinde olmadan, bağırsaklarını bir yılanın kemirdiği adama gitti, bu tasvir kendisine eskisinden daha çok dehşet vermekle beraber, gözlerini bir türlü ondan ayıramıyordu. Aynı anda yüzbaşı Gomare'yi ve ölümün yüzüne nakşetmiş olduğu korkunç takallüsleri hatırladı. Bu düşünce onu

titretti, saçlarının başında dimdik olduğunu hissetti. Bununla beraber, cesaretini hatırlıyarak öteki mumu da söndürdü. Karanlığın kendisini çileden çıkaran iğrenç resimlerden kurtaracağını umuyordu. Halbuki karanlık korkusunu büsbütün artırdı. Gözleri gene, görmediği tabloya doğru çevriliyordu; fakat resim hafızasına o kadar yerleşmişti ki tıpkı ortalık güpegündüzmüş gibi hayalinde canlanıyordu. Hattâ bazan sanatkârın resmettiği Araf ateşi ile sahici bir alevmiş gibi yüzlerin aydınlanarak ışıklı hale geldiğini görür gibi oluyordu. Nihayet halecanı o dereceye vardı ki, kendisini bu kadar korkutan tabloyu kaldırtmak için uşaklarını bağıra bağıra çağırırdı. Bunlar odasına girince, gösterdiği zaafıtan utandı. Bir resimden korkmuş, olduğunu öğrenirlerse bu adamların kendisiyle eğleneceklerini düşündü. Elinden geldiği kadar tabii bir sesle, mumları yakmalarını ve çekilmelerini söylemekle yetindi. Sonra tekrar okumaya koyuldu, fakat kitabı takip eden yalnız gözleriydi, zihni tabloda kalmıştı. Tarif edilemez bir helecan içinde uykusuz bir gece geçirdi.

Şafak söker sökmez acele kalktı ve avlanmak için dışarı çıktı. Hareket ve sabahın serin havası yavaş yavaş onu sakinleştirdi, tablonun üzerinde bırakmış olduğu tesirler şatoya döndüğü zaman artık silinmişti. Sofraya oturdu ve çok içti. Yatmaya gittiği zaman kafası biraz dumanlanmıştı. Emri üzerine başka bir odada kendisine bir yatak hazırlamışlardı, tabiatıyla tabloyu oraya getirtmemişti; fakat resim zihninde o kadar yer etmişti ki gecenin bir kısmını gene uykusuz geçirdi.

Gerçi bu korkuları yüzünden eski hayatından pişmanlık getirmiş değildi. Tasarladığı kaçırma işi ile hep meşguldü; uşaklarına gerekli emirleri verdikten sonra tek başına Sevilla'ya hareket etti. Oraya gece varmak için günün sıcak saatlerinde yola çıkmıştı. Gerçekten del Lloro kulesi yanından geçerken ortalık zifiri karanlıktı. Orada kendisini uşaklarından biri bekliyordu. Atını ona teslim etti, araba ile katırların hazır olup olmadığını soruşturdu. Verdiği emir gereğince araba kendisini manastıra oldukça yakın bir sokakta bekliyecekti, Teresa ile yaya olarak çarçabuk oraya varabileceklerdi, bununla beraber bir devriyeye raslandığı takdirde şüphesini çekecek derecede yakın da olmayacaktı. Her şey hazırdı, talimatı harfı harfine yerine getirilmişti, Teresa'ya kararlaştırılmış işareti vermek için daha bir saat beklemek icabettiğini gördü. Uşağı, omuzlarına uzun bir kahverengi pelerin attı ve tanınmamak için yüzünü örterek Sevilla'ya Triana kapısından girdi. Yorgunluğu ve havanın sıcaklığı onu ıssız bir sokakta bir sıraya oturmak zorunda bıraktı. Orada aklına gelen havaları ısıkla veya fısıldıyarak söylemeye koyuldu. Arasıra saatine bakıyor ve yelkovanın, sabırsızlığı ölçüsünde ilerlemediğini üzüntüyle görüyordu... Ansızın gamlı ve dinî bir musiki kulağına çalındı. Önce kilisenin, cenaze törenlerinde çaldırdığı ilâhileri işitti. Az sonra bir alay sokağın köşesini dönerek kendisine doğru ilerledi. Önden ellerinde yanan mumlarla upuzun iki sıra çilekeş geliyor, onun ardından da

üstü kadife örtülü bir tabutu eski zaman usulünde giyinmiş, ak sakallı, beli kılıçlı kimseler taşıyordu. En arkada karalar giyinmiş ve öndekiler gibi mumlar taşıyan iki çilekeş dizisi yürüyordu. Bütün bu kafile ağır ağır ilerliyordu. Taşlar üstünde ayak sesleri işitilmiyordu, sanki geçenlerin her biri yerde yürümüyor, kayıyor denilebilirdi. Elbiselerle pelerinlerin uzun ve sert kıvrımları heykellerin mermer esvapları kadar hareketsiz görünüyordu.

Bu manzarayı görünce, don Juan ilk önce ölüm düşüncesinin bir Epikürcüye telkin ettiği tiksintiye benzer duyguyu hissetti. Kalktı ve uzaklaşmak istedi, fakat rahiplerin sayısı ve alayın ihtişamı kendisini hayrete düşürdü ve merakını uyandırdı. Alay, civardaki bir kiliseye gitmekte idi, kilisenin kapıları gürültü ile açıldı, don Juan mumları taşıyan adamlardan birini kolundan tutup durdurdu; gömecekleri ölünün kim olduğunu nezaketle sordu. Çilekeş adam başını kaldırdı; yüzü uzun ve ıstıraplı bir hastalıktan yeni kalkmış biri gibi renksiz ve etsizdi. Bir cenaze sesiyle:

— Kont don Juan de Marana, diye cevap verdi.

Bu garip cevap üzerine don Juan'ın saçları dimdik oldu; ama bir lâhza içinde kendini topladı ve gülümsedi:

— Yanlış işittim, dedi, yahut da bu ihtiyar yanlış anlamış olacak.

Alayla birlikte kiliseye girdi. Cenaze ilâhileri tekrar başladı, bir yandan da orgun gür sesi işiti-

liyordu ve yas kaftanları giymiş papazlar *De profundis* duasına başlamışlardı. Sakin olmaya ne kadar gayret etse de don Juan kanının donduğunu hissediyordu. Bir başkasına yaklaşıp sordu:

— Kim bu gömülen ölü?

Adam çatlak ve korkunç bir sesle:

— Kont don Juan de Marana, dedi.

Don Juan düşmemek için bir sütuna dayandı. Baygınlıklar geçiriyordu, bütün cesaretini kaybetmişti. Tören bir yandan devam ediyor ve kilisenin kubbeleri orgun gürültüsüyle o müthiş *Dies irae*'yi söyleyen sesleri daha da büyültüyordu. Kıyamet gününde hep bir ağızdan ilâhiler okuyan melekleri işittiğini sanıyordu. Nihayet, son bir gayret sarfederek yanından geçen bir papazın elini tuttu. Bu el mermer gibi soğuktu.

— Allah aşkınıza, pederim! diye haykırdı, kimin için dua ediyorsunuz, siz kimsiniz?

Papaz bir ıstırap ifadesiyle gözlerinin içine bakarak:

— Kont don Juan de Marana için dua ediyoruz, dedi. Onun büyük günahkâr ruhu için dua ediyoruz, biz annesinin dualarının ve okuttuğu âyinlerin Arafın alevlerinden çekip çıkardığı ruhlarız. Annesine borçlu olduğumuzu oğluna ödüyoruz; fakat bu âyin, Kont don Juan de Marana'nın ruhu için okumamıza müsaade olunan son dualardır.

O esnada kilisenin saati bir kere vurdu; bu Teresa'nın kaçırılması için kararlaştırılan saatti.

Kilisenin karanlık bir köşesinden gelen bir ses haykırdı:

— Vakit geldi, vakit geldi! Bizim oldu mu?

Don Juan başını çevirdi ve korkunç bir şey gördü. Don Garcia, kanlar içinde ve benzi uçuk, hâlâ yüzü müthiş acılarla kasılan yüzbaşı Gomare ile birlikte ilerliyordu. İkisi de tabuta doğru yürüdüler, don Garcia tabutun kapağını şiddetle yere fırlatarak tekrarladı: «Bizim oldu mu?» aynı anda kocaman bir yılan ardında dikildi; birkaç ayak ilerisine geçerek tabutun içine atılmaya hazır görünüyordu... Don Juan «Allahım!» diye haykırarak bayılıp yere düştü.

Gece geç vakit oradan geçen devriye kilisenin kapısında hareketsiz yatan bir adam gördü. Okçular, öldürülmüş bir adamın cesedi sanarak ona yaklaştılar. Onun Kont de Marana olduğunu hemen tanıdılar ve yüzüne soğuk su serpererek kendine getirmeye çalıştılar; fakat ayılmadığını görünce evine götürdüler. Kimileri sarhoş olduğunu söylüyor, kimileri kıskanç bir kocadan sopa yemiş olmalı diyordu. Sevilla'da onu kimse, hiç değilse dürüst kimseler içinde tek kişi sevmezdi, her biri bir şey söylüyordu. Biri, pestilini çıkarmış olan sopaya hayır dualar ediyor, bir başkası bu hareketsiz gövdeye kaç şişe sığabildi acaba, diye düşünüyordu. Don Juan'm uşakları efendilerini tirendazların ellerinden aldılar ve bir cerrah getirmeye koştular. Bolca kan alındıktan sonra gözlerini açmakta gecikmedi. Önce ağzından ipe sapa gelmez sözler, birtakım mânası anlaşılmaz haykırırlar, hıçkırıklar ve iniltilerden başka bir şey çıkmadı. Yavaş yavaş etrafındaki şeyleri dikkatle tetkik

etmeye başladı. Ben neredeyim diyor, yüzbaşı Gomare ile don Garcia'nın ve cenaze alayının ne olduklarını soruyordu. Adamları aklını oynattığına hükmettiler. Bununla beraber ferahlık verici bir ilâç içtikten sonra bir haç getirtti, gözyaşları boşanarak öptü, öptü. Sonra kendisine günah çıkartacak bir papaz getirmelerini emretti.

Dinsizliği o kadar maruftu ki, herkes buna şaşakaldı. Adamlarının çağırdığı birkaç papaz, don Juan'ın kendilerine kötü bir oyun hazırladığına hükmederek, gitmeye yanaşmadılar. Nihayet Dominicain tarikatından bir rahip kendisini görmeye razı oldu. İkisini yalnız bıraktılar, don Juan, rahibin ayaklarına kapanarak gördüğü hayaletleri ona anlattı; sonra günahlarını itiraf etti. Cinayetlerini bir bir anlattıkça, sözünü keserek, onun kadar büyük bir günahkârı Tanrının bağışlaması mümkün müdür, diye soruyordu. Din adamı, Allahın rahmeti sonsuz olduğunu söylüyordu. Kendisini, tövbe ve istiğfarında sebat etmeye teşvik ve dinin en büyük günahkârlardan bile esirgemediği teselliye ona bahşettikten sonra rahip, akşama tekrar geleceğini vadederek çekildi. Don Juan, bütün günü dua etmekle geçirdi. Rahip tekrar geldiği zaman, don Juan, bunca rezaletlere sebebiyet verdiği dünyadan artık el etek çekmeye karar verdiğini ve çilesini doldurmak suretiyle, ruhunu kirletmiş olan büyük günahların kefareti ödemeye karar verdiğini ona bildirdi. Gözyaşlarından rikkate gelen rahip, elinden geldiği kadar onu teşvik etti ve kararında sabit kalmak cesaretini

bakalım gösterebilecek mi diye, riyazet hayatının mahrumiyetlerini ona korkunç bir şekilde tasvir etti. Fakat, rahibin tasvir ettiği her mahrumiyet ve işkenceyi don Juan pek ehemmiyetsiz buluyor, kendisinin çok daha ağır muamelelere müstahak olduğunu söylüyordu.

Hemen ertesi günü servetinin yarısını fakir olan akrabalarına hibe etti; bir kısmını da bir hastane kurmaya ve bir kilise inşasına tahsis etti; fakirlere büyük paralar dağıttı ve Araftaki ruhlar, bilhassa yüzbaşı Gomare ile düelloda öldürdüğü adamların ruhları için bir hayli âyinler yaptırdı. Nihayet bütün dostlarını topladı ve huzurlarında bunca zamandır onlara vermiş olduğu kötü misaller dolayısıyla kendini itham etti; eski yaptıkları yüzünden çektiği vicdan azabını ve ilerisi için tasarlamaya cüret ettiği ümitleri müessir bir şekilde tasvir etti. Bu dinsiz, imansızların birçoğu rikkate geldiler ve tövbekâr oldular; ıslah olmaz bir takımı da, soğuk alaylarla yanından ayrıldılar.

İnziva yeri olarak seçmiş olduğu manastıra girmeden önce, don Juan, dona Terasa'ya mektup yazdı. İğrenç tasavvurlarını itiraf ediyor, hayatını, halini nasıl ıslah ettiğini anlatıyor ve affını diliyerek kendi misalinden faydalanıp selâmetini tövebekârlıkta aramasını ona tavsiye ediyordu. Bu mektubu, içinde neler yazılı olduğunu gösterdikten sonra rahibe emanet etti.

Zavallı Teresa kararlaştırılan işareti manastırın bahçesinde uzun zaman beklemişti; anlaşılmasa da bir helecan içinde birkaç saat geçirdikten sonra,

şafağın sökmek üzere olduğunu görerek en derin bir keder içinde hücrelerine girmişti. Don Juan'ın gelmeyişi hakikatten uzak bin bir sebebe atfediyordu. Don Juan'dan hiçbir haber alamadan ve ıstırabını hafifletecek bir tezkeresine nail olamadan birçok günler böylece geçti. Nihayet rahip, başrahibe ile görüştüktan sonra, kızı görmek müsaadesini aldı ve tövbekâr ayartıcısının mektubunu kendisine verdi. Teresa mektubu okurken alnına iri ter damlalarının biriktirdiği görülüyordu; kâh pancar gibi kızarıyor, kâh limon gibi sararıyordu. Fakat, mektubu sonuna kadar okumak gayretini gösterdi. Rahip o zaman ona don Juan'ın nedametini tasvire ve eğer tasavvurları Tanrının aşikâr bir müdahalesiyle suya düşmüş olmasaydı ikisini de bekliyen korkunç tehlikeden kurtulduğu için kendisini tebrike kalkıştı. Fakat bütün bu nasihatlere karşı Teresa haykırıyordu:

— Beni hiçbir zaman sevmedi!

Zavallı kız ateşli bir hummaya tutuldu. Fennin ve dinin bütün ihtimamları boşa gitti: bazılarını reddetti, ötekilere karşı kayıtsız kaldı. Hep:

— Beni hiçbir zaman sevmedi!

Diye söylene söylene birkaç gün içinde ölüp gitti.

Don Juan, rahip çömezi kıyafetini giydikten sonra, tövebekârlığının samimi olduğunu gösterdi. Her riyazet ve çileyi pek hafif buluyordu; manastırın başrahibi çok kere nefesine ettiği eziyetlerde daha ölçülü davranmasını emretmeye mecbur kalıyordu. Böyle hareket etmekle ömrünü kısalttığını ve

canına kıymak suretiyle çilesini bir hamlede tamamlamaktansa mutedil eziyetlere uzun zaman katlanmanın hakikatte daha büyük bir cesaret işi olduğunu ona anlatıyordu. Çömezlik devresi bittikten sonra, don Juan yemini edip, rahip Ambroise adı altında riyazeti ve sofulnessıyla bütün manastıra iyi bir örnek olmaya devam etti. Aba elbisesinin altına at kılından bir yelek giyiyor; kendi boyundan daha kısa olan sandık gibi bir şey ona yatak vazifesini görüyordu. Haşlanmış sebzededen başka bir şey yemiyor, ancak yortu günleri, o da başrahibin emri üzerine ekmek yemeye razı oluyordu. Gecelelerinin büyük bir kısmını, kollarını haç gibi açık tutup dua ederek uykusuz geçiriyordu, kısacası bu dindar topluluğun örneğiydi, tıpkı eskiden yaşadı, imansızlarla çapkınların elebaşısı olduğu gibi. Sevilla'da çıkan bir bulaşık hastalık tövbekârlığın kendisine vermiş olduğu yeni meziyetleri ortaya koymasına imkân hazırladı. Hastalar, kurmuş olduğu hastaneye kabul ediliyordu, o, fakirlere bakıyor, günlerini yataklarının başı ucunda geçiriyor, onları teşvik ve teselli ediyordu. Hastalığın bulaşma tehlikesi o kadar büyüktü ki ölüleri gömmek için para ile adam bulunmuyordu. Don Juan bu işi görüyordu; metruk evlere gidiyor, çürümeye yüz tutmuş cenazelere kefen götürüyordu. Herkes kendisine hayır dualar ediyordu. Bu müthiş salgın esnasında hiç hastalanmadığı için, bazı sâfdil insanlar bunda bir keramet bulunduğunu temin ettiler.

Don Juan, yahut rahip Ambroise işte senelerden beri manastırda yaşıyordu, hayatı fasılasız bir ibadet ve riyazet silsilesinden ibaretti. Geçmiş hayatının hâtırası hiç hafızasından silinmiyordu ama halini ıslah etmiş olmanın verdiği vicdan huzuru duyduğu pişmanlığı hafifletiyordu.

Bir gün, öğleden sonra, sıcağın daha kuvvetle duyulduğu bir saatte, manastırdaki bütün rahipler, âdet üzere dinlenmeye çekilmişlerdi. Yalnız rahip Ambroise, güneşin altında başı açık olarak bahçede çalışıyordu; bu kendisine takdir etmiş olduğu bir eziyetti. Bel küreğinin üzerinde iki kat olmuşken gelip yanında duran bir adamın gölgesini gördü. Rahiplerden biri bahçeye indi sanarak kendisini *Ave Maria* diye selâmladı. Fakat, cevap çıkmadı. Bu gölgenin hareketsizliğine şaşarak gözlerini kaldırıncı karşısında ayakta duran birini gördü. Topuklarına kadar uzun bir pelerine bürünmüş, karalı aklı bir tüyle gölgelenmiş bir şapkanın altında yüzü yarı saklı iri yarı bir gençti. Bu adam kendisini derin bir nefretle karışık sinsi bir memnuniyet ifadesiyle seyrediyordu.

Bir iki dakika birbirlerini dikkatle süzdüler. Nihayet yabancı adam bir adım ilerleyip yüzünü göstermek için şapkasını çıkardı:

— Beni tanıdınız mı?

Don Juan kendisine daha büyük bir dikkatle baktı, fakat tanımadı.

Yabancı sordu:

— Berg-op-Zoom muhasarasını hatırlıyor musunuz? Modesto isimli bir askeri unuttunuz mu?

Don Juan titredi. Yabancı, soğuk bir tavırla devam ediyordu:

— Size nişan almışken faziletli dostunuz olan don Garcia'yı öldüren Modesto isimli askeri?... Modesto! işte benim. Don Juan, bir adım daha var benim: don Pedro de Ojeda; öldürdüğünüz don Alonso de Ojeda'nın oğluyum; — öldürdüğünüz dona Fausta de Ojeda'nın kardeşiyim; — öldürdüğünüz dona Teresa de Ojeda'nın kardeşiyim.

Don Juan gencin önünde diz çökerek:

— Kardeşim, dedi, ben işlediği günahlar boynunu aşmış bir bedbahtım. Bu günahların kefarecini ödemek içindir ki sırtıma şu abayı geçirdim, dünyadan el etek çektim. Beni affetmeniz için bir çare varsa bildirin. Bana lânet etmemeniz için ne lâzımsa yaparım, en ağır eziyetlere seve seve katlanırım.

Don Pedro acı acı gülümsedi:

— Riyayı bir yana bırakalım, sinyor de Marana; ben affetmem. Size lânet etmemek elimden gelmez. Fakat, beddualarımın neticelerini bekliyemiyecek kadar da sabırlı da değilim. Üzerimde beddualardan daha etkili bir şey var.

Bu sözler üzerine, pelerini yere attı, elinde iki uzun kılıç tuttuğunu gösterdi. Bunları kınlarından sıyırdı ve ikisini de yere sapladı.

— Don Juan, siz seçin, dedi. Sizin kılıç oyununda pek usta olduğunuz söyleniyor, ben de eksrimde becerikli olmak iddiasındayım. Gösterin bakalım ustalığınızı.

Don Juan haç çıkardı ve dedi ki:

— Kardeşim, manastıra girerken yemin ettiğimi unutuyorsunuz. Ben artık sizin tanıdığım olduğunuz don Juan değilim, rahip Ambroise'ım.

— Öyle olsun! Rahip Ambroise, siz benim düşmanımsınız, adınız ne olursa olsun, size kin besliyorum, sizden öcümü alacağım.

Don Juan gencin önünde diz çöktü.

— Kardeşim, eğer canımı istiyorsanız, alın, sizin olsun. Beni istediğiniz gibi cezalandırın.

— İki yüzlü korkak! Aldanır mıyım sanıyorsun? Seni kuduz bir köpek gibi gebertmek isteseydim, bu kılıçları getirmek zahmetine girer miydin? Haydi, çabuk birini seç ve canını koru.

— Tekrar ediyorum, kardeşim, döğüşmem, ama ölebilirim.

Kanı beynine çıkan don Pedro:

— Sefil! diye haykırdı. Bana cesaretli olduğunu söylemişlerdi. Görüyorum ki, aşağılık bir tabansızdan başka bir şey değilsin.

— Cesaretli mi, kardeşim? Yardımı olmazsa cinayetlerimin hâtırasıyle çılgınlıklara kapılmayayım diye beni cesaretli kılmasını Tanrıdan diliyorum. Allaha ısmarladık, kardeşim, gidiyorum, çünkü görüyorum ki beni görmek sizi sinirlendiriyor. Allah vere de pişmanlığım bir gün size hakikatte olduğu kadar samimi görünsün!

Bahçeden ayrılmak üzere bir iki adım atmıştı ki, don Pedro kolundan tutup onu durdurdu.

— Ya siz, ya ben! diye haykırdı, ikimizden biri buradan sağ çıkmayacak. Bu kılıçlardan birini

alın, mızımız sözlerinizden bir tekine inandımsa Allah belâmu versin!

Don Juan ona yalvaran bir bakışla baktı ve uzaklaşmak için bir adım attı; fakat don Pedro kendisini şiddetle yakalayıp yakasına sarıldı:

— Alçak kaatil, elimden kurtulacağını mı sanıyorsun? Yok! Altında İblisin çatal ayağı saklanan riyakâr elbiseni param parça edeceğim, o zaman belki benimle döğüşecek kadar yüreklensin.

Böyle söylerken onu kabaca duvara doğru itiyordu.

Don Juan haykırdı:

— Sinyor Pedro de Ojeda, isterseniz öldürün beni, döğüşmiyeceğim.

Don Pedro'ya vakur, fakat sakın bir tavırla bakıyordu.

— Evet, seni öldüreğim, sefil! Ama daha önce sana senin gibi bir korkağa lâıyk olan muameleyi edeceğim.

Ona bir tokat attı. Don Juan'ın hayatında yediği ilk tokattı bu. Yüzü pancar gibi kızardı. Gençliğinin gururu ve öfkesi ruhuna doldu. Tek kelime söylemeden kılıçlardan birine atıldı ve onu kavradı. Don Pedro ötekini aldı ve kendini kolladı. İkisi de deli gibi hücumla geçtiler ve aynı anda aynı şiddetle birbirlerinin üstüne atıldılar. Don Pedro'nun kılıcı don Juan'm yün elbisesi içinde kayboldu ve vücuda dokunmadan yanından sıyırdı. Don Juan'ın kılıcı ise hasmının göğsüne kabzasına kadar saplandı. Don Pedro derhal can verdi.

intikamını daha müthiş bir surette almak maksadıyledir ki bu çareye başvurmuştu. Don Juan'ın nasıl bir riyazet hayatı yaşadığını işitmişti, herkesin indinde o kadar mübarek sayılıyordu ki, don Pedro kendisini öldürürse onu dosdoğru cennete göndereceğinden şüphe etmiyordu. Kendisini döğüşmeye tahrik ve mecbur ederek, büyük bir günah işlerken öldüreceğini, bu suretle canını cehenneme yollayacağını ummuştu. Bu şeytanca niyetin nasıl kendi aleyhine dönmüş olduğunu gördük.

İşi örtbas etmek güç olmadı. Corregidor şüpheleri manastırdan uzaklaştırmak hususunda başrahiple anlaştı. Öteki rahipler ölünün meçhul bir şahısla yaptığı düelloda vurulduğuna ve manastıra yaralı halde nakledilerek az sonra orada son nefesini verdiğine kandılar. Don Juan'a gelince, pişmanlığını ve çektiği vicdan azabını tasvire kalkışmayacağım. Başrahibin kendisine emrettiği bütün ezaları seve seve yerine getirdi. Don Pedro'ya saplamış olduğu kılıcı, yatağının ayak ucuna astı ve bütün hayatmca orada kalan kılıca her gözü iliştikçe dualar edip ölünün ve ailesi efradının ruhlarına gönderiyordu. Hâlâ yüreğinden silinmemiş olan dünyevi gururu öldürmek için başrahip kendisine emretmişti; her sabah manastırın aşçısına gidip ondan bir tokat yiyecekti. Rahip Ambroise tokadı her yiyişinde aşçıya kendisini böyle küçük düşürdüğü için teşekkür ederek öteki yanağını çevirmekten asla geri durmuyordu. Bu manastırda daha on sene yaşadı ve gençliğinin heves ve iptilâ-

larına dönmek suretiyle kefareti bozduğu bir defa bile görülmedi. İlk taşkınlıklarını bilenler de dahil olmak üzere herkesten bir evliya gibi hürmet görerek öldü. Ölüm döşeğinde, girip çıkarken herkes çiğnesin diye kendisini kilise kapısının eşiğine gömmelerini bir lûtf olarak diledi. Mezarı üstüne şu yazının konulmasını da istedi: *Dünyanın en kötü adamı burada yatar.* Fakat aşırı alçak gönüllülüğünün ilham ettiği bütün arzularını yerine getirmeyi uygun görmediler. Kendisini yaptırmış olduğu kilisenin başmihrabı yanına gömdüler. Mezarını örten taşın üstüne gerçi söylemiş olduğu yazıyı kazdılsa da buna sonradan nasıl tövbekâr olduğunu anlatıp ögen bir yazı da eklediler. Hastahanesi ve bilhassa gömülü olduğu kilise Sevilla'dan geçen bütün yabancılar tarafından ziyaret edilir. Murillo bu kiliseyi birçok şaheserleriyle süslemiştir. Şimdi mösyö le mareşal de Soult'un galerisinde hayranlıkla seyredilen *Hayırsız evlâdın dönüşü ve Eriha hamamı* eskiden Charité hastanesinin duvarlarını süslerdi.

1834

ARAFTAKİ RUHLARIN SONU

· ILLE VENÜS'Ü

Ιλεὼς ἦν δ' ἐγὼ, ἔστω ὁ ἀνδρίας
καὶ ἡπιος, οὕτως ἀνδρεῖος ὦν.
ΔΟΥΚΙΑΝΟΥ ΦΙΛΟΨΕΥΔΗΣ.

Canigou'nun son bayırından iniyordum; güneş batmıştı. Bununla beraber ovada, gitmekte olduğum Ille kasabasının evlerini farkediyordum.

Birgün evvelinden beri bana kılavuzluk eden Katalonya'ly'a sordum:

— Mösyö de Peyrehorade'ın nerede oturduğunu bilirsiniz her halde?

— Ne demek! diye haykırdı, evini kendi evim gibi bilirim; eğer ortalık bu kadar karanlık olmasaydı size gösterirdim. Ille'in en güzel binasıdır. Mösyö de Peyrehorade paralı adamdır; üstelik oğluna kendinden zengin bir kız alıyor.

— Peki bu düğün yakında mı olacak? diye sordum.

— Yakında. Hattâ düğün için ihtimal keman-cıları çağırtmışlardır bile. Belki bu akşam, belki yarın, öbür gün ne bileyim. Düğün Puygarrig'te yapılacak, mahdum beyin aldığı kız matmazel Puygarrig'tir. Güzel olacak bu düğün.

Mösyö de Peyrehorade'a beni dostum mösyö de P.... tavsiye etmişti. Onun çok bilgili, son derece nazik ve mültefit bir eski eserler meraklısı

olduğunu söylemişti. Civarın bütün harabelerini bana göstermekten pek hoşlanacakmış. İlkçağla Ortaçağ eserleri bakımından zengin olduğunu bildiğim Ille dolaylarını ziyaret etmek için onun yardımına güveniyordum. İlk defa olarak bahsini işittiğim bu evlenme meselesi bütün plânlarımı altüst ediyordu.

«Rahatlarımı bozacağım» diye düşündüm. Fakat, beni bekliyorlardı. Mösyö de P.... geleceğimi haber vermişti. Kendilerine görünmek lâzımdı.

Ovaya indiğimiz sırada kılavuzum:

— Efendim, dedi, mösyö de Peyrehorade'a ne yapmaya gittiğinizi anladığıma bir sigarasına bahse girer misiniz?

Kendisine bir sigara uzatarak:

— Bunda anlaşılmayacak bir şey yok ki; dedim. Canigou'da altı fersah yol aldıktan sonra, bu saatte adam ne yapmaya gider? Tabîî yemek yemeğe.

— Evet ama yarın?.. Durun, bahse girerim ki Ille'e sırf putu görmeye geldiniz? Serrabona'daki azizlerin resimlerini yaptığınızı görünce bunu tahmin etmiştim.

— Put mu? Ne putu?

Bu kelime merakımı kurcalamıştı:

— Nasıl! Mösyö de Peyrehorade'ın topraktan bir put çıkardığını size Perpignan'da anlatmadılar mı?

— Yani pişmiş topraktan, balçıktan bir heykel demek istiyorsunuz?

— Yok. Halis bakırdan, hem de bir yığın mangır çıkaracak kadar büyük bir heykel. Bir kilise çanı

kadar ağır. Bir zeytin ağacı dibinde, hayli derinlerden çıkardık onu.

— Demek bulunduğ u zaman siz de orada idiniz?

— Evet efendim, geçen sene çok kış yapmıştı ya, yaşlı bir zeytin ağacını dondurmuştu, onbeş gün kadar oluyor, mösyö de Peyrehorade, Jean Coll'le bana, bu ağacı sökün, dedi. Jean Coll, pazıya kuvvet çalışırken, bir kazma indirdi, tınn, diye bir ses işittim, sanki bir çanın üstüne vurmuş gibi. O da ne nesi? dedim. Kazdık, habire kazdık, birden kara bir el çıktı, yerin altından çıkan bir ölü eline benziyordu. Beni bir korkudur aldı. Mösyöye koştum. Dedim ki: «Efendimiz, zeytin ağacının altında ölüler var. Papazı çağıralım. Ne ölüsü?» dedi. Geldi, eli görür görmez: «Bir antika! Bir antika!» [1] diye bağırdı. Bir define buldu sanırdınız. Hemen kazmayla, elleriyle toprağı eşelemeye koyuldu. Aşağı yukarı ikimiz kadar iş görüyordu.

— Peki ne buldunuz?

— Koskoca, kapkara bir kadın, ayıptır söylemesi yarı bele kadar çıplaktı, sâfi bakırdan yapılmıştı, mösyö de Peyrehorade dedi ki: Bu heykel putperestler devrinden kalmaymış, Charlemagne [2] zamanından mı ne!

---

[1] Antique deniyor ki, Eski Yunan ve Roma devirlerinden kalma eserleri anlatır.

[2] Charlemagne'ın bir Hristiyan kiral olduğu ve putperestlerin devriyle alâkası bulunmadığı malûmdur. Muharrir bir cahili konuşturuyor.

— Anlaşıldı... Yıkılmış bir manastırdan kalma tunç bir Meryem Ana heykeli olacak.

— Meryem Ana mı? Amma da yaptınız!.. Meryem Ana olsaydı hiç tanımaz mıydım? Bu bir puttu; halinden belliydi. Kocaman ak gözleriyle adama öyle bir bakışı vardı ki, yiyecek gibi. İnsan, yüzüne bakarken, gözlerini yere indiriyor vallahi.

— Ak gözler mi? Her halde tuncun üzerine kakma olacak. Belki de bu bir Roma heykelidir.

— Roma! Ta kendisi. Mösyö de Peryehorade da öyle dedi. Ya! Görüyorum ki siz de onun gibi malûmatlı adamsınız.

— Heykel tam mıydı, bozulmamış mıydı?

— Evet efendim, her tarafı tamamdı. Belediye dairesindeki boyalı alçıdan yapılma Louis-Philippe büstünden daha güzel, daha mükemmel bir şey. Ama, ne de olsa, bu putun yüzü beni açmadı. Uğursuz bir şeye benziyor... Hem gerçekten de öyle.

— Uğursuz mu? Ne uğursuzluğunu gördünüz?

— Bana bir zararı dokunmadı; ama durun anlatayım. Heykeli ayağa kaldırmak için hep birlikte var kuvvetimizle çalışıyorduk, mösyö de Peyrehorade da ipe asılmış çekiyordu, adamcağızın bir piliç kadar da canı yoktur ama. Bir hayli uğraştıktan sonra onu dikine kaldırdık. Altını beslemek için yerden bir tuğla parçası alıyordum, derken küt! boylu boyuna yere yıkılmaz mı? «Korunun» dedim, ama geç kalmışım. Jean Coll bacağını çekmeye vakit bulamadı...

— Yaralandı mı?

— Bacağı bir sırık gibi ortasından kırıldı. Vay anam! Bunu görünce tepem attı. Putu kazmayla param parça etmek istedim, ama mösyö de Peyrehorade bırakmadı. Jean Coll'e para verdi, adam onbeş gündür hâlâ yatakta, doktor diyor ki; o ayağıyla bir daha ötekisi gibi yürüyemiyecemmiş. Yazık oldu. Bizim en iyi komşucuğumuzdu, hem mahdum beyden sonra paume [1] oyununda içimizde en usta olanıydı. Mösyö Alphonse de Peyrehorade'in buna çok canı sıkıldı, çünkü onun oyun ortağı Coll'dü. Topu birbirlerine atışlarını seyretmek görülecek şeydi. Pat! Pat! Toplar hiç yere düşmezdi.

Böyle konuşaraktan Ille kasabasına girdik, az sonra da mösyö de Peyrehorade'in karşısında bulunuyorum. Hâlâ dinç ve taze kalmış ufak tefek bir ihtiyardı, saçları pudralı, burnu kırmızıydı, neşeli, şakacı bir hali vardı. Mösyö de P... 'nin mektubunu açmadan beni mükellef bir sofraya oturtmuş, karısıyla oğluna Rousillon kazasını âlimlerin kayıtsızlığı yüzünden uğradığı ihmalden kurtaracak meşhur bir arkeolog diye takdim ediyordu.

Dağ havası gibi insana yarıyan bir şey yoktur. Onun için büyük bir iştahla yemek yerken, bir yandan da ev sahiplerini gözden geçiriyordum. Mösyö de Peyrehorade'ı kısaca tarif ettim. Şunu da ilâve edeyim ki civa gibi adamdı. Söylüyor, yiyor, kalkıyor, kütüphanesine koşuyor, bana kitaplar getiriyor, resimler gösteriyor, kadehimi

[1] Raketle oynanır bir nevi top oyunu.

dolduruyordu, iki dakika rahat durduğu yoktu. Kırkını aşmış bütün Katalonyalı kadınlar gibi şişmanca olan karısı, bende, evinin işlerinden başka bir şeyle uğraşmıyan tam mânasiyle taşralı bir kadın tesiri yaptı. Yemeğin en az altı kişiye yetecek miktarda olmasına rağmen, mutfağa koştu, güvercinler kestirdi, miliasse'lar kızarttırdı, bir hayli reçel kavanozları açtı. Bir lâhzada sofratabaklar, şişelerle doldu, bana ikram edilenlerin hepsinden sadece birer lokma alsaydım muhakkak ki mide fesadına uğramıştım. Bununla beraber, uzattıkları her yeni sahana ben el sürmedikçe tekrar tekrar özürler diliyorlardı. Ille'de pek rahatsız olacağımdan korkuyorlardı. Taşrada her aranan bulunmaz, hem Parisliler de o kadar müşkülpesent insanlardır ki!..

Mösyö Alphonse de Peyrehorade, anasiyle babasının koşuşmaları arasında bir put gibi hareketsiz duruyordu. Yirmi altı yaşında iri yarı bir delikanlıydı, yüzü düzgün ve güzeldi ama mânalı değildi. Boyu ve pehlivan yapısı, memlekette yorulmak bilmez bir paume oyuncusu diye adı çıkmış olmasını haklı gösteriyordu. O gece pek zarif, tıpkı *Journal des Modes*'un son sayısındaki resim gibi giyinmişti. Ama bana elbiseleri içinde rahat edemiyormuş gibi görünüyordu, kadife yakası içinde kazık gibi dimdik duruyor, bir yandan bir yana bütün gövdesiyle dönüyordu. Kaba ve güneş yanığı elleri, dibinden kesilmiş tırnakları, elbiseleriyle garip bir ızgat teşkil ediyordu. Bunlar bir salon adamının yenlerinden çıkan çiftçi elleriydi.

Hem, bir Paris'li diye beni büyük bir merakla tepeden tırnağa süzmesine rağmen, bütün gece zarfında ancak bir defa bana hitap etti, o da saatimin kösteğini nereden aldığımı sormak için.

Yemek sonuna yaklaşırken mösyö de Peyrehorade:

— Ha bakın! Siz artık benimsiniz, evimdesiniz; dedi. Dağlarımızda görülmeye değer şeylerin hepsini size göstermeden şuradan şuraya gidemezsiniz. Bizim Roussillon'u iyice tanıyıp hakkını vermeniz lâzım. Size neler göstereceğimizi aklınızdan bile geçirmiyorsunuz. Fenike, Kelt, Roma, Arap, Bizans anıtları, iğnesinden ipliğine kadar her şeyi göreceksiniz. Sizi her yere götüreceğim ve bir tuğlayı bile görmeden geçmenize müsaade etmiyeceğim.

Bir öksürük nöbeti sözünü kesmeye mecbur etti. Bunu fırsat bilerek ailesi için bu kadar mühim bir hâdise arasında rahatını bozmaktan pek üzüleceğimi söyledim. Yapacağım gezintiler hakkında pek faydalı tavsiyelerini esirgemediği takdirde, benimle gelmek zahmetine katlanmasına hacet kalmadan kendi başıma...

Sözümü keserek:

— Ha! Şu çocuğun evlenmesinden bahsetmek istiyorsunuz, dedi. O da bir şey mi sanki? Öbür gün iş olup bitecek. Düğünde siz de bulunursunuz, aile arasında yapacağız, çünkü kız mirasına konduğu bir halasının yasını tutuyor. Onun için düğün dernek yapacak değiliz. Pek yazık oldu. Bizim Katalonya kızlarının danslarını seyrederdiniz. Güzel

kızlardır. Belki de benim Alphonse'u taklit etmeyi canınız çekerdi. Bir evlenme başka evlenmelere yol açar, derler... Cumartesi, gençlerin nikâhı kıyıldıktan sonra, artık serbestim, hemen yola koyuluruz. Bir taşra düğünüyle canınızı sıkacağım için affınızı dilerim. Eğlencelerden gına getirmiş bir Paris'li için, hem de balosuz bir düğün! Lâkin bir gelin, bir gelin göreceksiniz... Nasıl bulacaksınız bakalım.. Ama siz ağır başlı adamsınız, artık kadınlar da gözünüz yoktur. Size daha iyisini göstereceğim. Öyle bir şey göstereceğim ki... Yarın size yaman bir sürpriz hazırlıyorum.

— Vallahi, dedim, adamın evinde bir hazine bulunsun da bundan kimsenin haberi olmasın, kabil mi? Bana hazırladığınız sürprizi tahmin ediyor gibiyim. Eğer heykelinizi kasdediyorsanız, kılavuzumun tarifleri merakımı artırdı, şimdiden hayranım.

— Ya, demek size puttan bahsetti, benim güzel Tur Venüs'üme bu adı verirler. Ama size bir şey söyleyecek değilim. Yarın, güpegündüz onu göreceksiniz, bunu bir saheser saymakta yanılıp yanılmadığımı bana söylersiniz. Vallahi bundan daha münasip bir zamanda gelemezdiniz. Üzerinde bazı yazılar var ki zavallı cahil ben, kendime göre tefsir ediyorum... Ama Paris'li bir âlim... Belki de tefsirime güleceksiniz... Hem bir muhtıra da hazırladım... Ya! işte ben... taşralı eski eserler meraklısı, başımdan büyük işlere giriştim... Gazeteleri birbirine katmak istiyorum... Yazımı okuyup düzeltmek lûtfunda bulunursanız ümit ederim ki..

Meselâ, öğrenmeyi çok isterdim, kaide üzerindeki *Cave* yazısını nasıl tercüme ederdiniz acaba? Ama şimdilik daha bir şey sormak işemiyorum. Yarına, yarına! Venüs hakkında bugün tek kelime yok!

Karısı:

— Doğru, Peyrehorade, dedi, putunu bir yana bıraksan iyi edersin. Mösyönün yemek yemesine mâni olduğunu düşünmen lâzım. Ne sanki? Mösyö Paris'te seninkinden çok daha güzel heykeller görmüştür. Tuileries sarayında düzinelerle var, hem de tunçtan.

Mösyö de Peyrehorade karısının sözünü kesti:

— İşte cehalet, taşranın mübarek cehaleti. Nefîs bir antikayı Costou'nun bayağı heykellerine benzetmeye kalkışmak.

Ne saygısız bahsediyor

Tanrılardan bizim hatun.

Biliyor musunuz ki karım kilisemize bir çan yapmak için heykeli eritmemi istiyordu. Çanın vaftiz anası olacaktı. Myron'un [1] şaheseri, mösyö.

— Şaheser! Şaheser! Şaheser bir iş yaptı. Bir adamın bacağını kırdı.

Mösyö de Peyrehorade alacalı bir ipek çorap içindeki sağ bacağını karısına doğru uzatarak kesip attı:

— Karıcığım, Venüs'üm bu bacağı da kırmış olsaydı gene acımazdım.

— Aman, Peyrehorade, böyle şeyleri nasıl söylüyorsun? Çok şükür adam biraz iyileşti...

[1] Eski Yunan'ın meşhur bir heykeltıraşı; M. Ö. V. asırda yaşamıştır.

Ama bu türlü belâlar getirmiş bir heykele bakmak benden uzak olsun. Zavallı Jean Coll!

Mösyö de Peyrehorade gürültülü bir kahkaha atarak:

— Venüs tarafından yaralanmak, Venüs tarafından yaralanmış da budala hâlâ sızlanıyor:

Veneris nec praemia noris [1]

Venüs tarafından yaralanmamış kim var ki?

Fransızcayı lâtineden iyi anlıyan mösyö Alphonse, mânalı bir şekilde göz etti ve «Ya siz Paris'li, anladınız mı?» der gibi yüzüme baktı.

Yemek sona erdi. Bir saatten fazladır ağzıma bir şey koymamıştım. Yorgundum, sık sık esnemekten kendimi alamıyordum. İlk önce madam de Peyrehorade bunun farkına vardı ve yatma zamanı geldiğini söyledi. O zaman bana lâıyk bir oda hazırlıyamamış oldukları için yeni özür dilemeler başladı: Paris'teki rahatımı bulamayacakmışım. Taşrada adam rahat edemezmiş. Roussillon'lulara karşı müsamahalı olmak lâzımmış. Dağlarda yolculuk ettikten sonra bir saman yığınının bana kuş tüyü gibi geleceğini ne kadar anlatmaya çalışsam da, beni istedikleri gibi ağırlıyamamış olan biçare köylülerin kusuruna bakmamaklığımı rica ediyorlardı. Nihayet mösyö de Peyrehorade'la birlikte, benim için hazırlanmış olan odaya çıktık. Üst basamakları tahta olan merdiven bir sofa ile sona eriyor, bu sofada birçok oda kapıları görölüyordu:

---

[1] Venüs'ün nimetlerini tanımıyorsun.

— Sağdaki, madam Alphonse'a tahsis ettiğim dairedir. Sizin odanız karşı koridorun nihayetinde.

Zarif olmasına çalıştığı bir tavırla:

— Anlıyorsunuz ya, diyordu, yeni evlileri yalnız bırakmak lâzım. Siz evin bir ucundasınız, onlar bir ucunda.

İyi döşeli bir odaya girdik, ilk gözüme ilişen şey yedi ayak uzunluğunda, altı ayak eninde bir karyola oldu, hem o kadar yüksekti ki, tırmanmak için bir yer iskemlesi lâzımdı. Ev sahibim bana çingırağın yerini gösterdikten, şekerliğin dolu olduğuna, tuvalet masasına kolonya şişelerinin konmuş bulunduğuna kanaat getirirken, bir ihtiyacım olup olmadığını üst üste birkaç kere sorduktan sonra, hayırlı geceler diliyerek dışarı çıktı ve beni yalnız bıraktı.

Pencereler kapalıydı. Soyunmadan önce, gecenin serin havasını teneffüs etmek için bir pencere açtım. Karşıda Canigou vardı. Her zaman pek güzel manzaralı olan bu dağ, parlak bir ay ışığı altında o gece bana dünyanın en güzel dağı gibi göründü. Ufka çizilen harikulâde şeklini birkaç dakika seyrettim, tam pencereyi kapamak üzere iken gözlerimi indirince, evden kırk metre kadar ötede, bir kaide üzerindeki heykeli gördüm. Küçük bir bahçeyi, zemini pürüzsüz geniş bir dörtköşe yerden ayıran yeşil bir çitin köşesine yerleştirilmişti. Bu dört köşe yerin paume oyunu yeri olduğunu sonradan öğrendim. Mösyö de Peyrehorade'ın mülkü olan bu saha, oğlunun ısrarlı ricaları üzerine belediyeye terkedilmişti.

Bulunduğum uzaklıktan heykelin şeklini farketmek gücü; ancak yüksekliğini tahmin edebiliyordum, altı ayak kadar vardı. O esnada kasaba çocuklarından iki haylaz, *Montagnes regalades* isimli güzel Roussillon havasını ıslıkla çalarak oyun sahası üzerinden, çitin oldukça yakınından geçiyorlardı. Heykele bakmak için durdular; içlerinden biri yüksek sesle heykele söylendi. Katalonya diliyle söylüyordu ama hayli zamandan beri Roussillon'da bulunduğum için sözlerini aşağı yukarı anlıyordum:

— Gene burada mısın, kahpe? (Katalanca kelime çok daha kabaydı) diyordu. Jean Coll'un bacağına kıran sensin demek. Eğer benim malım olsaydın boynunu kırardım senin.

Öteki:

— Etme! Neyle kırarsın ki, dedi. Bakırdandır, hem öyle sert ki Etienne zedeliyeyim derken üstünde eğesini kırdı. Putperestler zamanından kalma bir bakır; hani şeyden de sertmiş.

— Keskim yanımda olsaydı (anlaşılan bu bir çilingir çırağı olacaktı) bademi kabuğundan çıkarır gibi o beyaz gözlerini oyardım; beş franklıktan fazla gümüş var orada.

Uzaklaşarak birkaç adım attılar. Çırakların daha büyük olanı birden bire durarak:

— Ona bir merhaba diyeyim; dedi.

Eğildi, her halde yerden bir şey almış olacaktı. Kolunu gerdiğini, bir şeyi attığını gördüm; aynı lâhaada tunçtan tın! diye bir ses çıktı. Ve gene o

anda çırak canı yanmış gibi bir çığlık kopararak elini başına götürdü:

— Taşı geri attı, dedi.

İki haylaz tabanları kaldırdılar. Taşın madene çarparak geri teptiği ve o serseme, tanrıçaya ettiği hakaretin cezasını verdiği besbelliydi.

Memnun bir gülüşle pencereyi kapadım:

— Venüs bir medeniyet düşmanının daha cezasını verdi, dedim. Keşke eski anıtlarımızı tahrip edenlerin hepsinin böyle kafaları kırılrsa.

Bu hamiyetli düşünce üzerine uyudum.

Uyandığım zaman adamakıllı gündüz olmuştu. Yatağımın etrafında, bir yanda ropdöşambriyle mösyö de Peyrehorade vardı, öbür yanda da karısının gönderdiği bir hizmetçi, elinde bir kakao fincanıyla duruyordu.

Ev sahibim:

— Haydi, kalkın, Paris'li, diyordu.

Ben acele giyinirken devam ediyordu:

— Bakın hele şu bizim payitahtın tembelle-rine! Saat sekiz oldu, hâlâ yatakta. Ben altıdan beri ayaktayım. Üçtür yukarı çıkıyorum; ayakla-rımın ucuna basarak kapınıza yaklaştım; çıt yok. Siz yaşta bu kadar uyku adama zarar verir. Benim Venüs'ü de hâlâ görmediniz: hadi, çabuk şu ka-kaoyu için, Barselona kakaosudur, hâlis kaçak malı... Paris'te böyle kakao bulunmaz. İyice ken-dinizi toplayın, çünkü bir kere Venüs'ümün kar-sısına geçtiniz mi artık sizi ondan ayırmak mümkün olmayacak.

Beş dakikada hazırdım, yani yarım yamalak tıraş olmuş, düğmelerimi ters iliklemiş, kaynar kaynar içtiğim kakaodan ağzımı yakmıştım. Bahçeye indim ve nefîs bir heykelle karşılaştım.

Bu gerçekten bir Venüs'tü, hem harikulâde güzel bir Venüs. Gövdesi çıplaktı, eskiden büyük tanrıları böyle temsil etmek âdetti; göğsü hizasına kaldırılmış sağ eli, avucu içerde kalmak üzere, ilk iki parmak açık, ötekiler hafifçe kıvrık olarak aşağı doğru çevrilmişti. Kalçasına yakın olan öteki eli vücudun alt kısmını örten kumaşı tutuyordu. Bu heykelin duruşu, bilmem neden Germaniscus [1] adını verdikleri *mourre* oyuncusu [2] heykelini andırıyordu. Belki de tanrıçayı bu oyunu oynarken göstermek istemişlerdi.

Her ne ise, bu Venüs'ün vücudundan daha mükemmel bir şey görülmemiştir; vücudunun kıvrımlarından daha nefîs, daha şehvî, üzerindeki kumaşın duruşundan daha zarif ve asîl bir şey tasavvur olunamazdı. Bizans devrine ait bir eserle karşılaşacağımı sanırken heykeltıraşlığın en yüksek devrine ait bir şaheser görüyordum. Beni en çok hayran eden taraf şekillerin eşsiz tabiîliği idi, öyle ki, (eğer tabiat bu derece kusursuz modeller yaratsaydı) canlı bir vücudun kalıbı çıkarılmış diyeceğiniz gelirdi.

[1] Eski bir Roma İmparatoru ki bahsi geçen heykelin onu temsil ettiği sanılır.

[2] Mourre oyunu, bir eli, parmaklardan bir kısmı açık olarak havaya kaldırıp karşıdakinin çabucak açık parmakların sayısını bilmesi esasına dayanır ve İtalya'da çok oynanır bir oyundur.

Alnında toplanmış olan saçları evvelce yaldızlanmışa benziyordu. Hemen bütün Yunan heykellerindeki gibi küçük olan baş hafifçe öne eğikti. Yüze gelince, tipi hatırladığım eski heykellerden hiçbirininkine benzemiyordu, garip ifadesini asla anlatamam. Bu, hiç şaşmadan bütün çizgilere muhteşem bir hareketsizlik veren Yunan heykeltıraşlarına has o sakin ve ciddi güzellik değildi. Burada, bilâkis sanatkârın şirretliğe kadar varan şeytaneti ifade etmek hususundaki açık niyetini hayretle görüyordum. Bütün çizgiler hafifçe kasılmıştı; gözler biraz verev, ağız, köşelerinden kalkık, burun kanadları kabarıkçaydı. Küçümseme, alaycılık, zalimlik, gene de inanılmayacak derecede güzel olan bu yüzde okunan işte bunlardı. Gerçekten, insan, bu harikulâde heykele baktıkça, bu derecede kusursuz bir güzelliğin tam duygusuzlukla nasıl birleşebildiğine şaşıyordu.

Mösyö de Peyrehorade'da dedim ki:

— Tanrının böyle bir kadın yaratmış olacağına inanmıyorum ama eğer bu model yaşamışsa âşık-larına pek acıdım doğrusu. Her halde onları der-dinden öldürmekten zevk duymuş olmalıdır. İfa-desinde yırtıcı bir hal var, bununla beraber, bu kadar güzel bir şey görmüş değilim.

Hayranlığımdan memnun kalan mösyö de Peyrehorade haykırdı:

— Kurbanını sımsıkı yakalamış Venüs bu!

Gümüş kakmalı parlak gözlerinin, heykelin bütününe zamanın verdiği karamsı yeşil pasla teşkil ettiği tezat bu cehenemî istihza ifadesini bir

kat daha artırıyor. Bu parlak gözler, insanın üzerinde, realiteyi, hayatı andıran bir tesir uyandırıyor. Kendisine bakanları gözlerini indirmeye mecur ettiği hakkındaki kılavuzumun sözünü hatırladım. Bu söz âdeta doğruydu ve bu tunç yüz karşısında biraz huzursuzluk hissettiğim için kendime kızmaktan kendimi alamadım.

Ev sahibim:

— Aziz meslektaşım, dedi, teferruatıyla tetkik ve takdir ettiniz, müsaade buyurursanız, şimdi de ilmi bir müzakerede bulunalım. Henüz hiç dikkat etmemiş olduğunuz bu yazı hakkında ne buyurursunuz?

Bana heykelin kaidesini gösteriyordu, orada şu kelimeleri okudum:

CAVE AMANTEM

Ellerini uğuşturarak sordu:

— *Quid dicis, doctissime?* [1] Bakalım bu *cave amantem*'in mânası üzerinde fikirlerimiz birleşecek mi?

— Fakat, cevabını verdim, iki mâna var. «Seni sevenden şakin, âşıklardan korun.» Yalnız bu *cave amanten* bilmem o mânada pek doğru bir lâtince olur mu? Kadının şeytanî ifadesine bakılırsa, daha ziyade sanatkârın seyirciye bu müthiş güzelliğe karşı ihtiyatlı bulunmayı telkin etmek istemiş olduğuna hükmedeceğim geliyor. Bu takdirde, şöyle tercüme ederim: «Seni severse kendini kolla»..

---

[1] Lâtince: Ne diyorsunuz, büyük âlim?

Mösyö de Peyrehorade:

— Hım! dedi, evet, bu mâna da çıkarılabilir; hatırlınız kalmasın ama ben birinci tercümeyi tercih ediyorum, yalnız biraz izah etmek istiyorum. Venüs'ün âşığını biliyorsunuz değil mi?

— Bir sürü var.

— Evet; fakat ilki, Vulcain'dir. Acaba: «Bütün güzelliğine, küçümsiyen tavrına rağmen, âşıkın bir demirci, çirkin bir toplal olacak» demek istenmiş olmasın? Efendim, bu, hoppa kadınlar için mânalı bir derstir.

Bu izah bana o kadar zoraki göründü ki, gülümsemekten kendimi alamadım. Antikacımı açıkça nakzetmemek için:

— Lâtince, vecizliği yüzünden yaman bir dildir, dedim ve heykeli daha iyi seyretmek için bir iki adım geriledim.

Mösyö de Peyrehorade kolumdan tutup beni durdurarak:

— Bir saniye, meslektaş, dedi, hepsini görmediniz. Bir yazı daha var. Kaideye çıkın ve sağ kola bakın.

Böyle derken bir yandan da çıkmama yardım ediyordu.

Yavaş yavaş alışmaya başladığım Venüs'ün boynuna teklifsizce asıldım. Hattâ bir lâhza onu *burnunun altından* seyrettim ve yakından daha da güzel, daha da şirret buldum. Sonra kola kazılmış harfler bulunduğunu gördüm. Bana öyle geldi ki bu yazı İlkçağa ait basit harflerle yazılmıştı. Gözlüğümün yardımıyla ve büyük zahmetle aşağıdaki

kelimeleri heceledim, ben telâjfuz ettikçe mösyö de Peyrehorade her kelimeyi tekrarlıyor, ses ve işaretlerle tasvip ediyordu. Şunu okumuştum:

VENERI TVRBVL...

EVTYCHES MYRO

IMPERIO FECIT.

İlk satırdaki bu *TVRBVL* kelimesinden sonra bana öyle geldi ki bir kaç harf silinmişti; fakat *TVRBVL* mükemmel okunuyordu.

Ev sahibim, pek memnun bir halde mânalı mânalı gülümsiyerek:

— Yani ne demek istiyor? diye soruyordu. Çünkü bu *TVRBVL*'un altından kolayca çıkamayacağıma hükmediyordu.

— Bir kelime var ki daha pek kavrayamadım, dedim; gerisi pek kolay: *Evtyches Myro*, Venüs'ün emri üzerine kendisine bunu sundu.

— Mükemmel. *TVRBVL*, ona ne buyuruyorsunuz? *TVRBVL* ne demek?

— *TVRBVL*'un içinden çıkamadım. Venüs'ün malûm sıfatları arasında işime yarıyacak bir şey bulabilir miyim diye düşünüyorum ama nafile. Ha, meselâ, *TVRBVLENTA*'ya ne dersiniz? Karıştıran, ifsat eden Venüs... Farkındasınız ya, hâlâ zihnim o şirret ifadesiyle meşgul.

Mütevazı bir tavırla ilâve ettim; (çünkü kendim de açıklamamdan pek memnun kalmamıştım):

— *TVRBVLENTA*, Venüs için pek fena bir sıfat değil.

— Gürültücü Venüs. Demek Venüs'ümü bir meyhane Venüs'ü yerine koyuyorsunuz? Hiç de değil, efendim; bu kibarlar Venüs'üydü. Fakat size bu *TVRBVL*'u izah edeceğim... Yalnız muhtıramın neşrinden evvel keşfimi kimseye açmayacağımızı bana vadedersiniz değil mi? Ne yaparsınız, bu keşifle iftihar ediyorum.. Biz taşralı biçarelerin de şeref ve şanın kırıntılarını toplamamıza müsaade edersiniz artık. Siz Paris'li âlimler o kadar zenginsiniz ki!

Hâlâ tünediğim kaidenin üstünden keşfini çalmak haysiyetsizliğinde bulunmayacağıma kendisine söz verdim.

Bana yaklaşarak ve başkasının işitmesinden korkar gibi sesini kısarak:

— Efendim *TVRBYL*.. dedi, *TYRBVLNERAE* okuyun.

— Gene bir şey anlıyamadım.

— Dinleyin bakın. Buradan bir fersah mesafede, dağın eteğinde, bir kasaba var, adı Boulternere. Bu lâtince *TVRBVLNERA* sözünün bozulmuş şeklidir. Bu türlü tahriflerden daha bol ne var? Bunu daima düşünürdüm, ama elimde bir delil yoktu. Buyurun delili! Bu Venüs, Boulternere kasabasının mahallî tanrısıdır ve lâtin menşeli olduğunu ispat ettiğim bu Boulternere kelimesi, çok daha meraklı bir şeyi ispat eder. Boulternere, bir Roma şehri olmadan önce bir Fenike şehriydi.

Nefes almak ve hayretimin tadını çıkarmak üzere bir lâhza durdu. Kahkahayla gülmemek için kendimi zor tuttum.

— Gerçekten, diye devam etti, *TVRBVLNERA* halis Fenikecedir. *TVR*, *TUR* okuyunuz... *TUR* ve *SUR*, aynı kelimedir, değil mi? *SUR*, *Tyr* şehrinin Fenike dilindeki adıdır. Size mânasını hatırlatmama hacet yok. *BVL* da, küçük söyleniş farklariyle Baal, Bâl, Bel, Bul'un aynıdır. *NERA*'ya gelince, bu biraz müşkül. Fenike dilinde buna benzer. bir kelime bulamadığım için bunun rutubetli, bataklık mânasına gelen *νηρός* dan geldiğine hükmetmek istiyorum. Demek ki bu melez bir kelime olacak. *Νηρός*'ın doğruluğuna delil olarak Boulternere'de dağlardan inen sellerin nasıl kokmuş gölcükler meydana getirdiğini size göstereceğim. Öte yandan *NERA* eki çok daha sonraları Tetricus'un karısı Nera Pivesuvia şerefine ilâve edilmiş olabilir, bu kadının Tur kasabasına bir hayrı dokunmuş olabilir. Fakat gölcükler yüzünden *νηρός* etimolojisini tercih ediyorum.

Memnun bir tavırla bir tutam enfiye alıp çekti:

— Fenikelileri bir yana bırakıp yazıya dönelim. Şöyle tercüme ediyorum:

«Myro, eseri olan bu heykeli, emri üzerine Boulternere Venüs'üne ithaf eder.»

Etimolojisini tenkit etmekten sakındım, fakat ben de görüşümün keskinliğini göstermek istedim:

— Durun, efendim, Myro gerçi bir şey sunmuş ama bu heykeli sunduğunu nereden çıkarıyorsunuz?

— Nasıl! diye haykırdı, Myro meşhur bir Yunan heykeltıraşı değil midir? İstidat, ailesinde kuşaktan kuşağa geçmiş olacak; bu heykeli onun torunla-

rından biri yapmış olmalı. Bundan daha muhakkak ne olabilir?

Cevap verdim:

— İyi ama, kolunda küçük bir delik görüyorum. Bu Myro'nun bir kefaret ödemek için Venüs'e sunduğu bir şeyi, meselâ bir bileziği tutturmaya yaramış olabilir. Myro, talihsiz bir âşık olacaktı. Venüs ona karşı kızgındı: Tanrıçaya bir altın bilezik sunarak öfkesini yatıştırdı. Dikkat buyurun, *fecit* çok kere *consecravit* yerine kullanılır. Bunlar eşanlamlı sözlerdir. Gruter veya Orellius [1] elimin altında olsaydı size bir hayli misal gösterirdim. Bir âşıkın Venüs'ü rüyasında görmesi, onun kendisinden heykeline bir altın bilezik takmasını istediğine zahip olması olmayacak şey değildir. Myro ona bir bilezik sunmuştur... Sonra barbarlar veya imansız bir hırsız...

Ev sahibi inmemeye yardım etmek için elini bana vererek:

— Ah! Romanlar yazmış olduğunuz nasıl da belli, diye haykırdı. Hayır, efendim, bu Myro okulunun bir eseridir. Sadece işteki inceliğe bakın, bunu tasdik edeceksiniz.

İnatçı antika heveskârlarmı tenkitte hiçbir zaman ileri gitmemeyi kendime şiar edinmiş olduğum için, inanmış bir tavırla başımı eğdim ve:

— Nefîs bir eser, dedim.

Mösyö de Peyrehorade haykırdı:

---

[1] Gruter ve Orellius meşhur iki filologtur.

— Vay! Hey Yarabbi! Al sana bir vahşet eseri daha! Heykelime taş atmış olacaklar.

Venüs'ün göğsünün biraz altmda beyaz bir iz bulunduğuna dikkat ettim ve taşın seyri esnasmda buraya da dokunmuş olduğunu, yahut da çarptıktan sonra taştan küçük bir parçanın koparak elin üzerinden sektiğini farkettim. Şahit olduğum hakareti ve kabahatlinin nasıl hemen cezasını görmüş olduğunu kendisine anlattım. Buna pek güldü ve çırağı, Diomedes'e [1] benzeterek, bu Yunanlı kahraman gibi, bütün arkadaşlarının beyaz kuşlara döndüğünü görmesini temenni etti.

Yemek çanı bu klâsik konuşmayı yarıda bıraktı ve bir gün evvelki gibi karnımı tika basa doyurmaya mecbur kaldım. Sonra mösyö de Peyrehorade'ın çiftçileri geldi. Kendisi onlarla görüşürken oğlu beni nişanlısı için Toulouse'da satın aldığı bir arabayı görmeye götürdü, tabii arabayı pek beğendiğimi söylemeye hacet yok. Sonra onunla birlikte ahıra girim, hayvanlarını övmek, soylarını, soplalarını anlatmak, vilâyet koşullarında kazandıkları mükâfatları sayıp dökmek için beni orada yarım saat tuttu. Nihayet müstakbel karısına tahsis ettiği kir bir kısarak vesilesiyle bana ondan söz açtı:

— Onu bugün göreceğiz, dedi. Bilmem güzel bulacak mısınız? Siz Paris'liler müşkülpesentsi-

---

[1] İlyada'nın kahramanlarından olan Diomedes, Troia savaşında kazara Venüs'ü yaralamış ve o yüzden cezalandırılmıştı.

nizdir; ama burada, Perpignan'da herkes kendisini pek lâtif buluyor. Asıl iyiliği şu ki, çok zengin. Prado'daki halası mirasını ona bıraktı. Ah! pek mesut olacağım.

Bir genç adamın nişanlısının güzel gözlerinden ziyade parasında gözü oluşu hiç hoşuma gitmedi.

Mösyö Alphonse devam etti:

— Siz mücevherlerden anlarsınız, şunu nasıl buluyorsunuz? İşte yarın ona vereceğim halka. Bunu söylerken serçe parmağının alt boğumundan elmaslarla süslenmiş ve iki elin birbirine sarılmasından meydana gelen iri bir yüzük çıkarıyordu; yüzükteki imayı son derece şairane buldum. Yüzük eski bir işti, fakat elmasları yerleştirmek için sonradan üzerinde oynanmış olduğuna hükmettim. Yüzüğün içinde gotik harflerle şu sözler okunuyordu: *Sempr' ab ti*, yani: daima seninle.

— Güzel bir yüzük, dedim; yalnız şu eklenmiş elmaslar biraz mânasını kaybettirmiş.

Gülümsiyerek:

— Yo! Böyle daha güzel, cevabını verdi. Üstünde bin iki yüz franklık elmas var. Bana bunu annem verdi. Çok eski.... Şövalyelik devrinden kalma bir aile yüzüğüymüş. Onu büyükannem kullanmış, ona da büyükannesi vermiş. Ne zaman yapıldığını Allah bilir.

— Paris'te âdet, umumiyetle iki madenden, meselâ plâtinle altından yapılmış pek sade bir halka vermektir. Bakın meselâ öteki parmağınızdaki halka pek münasip düşerdi. Bu, üzerindeki elmaslar

ve kabartma ellerle o kadar kocaman bir şey ki insan üstüne eldiven geçiremez.

— Aman! Madam Alphonse düşünsün. Her halde bu yüzüğe pek memnun olacağımı sanıyorum. Parmağında bin iki yüz frank taşımak hoş bir şeydir.

Elindeki dümdüz halkaya bakarak:

— Şu küçük yüzüğü bana Paris'li bir kadın bir yortu günü vermişti, dedi. Ah! İki sene evvel Paris'te iken elimden ne kadınlar geçmişti, adam asıl orada eğleniyor.

O gün akşam yemeğini Puygarrig'te, gelinin evinde yiyecektik; arabaya binip Ille'den bir buçuk fersah kadar mesafede olan şatoya gittik. Ailenin bir dostu diye takdim edildim ve ağırlandım. Yemekten ve onu takip eden — kendimin pek az iştirak ettiğim — sohbetten bahsedecek değilim. Gelinin yanına oturtulan mösyö Alphonse, her çeyrek saatte bir onun kulağına bir şeyler söylüyordu. Kızsa hiç gözlerini kaldırmıyor ve güveyinin her sözünden tevazula kızarıyor, fakat hiç şaşırmadan kendisine cevap veriyordu.

Matmazel Puygarrig onsekiz yaşındaydı, kıvrak ve narin endamı gürbüz nişanlısının kemikli vücudiyle tezat teşkil ediyordu. Kız güzel olduğu kadar alımlıydı da. Bütün cevaplarındaki kusursuz tabiîliği pek beğendim; kendisinde iyi bir insan hali vardı ama bu haline hafif bir şirretlik edası karışmıyor değildi, bu da bana, elimde olmadan, de mösyö Peyrehorade'ın Venüs'ünü hatırlattı. İçimden yaptığım bu benzetme üzerine, heykelin

inkâr edilemeyecek üstün güzelliği acaba daha çok onun o dişi kaplan ifadesinden gelmiyor mu diye düşündüm; zira, kötü iptilâlarda bile şiddet, bizde daima hayret uyandırır ve âdeta elimizde olmadan hayran oluruz.

Puygarrig'ten ayrılırken içimden diyordum ki:

— Bu kadar sevimli bir kızın zengin olması ve parası yüzünden, kendisine lâıyk olmıyan bir adamın tamahına kurban gitmesi ne yazık.

İlle'e dönerken, arada bir kendisine hitap etmek uygun olacağını düşündüğüm madam de Peyrehorade'a ne söyleyeceğimi pek bilemiyerek:

— Roussillon'da görüyorum ki ileri fikirlisiniz; dedim, nasıl, madam, bir cuma günü düğün yapılabiliyorsunuz demek! Paris'te biz eski itikatlara daha ziyade bağlıyızdır; böyle bir günde kimse evlenmeye cesaret edemez.

— Ah! Hiç sormayın, dedi, bana kalsaydı muhakkak ki başka bir gün intihab edilebilirdi. Fakat, mösyö de Peyrehorade ayak diredi, ister istemez kabul ettik. Ama buna pek canım sıkıldı. Ya başımıza bir felâket gelirse? Her halde bunda bir sebep olmalı, niçin herkes cumadan korkuyor?

Kocası atıldı:

— Cuma, Venüs'ün günüdür. Tam evlenilecek gün. Aziz meslektaşım, görüyorsunuz ya Venüs'ümden başka bir düşündüğüm yok. Billâhi, cumayı sırf onun için intihap ettim. Yarın, isterseniz, düğünden önce, ona küçük bir nezirde bulunuruz, iki güvercin kurban ederiz, biraz da tütsü bulabilsem...

Son derece gücüne giden karısı sözünü kesti:

— Yazıklar olsun, Peyrehorade! Bir puta tütsü yakmak! Bu bir küfür olur. Elâlem bizi tefe kor.

Mösyö de Peyrehorade:

— Hiç olmazsa, dedi, bırak da başına güllerle, zambaklardan bir taç koyayım:

Manibus date lilia plenis [1].

Görüyorsunuz ya, efendim, vicdan hürriyeti veren ferman boş lâftan ibaret. Din serbesliğine sahip değiliz.

Ertesi günün programı şöyle tertip edilmişti. Tam saat onda herkes hazır ve giyinmiş bulunacaktı. Sabah kakaosu içildikten sonra Puygarrig'e araba ile gidilecekti. Medenî nikâh kasabanın belediye dairesinde kıyılacak, dinî tören de şatonun kilisesinde yapılacaktı. Sonra öğle yemeği yenilecekti. Yemekten sonra saat yediye kadar elden geldiği gibi vakit geçirilecek, saat yedide Ille'e, mösyö de Peyrehorade'ın evine dönülecek, iki aile akşam yemeğini birlikte orada yiyecekti. Arkası malûm. Dans edilemeyeceği için, kabil olduğu kadar çok şey yenilmesine ehemmiyet verilmişti.

Daha saat sekizde, Venüs'ün karşısına oturmuş, elimde kalem, yirminci defadır heykelin başını yeniden çizmeye başlıyor, bir türlü ifadesini yakalayamıyordum. Mösyö de Peyrehorade, etrafımda dolanıyor, bana tavsiyelerde bulunuyor, Fenikelilere dayanan etimolojisini tekrarlıyor; sonra heykelin kaidesine Bengale güllerini diziyor ve

---

[1] Lâtince: Avuç dolusu zambak veriniz.

traji-komik bir eda ile, çatısı altında yaşayacak çift için ondan dileklerde bulunuyordu. Saat dokuza doğru giyinmek için içeri girdi, tam o esnada mösyö Alphonse ortaya çıktı, yeni bir resmî elbise giymiş, beyaz eldivenler takmıştı, ayakkabıları cilâlı, düğmeleri işlenmişti ve yakasında bir gül vardı.

Resmime eğilerek:

— Karımın portresini yapar mısınız? dedi. O da güzeldir.

O esnada, bahsettiğim sahada bir oyun başlamıştı ve bu oyun *derhal* mösyö Alphonse'un dikkatini çekti. Ben de yorulmuş ve bu şeytanî çehrenin ifadesini vermekten ümidi kesmiş olduğum için az sonra resmimi bırakarak oynayanları seyre koyuldum. Bunların arasında bir gün evvel kasabaya gelmiş birtakım İspanyol katircılar vardı. Bunlar Aragon'lu ve Navarre'lı adamlardı, hemen hepsi de son derece usta oyunculardı. O yüzden Ille'liler mösyö Alphonse'un huzurundan ve öğütlerinden şevk almalarına rağmen, bu yeni şampiyonlara yenildiler. Yerli seyirciler pek mahzun olmuşlardı. Mösyö Alphonse saatine baktı. Henüz dokuz buçuktu. Annesi daha şapkasını giymemişti. Tereddüt etmedi: hemen yeni ceketini çıkardı, başka bir ceket istedi ve İspanyollara meydan okudu. Biraz şaşmış bir halde, gülerek ona bakıyordum:

— Memleketin şerefini korumalı dedi.

O zaman onu gerçekten güzel buldum. Coşmuştu. Biraz evvel pek meşgul olduğu tuvaletinin artık gözünde hiçbir kıymeti kalmamıştı. Birkaç

dakika önce, kravatı bozulmasın diye başını çevirmekten korkardı. Şimdi kıvrılmış saçlarına, itina ile bastalanmış plâstronuna hiç aldırdığı yoktu. Ya nişanlısı?.. Vallahi, icap etseydi, düğünü bile geri bıraktırabilirdi. Alelâcele ayaklarına çarıklar geçirdiğini, kollarını sıvadığını ve Dyrrachium'da askerlerini toplıyan Caesar'ın haliyle yenilmiş tarafın başına geçtiğini gördüm. Çitin üstünden atladım, iki tarafı da iyice görebilmek için bir çitlembik ağacının gölgesine rahatça yerleştim.

Herkesin tahmini hilâfına, mösyö Alphonse ilk topu yakalıyamadı; gerçi top İspanyolların reisleri gibi görünen bir Aragon'lu tarafından şaşılacak bir kuvvetle atılmış ve yeri yalıyarak geçmişti.

Bu İspanyol kırk yaşlarında, kuru ve asabi, pek uzun boylu bir adamdı, zeytuniye çalan teninin âdeta Venüs'ün tuncu kadar koyu bir rengi vardı. Mösyö Alphonse raketini öfkeyle yere fırlattı:

— Şu menhus yüzük parmağımı sıkıyor, bana kolayca yakalıyabileceğim bir topu kaçırttı, diye haykırdı.

Elmâslı yüzüğünü biraz güçlkle çıkardı; yüzüğü almak için yaklaştım; fakat o daha önce davranarak Venüs'e koştu, heykelin yüzük parmağına geçirdi ve Ille'lilerin başında tekrar yerini aldı.

Rengi uçmuştu ama sakın ve metindi. O andan itibaren tek hata yapmadı, İspanyollar adam akıllı yenildiler. Seyircilerin sevinç ve heyecanı görül-

meye değerdı: kimileri külâhlarını havaya fırlatarak sevinçle bağrışıyor; kimileri galibin ellerini sıkıyor, ona memleketin şerefi adını veriyorlardı. Bir istilâyı püskürtmüş olsaydı tebriklerin daha hararetli ve daha samimi olacağından şüpheliyim. Yenilenlerin üzüntüsü zaferinin parlaklığını bir kat daha artırıyordu.

Aragonluya yüksekten bakan bir eda ile:

— Yiğidim başka seferler de oynarız, dedi; ama size'avans veririm.

Mösyö Alphonse'un daha mütevazı davranmasını isterdim, rakibinin küçük düşmesinden âdeta bir üzüntü duydum. Dev yapılı İspanyolun bu hareket pek gücüne gitti. Yağız yüzünün sarardığını gördüm. Dişlerini sıkarak düşünceli bir tavırla raketine bakıyordu: *Me lo pagaras*, dedi [1].

Mösyö de Peyrehorade'ın sesi, oğlunun zaferini ihlâl etti; yeni arabanın hazırlanmasına nezaret etmediğine pek şaşmışken, onu kan ter içinde, elinde raketle görünce hayreti iki kat oldu. Mösyö Alphonse eve koştu, ellerini yüzünü yıkadı, yeni ceketıyla cilâlı ayakkabılarını giydi, beş dakika sonra Puygarrig yolunda hızla araba sürüyorduk. Kasabanın bütün top oyuncularını ve seyircilerin büyük bir kısmını sevinç haykırıışlarıyla bizi takip ettiler. Bizi götüren gürbüz hayvanlar cesur Katalonya'lıları pek az geride bırakabiliyorlardı.

Puygarrig'e varmıştık, kafile belediye dairesine gitmek için yola koyulmak üzere idi ki mösyö

---

[1] İspanyolca: Bunu bana ödiyeceksin.

Alphonse, elini alnına vurarak, usulca bana fısıldadı:

— Gördünüz mü yaptığım işi! Yüzüğü unutmuşum. Venüs'ün parmağında kaldı. Allah cezasını versin. Anneme söylemeyin sakın! Belki hiç farkında olmaz.

— Birini gönderseydiniz, dedim.

— Yo! Uşağım Ille'de kaldı, bu adamlara da itimadım yok. Bin iki yüz franklık elmas bu! Adamı kötü yola sevkeder. Hem dalgınlığıma ne derler burada? Benimle alay ederler, bana heykelin kocası derler.. Allah vere de yüzüğü çalmalasalar. İsabet ki keratalar heykelden korkarlar. Yanma yaklaşımaya cesaret edemezler. Adam! Zararı yok; yanımda başka bir yüzük var.

Medenî ve dinî törenler icabeden tantanayla yapıldı; matmazel Puygarrig bir Paris'li terzi kızının yüzüğünü aldı ve nişanlısının bir aşk hâtırasını kendisine feda ettiğinin farkına varmadı. Sonra sofraya oturuldu, uzun uzun yenildi, içildi, hattâ şarkılar söylendi. Etrafındaki kaba neşeden gelin hesabına üzülüyordum; bununla beraber o ümidimden fazla temkinli duruyordu. Sıkılmış hali ne beceriksizlik, ne de yapmacıktı.

Belki de müşkül vaziyetler karşısında insana cesaret geliyordur.

Yemek Allaha şükür sona erdiği zaman saat dörttü, erkekler pek mükemmel olan parkta gezinmeye, yahut da şatonun çimenliğinde Puygarrig kızlarının bayramlık elbiseleriyle oynadıkları oyunları seyre gittiler. Böylece bir iki saat geçirdik.

Kadınlar da gelinin etrafına toplanmışlar, düğün sepetini hayran hayran seyrediyorlardı. Sonra gelin, kıyafetini değiştirdi, güzel saçlarını tüylü bir şapka ile örttüğüne dikkat ettim, zira kadınlar, kızlıklarında, taşımaları uygun düşmiyen süsleri, bu hakkı kazanır kazanmaz takıp takıştırmaya can atarlar.

Ille'e harekete hazırlandığı zaman saat sekize yaklaşıyordu. Fakat, daha önce dokunaklı bir sahne seyrettik. Matmazel Puygarrig'in kendisine annelik eden halası, pek yaşlı ve sofu bir kadın, kasabaya bizimle birlikte gelmiyecekti. Hareket edilirken yeğenine karılık vazifeleri hakkında tesirli bir vaızda bulundu, bunu da bir göz yaşı tufanı ve bitip tükenmez sarmaşmalar, öpüşmeler takip etti. Mösyö de Peyrehorade bu ayrılışı Sabine'lerin kaçırılmasına [1] benzetiliyordu. Nihayet hareket ettik, yolda gelini avutmak ve güldürmek için herkes elinden geleni yaptı. Ama hepsi boşa gitti.

Ille'de sofrayı hazır bulduk, hem de ne sofrası! Sabahki kaba neşe hoşuma gitmemişti ama, burada gelinle güveyi hakkında yapılan şakalar, kinayeler daha çok gücüme gitti. Sofraya oturmadan önce bir lâhza ortadan kaybolan güveyi solgundu ve buz gibi soğuk ve ciddi duruyordu. Konyak kadar sert olan yıllanmış Collioure şarabını

---

[1] Esatirî bir vaka: İtalyada çok eskiden yerleşmiş olan Sabine'lerin karılarıyla kızları bir şenlik esnasında Romulus'un adamları tarafından kaçırılmıştı.

durmadan içiyordu. Yanında oturuyordum, kendisine ihtar etmek lüzumunu duydum :

— Dikkat edin, dedim, derler ki şarap...

Davetlilerden geri kalmamak için kimbilir ona ne saçma bir şey söyledim.

Dizime dokundu ve pek yavaş bir sesle dedi ki :

— Sofradan kalkıldığı zaman size söyleyecek bir sözüm var.

Tavrındaki ciddilik beni şaşırttı. Ona daha dikkatle baktım ve yüzünün garip bir şekilde karışmış olduğunu farkettim.

— Rahatsız mısınız ? Dedim.

— Hayır.

Tekrar içmeye koyuldu.

Bu esnada, masanın altına sokulmuş olan onbir yaşında bir çocuk, haykırışmalar ve el çırp-malar arasında gelinin ayak bileğinden çözüp çıkardığı beyaz ve pembe renkte bir kordelâyı davetlilere gösteriyordu. Buna diz bağı diyorlar. Derhal bu kordelâyı küçük parçalara doğradılar ve gençlere dağıttılar, onlar da hâlâ göreneğe bağlı bazı ailelerce muhafaza edilen eski bir âdet üzere yakalarının iliklerini bunlarla süslediler. Bu, gelinin kulaklarına kadar kızarmasına sebep oldu. Fakat mösyö de Peyrehorade, herkesi susmaya davet ettikten sonra, ona, Katalonya diliyle birkaç beyiti makamla okuyunca gelinin utancı son haddine vardı. Bunları irticalen söylediğini iddia ediyordu. İyi anladımsa mânası şudur :

«Ne oluyor, dostlarım ? İçtiğim şarap yüzünden teki çift mi görüyorum ? Burada iki Venüs var...»

Güveyi birden bire ürkmüş bir tavırla başını çevirdi, herkes buna güldü.

Mösyö de Peyrehorade:

«Evet, diye devam etti, çatımın altında iki Venüs var. Birini kuzu mantarı gibi toprakta buldum; göklerden inen öteki kemerini parçalayıp bize dağıttı.»

Diz bağına demek istiyordu.

«Oğlum, Roma Venüs'ü ile Katalonya Venüs'ünden hangisi hoşuna gidiyorsa onu al. Çapkın Katalonya'lıyı aldı, kârlı da çıktı. Romalı karadır, Katalonya'lı beyaz. Romalı, soğuktur. Katalonya'lı yanına yaklaşanı tutuşturur.»

Bu bitiş öyle haykırıslara, gürültülü alkışlara ve coşkun kahkahalara sebep oldu ki, tavan başımıza yıkılacak sandım. Sofranın etrafında yalnız üç ciddi yüz vardı, gelin, güveyi ve ben. Çok başım ağrıyordu; hem, bilmem neden, düğünler daima bana hüznün verir. Bu düğünse, üstelik, beni biraz iğrendiriyordu da.

Son beyitler belediye reis muavini tarafından makamla okunduktan sonra — bunların hayli açık saçık şeyler olduğunu da söylemeliyim. — gelinin gidişini seyretmek için davetliler salona geçtiler. Vakit gece yarısına yaklaştığından gelin az sonra odasına götürelecekti.

Mösyö Alphonse, beni bir pencere kenarına çekti ve gözlerini başka tarafa çevirerek dedi ki:

— Benimle eğleneceksiniz... Fakat bilmiyorum ne oldu bana.. Büyülendim ben. Allah belâmı versin!

Aklıma ilk gelen şey, acaba Montaigne ile madam de Sevigne'nin bahsettikleri neviden bir felâkete uğramaktan mı korkuyor? düşüncesi oldu.

«Bütün aşk ülkesi feci vakalarla doludur.

V. S.»

İçimden dedim ki:

— Böyle hâdiselerin fikir adamlarının başına geldiğini sanırdım.

— Azizim mösyö Alphonse, Collioure şarabını fazla kaçırdınız, dedim. Size dememiş miydim?

— Evet, belki de. Fakat daha müthiş bir şey var.

Kesik kesik söylüyordu. Tamamiyle sarhoş olduğuna hükmettim. Bir müddet sustuktan sonra devam etti:

— Halkamı biliyorsunuz ya?

— E? Almışlar mı?

— Hayır.

— Şu halde, yüzük sizde.

— Hayır... O Venüs kaltağının parmağından çıkaramıyorum.

— Yok canım. İyice çekmemişsiniz demek.

— Çektim... Ama Venüs, parmağını sıktı.

Düşmemek için pencereye dayanarak, vahşi bir tavırla bana bakıyordu:

— Amma da yaptınız! dedim. Halkayı çok ileri itmiş olacaksınız. Yarın kıskaçla çıkarırsmız. Yalnız heykeli zedelememeye dikkat edin.

— Kabil değil. Venüs'ün parmağı çekilmiş, kıvrılmış; elini sıkmış, anlıyor musunuz?.. Anlaşı-

lan benim karım oldu, çünkü halkayı ona vermiştim... Onu geri vermek istemiyor.

Birdenbire ürperdim, tüylerimin diken diken olduğunu hissettim. Sonra içini çekerken yüzüme şarap kokan soluğunu üfledi, bütün heyecanım söndü. «Biçare zil zurna sarhoş» diye düşündüm.

Güveyi acınacak bir tavırla:

— Siz eski eserlerden anlarsınız, diye ilâve etti; bu heykelleri bilirsiniz.. Belki benim bilmediğim bir yolu yordamı bir kıvrır zıvırı vardır... Gidip bir bakıverseniz...

— Hay, hay dedim, gelin beraber gidelim.

— Hayır sizin yalnız gitmenizi tercih ederdim. Salondan çıktım.

Akşam yemeği esnasında hava değişmişti, hızlı bir yağmur başlamıştı. Bir şemsiye istemeye gidiyordum, birden bir düşünce beni durdurdu: «Sarhoş bir adamın söziyle hareket etmek büyük bir ahmaklık olur. Hem belki de taşralı kibarlarını güldürmek için bana bir eşek şakası yapmaya kalkmıştır, hiç değilse en küçük zararım iliklerime kadar ıslanmak ve sağlam nezleye yakalanmak olacak.»

Kapıdan, üstünden sular akan heykele bir göz attım ve tekrar salona girmeden odama çıktım. Yattım, fakat uzun zaman gözüme uyku girmedi. Günün bütün sahneleri zihnimden geçiyordu. Kaba bir sarhoşun kucağına atılan o pek güzel ve pek temiz kızı düşünüyordum. «Bir menfaat evlenmesi, ne çirkin şey, diyordum. Bir belediye reisi göğsüne üç renkli bir muska geçirir, bir papaz atkısını boynuna atar ve dünyanın en dürüst kızını bir

ipsize verirler. Sevişmiyen iki insan böyle bir anda birbirlerine ne söyleyebilirler, halbuki iki sevdalı bu an için hayatlarını vermeye hazırdır. Bir kadın, bir kere kaba halini görmüş olduğu bir erkeği bir daha acaba sevebilir mi ?

İlk intibalar hiç silinmez, hem eminim, mösyö Alphonse nefret edilmeye lâyıktır...»

Çok kısalttığım bu kendi kendime söylenişlerim esnasında evde bir hayli gidip gelmeler işittim; kapılar açılıp kapandı, arabalar hareket etti; sonra merdivenden çıkıp odamın aksi istikametindeki koridorun nihayetine giden birkaç kadının hafif ayak seslerini işitir gibi oldum. İhtimal gelini yatağına götürüyorlardı. Sonra tekrar merdivenden indiler. Madam de Peyrehorade'ın kapısı kapandı. «O zavallı kız şimdi kim bilir ne kadar sıkıntı ve utanç içindedir.» Keyfim kaçtı, öte yanıma döndüm. Düğün evi bekâr adamın yeri değildir.

Bir müddet ses çıkmadı, sonra merdivenden çıkan ağır ayak sesleri işitildi. Tahta basamaklar dehşetli gıcırdadı.

— Vay hantal herif, diye söylendim. Merdivenden yuvarlanacak.

Sonra ses seda kesildi. Düşüncelerimin seyrini değiştirmek için bir kitap aldım. Vilâyetin istatistiği idi, içinde, Prades kazasındaki Galya rahiplerine ait anıtlar hakkında mösyö de Peyrehorade'ın bir yazısı vardı. Üçüncü sahifede uyuya kalmışım.

İyi uyuyamadım ve birkaç defa uyandım. Sabahın beşi sularında idi, horozlar öttüğü zaman ben yirmi dakikadan fazla bir zamandır uyanıktım.

Şafak sökmek üzere idi. O zaman uyumadan önce, işittiğim ağır ayak seslerini merdivenlerin gıcırtsını yeniden sarahatle işittim. Bu bana garip göründü. Mösyö Alphonse'un niye bu kadar erken kalktığını esniyerek tahmine çalıştım. Hiçbir mâkul sebep bulamadım. Gözlerimi yeniden kapamak üzereydim ki bir takım garip tıpırtılar dikkatimi çekti, çingiraklar çalındı, kapılar gürültüyle açılıp kapandı, sonra karmakarışık bağrışmalar işittim.

Yatağımdan fırlıyarak: «Sarhoş herif bir tarafı ateşe vermiş olmalı» dedim.

Sütratle giyindim ve koridora çıktım. Karşı ucdan haykırmalar, sızlanmalar işitiliyordu, acı bir ses bütün ötekileri bastırıyordu. «Evlâdım! Evlâdım!» Mösyö Alphonse'un başına bir felâket gelmiş olduğu besbelliydi. Gerdek odasına koştum: burası dopdoluydu. Gözüme ilk çarpan şey, tah-taları kırılmış karyolada yarı çıplak bir halde tersine uzanmış yatan genç adam oldu. Benzi sapsarı, hareketsizdi. Annesi yanbaşında ağlayıp haykırıyordu. Mösyö de Peyrehorade telâş içinde delikanlının şakaklarını kolonya ile oğuyor, yahut burnuna ruh koklatıyordu. Heyhat! Çocuğu öleli çok olmuştu. Odanın öteki köşesinde bir kanepede gelin, müthiş bir şekilde çırpınıyordu. Ağzından anlaşılmaz haykırışlar çıkıyordu ve iki gürbüz hizmetçi kadın kendisini zor zaptediyorlardı.

— Aman! diye haykırdım, ne oldu?

Yatağa yaklaştım, biçare gencin cesedini biraz kaldırdım; soğumuş ve kaskatı kesilmişti. Sıkılmış

dişleri ve kararmış yüzü en korkunç bir acıyı ifade ediyordu. Tabîî bir ölümle ölmediği, can çekişmenin müthiş olduğu aşikârdı. Bununla beraber, elbiselerinde kandan eser yoktu. Gömleğini araladım, göğsünde mosmor bir iz vardı, kaburgalara ve sırtına kadar uzanıyordu. Sanki demir bir çember içinde sıkılmış sanırdınız. Ayağım halının üstünde bir şeye dokundu; eğildim ve elmas yüzüğü gördüm.

Mösyö de Peyrehorade'la karısını odalarına götürdüm; sonra gelini de oraya naklettirdim. Onlara:

— Bir de kızınız var, dedim; kendisine bakmanız lâzım.

Kendilerini yalnız bıraktım.

Mösyö Alphonse'un bir cinayete kurban gitmesine şüphe etmiyordum, gece gelinin odasına girmenin yolunu bulmuş olacaktı. Bununla beraber, göğüsteki o bereler ve onların bir daire şeklinde oluşu beni çok şaşırtıyordu, zira bir sopa veya bir çubuk bu izleri meydana getiremezdi. Birdenbire Valansiya'da vücutlarını ortadan kaldırmak üzere para aldıkları kimseleri öldürmek için kaatillerin içi ince kum dolu uzun meşin çuvarlar kullandıklarını hatırladım. Hemen Aragon'lu katırcı ve savurduğu tehdit aklıma geldi. Bununla beraber basit bir alayın öcünü bu kadar müthiş bir surette alabileceğine de pek ihtimal veremiyordum.

Bir iz yakalamak ümidiyle evi dolaştım, fakat bir şey bulamadım. Kaatiller o yandan girmiş

olmasınlar diye bahçeye indim; burada sarıh hiçbir iz görülüyordu. Hem dünkü yağmur yeri o kadar ıslatmıştı ki toprakta bariz izler kalmış olmasına pek imkân yoktu. Bununla beraber, toprağa iyice nakşolmuş ayak izleri farkettim; bunlar birbirine zıt istikamette iki sıra halinde fakat aynı hat üzerinde bulunuyordu, bu hat oyun meydanına bitişik çit açısından başlayıp evin kapısına ulaşıyordu. Bu izler heykelin parmağından yüzüğü almaya gitmiş olan mösyö Alphonse'un yürümesinden meydana gelmiş olabilirdi. Öte yandan, çit, o noktada başka taraflarda olduğundan daha seyrek, kaatiller çiti buradan geçmiş olmalıydılar. Heykelin önünden tekrar tekrar geçerken, bir an durup onu seyrettim. Bu sefer itiraf ederim ki, onun müstehzi, şirret ifadesini ürpermeden seyredeydim ve kafam şahit olduğum korkunç sahnelerle dolu olduğundan, bana bir uğursuzluk tanrısı bu ailenin uğradığı felâketi alkışlıyormuş gibi geldi.

Odama gidip, öğleye kadar orada kaldım. O vakit çıktım ve ev sahiplerimin ne halde olduklarını sordum. Biraz sakinleşmişler. Matmazel de Puygarrig, daha doğrusu mösyö Alphonse'un dul karısı kendine gelmişti. Hattâ, o sırada Ille'de bulunan Perpignan müddeiumumiysiyle konuşmuş, ona ifade bile vermişti. Müddeiumumî benim de ifademi aldı. Ona bildiklerimi söyledim ve Aragon'lu katırcıdan şüphe ettiğimi de kendisinden gizlemedim. Derhal tevkifini emretti.

İfadem yazılıp imzalandıktan sonra müddeiumumiye sordum:

— Madam Alphonse'dan bir şey öğrenebilir misiniz mi ?

Hüzünlü hüzünlü gülümsiyerek :

— Bu zavallı taze çıldırmış, dedi, tamamiyle çıldırmış. Bakın neler anlatıyor: perdeleri çektikten sonra birkaç dakikadan beri yatıyormuş, bir aralık oda kapısı açılmış, içeri biri girmiş. O esnada madam Alphonse, yüzü duvara dönük olarak karyolanın ta kenarında bulunuyormuş. Gelenin kocası olduğundan hiç şüphe etmiyerek kımıldanmamış. Bir lâhza sonra karyola müthiş bir yük altında ezilmiş gibi gıcırdamış. Kızcağız çok korkmuş ama başını çevirmeye cesaret edememiş. Beklemiş, belki on dakika geçmiş... Bu şekilde geçen zamanın uzunluğu hakkında bir hükme varamıyor. Sonra, elinde olmadan biraz kımıldamış, yahut yatakta bulunan kimse bir harekette bulunmuş, bunun üzerine buz gibi soğuk bir şeyin vücuduna değdiğini hissetmiş; aynen böyle söylüyor. Her yanı titriyerek karyolayla duvar arasındaki boşluğa biraz daha sokulmuş. Az sonra kapı ikinci defa açılmış ve biri içeri girerek: «Bonsuvar, karıcığım, » demiş. Hemen ardından perdeler çekilmiş. Boğuk bir ses işitmiş. Yatakta yanında yatan kimse doğrulmuş ve kollarını ileri doğru uzatmış. O zaman kız başını çevirmiş. Ve kocasını, yatağın yanında diz çökmüş, başı yastık hizasında olarak, yeşilimtırak bir dev anasının kollarında görmüş, bütün kuvvetiyle adamı sıkıyormuş. Diyor ki, hem de yüz kere tekrarladı, zavallı kadın diyor ki... kimi görmüş tahmin edersiniz ? Tunç Venüs'ü, mösyö de

Peyrehorade'ın heykelini... Bu heykel ortaya çıkıldıktan beri herkesin aklı fikri onda. Fakat, aklını bozan bu zavallı kadının hikâyesine devam edelim. Bu manzarayı görünce, kendini kaybetmiş, belki de biraz daha önce aklını kaçırmıştı. Ne kadar zaman baygın kaldığını katiyen söyleyemiyor. Kendine gelince, hayaleti, yahut kendi tâbiriyle heykeli görmüş. Bacaklariyle vücudun alt kısmı yataкта, göğsiyle kolları öne doğru uzanmış bir vaziyette duruyor ve hareketsiz kocasını kolları arasında tutuyormuş. Bir horoz ötmüş. O zaman heykel yataktan kalkmış, cesedi yere bırakıp dışarı çıkmış. Madam Alphonse çingırağa asılmış, ötesini biliyorsunuz.

İspanyolu getirdiler; sakindi. Büyük bir soğukkanlılıkla ve pek aklı başında olarak kendini müdafaa etti. İşitmiş olduğum sözünü de inkâr etmedi, fakat, bu sözü, ertesi günü dinlenmiş haliyle galibini top oyununda yeneceğini anlatmaktan başka bir niyetle söylememiş olduğunu iddia ediyordu. Hattâ, hatırlıyorum, şunu da ilâve etti:

— Bir Aragon'lu hakaret gördüğü zaman intikamını alması için ertesi günü beklemez. Mösyö Alphonse'un bana hakaret etmek istediğini düşünmüş olsaydım, o lâhza bıçağımı karnına daldırırdım.

Ayakkabıları bahçedeki izlere tatbik edildi, onunkiler çok daha büyüktü.

Nihayet, bu adamın konakladığı hanın sahibi, bütün geceyi hasta olan bir katırını ilâçlamak ve oğmakla geçirmiş olduğunu temin etti.

Hem bu Aragon'lu, memlekette pek tanılan, iyi şöhet sahibi bir adammış, her sene ticaret için bu memlekete gelirmiş. Özürler diliyerek kendisini serbest bıraktılar.

Mösyö Alphonse'u son olarak hayatta görmüş olan bir uşağın ifadesini unuttuyordum. Karısının yanına çıkacağı sıradaymış, bu adamı çağırarak, benim nerede olduğumu bilip bilmediğini endişeli bir tavırla sormuş. Uşak görmedim demiş. Mösyö Alphonse içini çekmiş, bir dakikadan fazla tek kelime söylememiş, sonra:

— Tamam, demiş, iblis onun da hakkından gelmiş olacak.

Bu adama: «Mösyö Alphonse'la konuştuğun zaman, elmaslı yüzüğü parmağında mıydı?» diye sordum. Uşak cevap vermek için tereddüt etti; nihayet:

«Sanmıyorum, dedi, ama dikkat de etmemiştim.» Sonra toparlanarak: «Yüzük parmağında olsaydı, dedi, herhalde farkına varırdım, çünkü onu madam Alphonse'a vermiş olduğunu sanıyordum.»

Bu adamı sorguya çekerken madam Alphonse'un ifadesinin bütün eve yaydığı mânasız korkunun beni de biraz sardığını hissettim. Müddeiumumî yüzüme gülümsiyerek baktı, bunun üzerine ısrar edemedim.

Mösyö Alphonse'un cenaze alayından birkaç saat sonra Ille'den ayrılmaya hazırlanıyordum.

Mösyö de Peyrehorade'ın arabası beni Perpignan'a götürecekti. Bitkin haline bakmadan, zavallı ihtiyar beni bahçesinin kapısına kadar çıkarmak iş-

tiyordu. Bahçeyi hiç konuşmadan geçtik, adamcağız koluma yaslanarak güç halde kendini sürüklüyordu. Ayrılacağımız sırada Venüs'e son bir göz attım. Heykelin, ailesinden bir kısmına telkin ettiği dehşeti ve kini paylarmasa da, kendisine daima korkunç bir felâketi hatırlatacak olan bir şeyi belki başından defetmek ister diye düşündüm. Maksadım, onu bir müzeye koymasını tavsiye etmekte. Söze başlamakta tereddüt ediyordum. Mösyö de Peyrehorade gözlerimi ayırmadığım tarafa başını çevirdi. Heykeli gördü ve hemen göz yaşları boşandı. Kendisini kucakladım, tek kelime söylemeye cesaret edemeden arabaya bindim.

Oradan ayrıldığımdan beri bu esrarlı felâketi aydınlatacak bir ip ucu bulunduğuna dair bir haber alamadım.

Mösyö de Peyrehorade oğlundan birkaç gün sonra ölmüş. Vasiyetnamesiyle müsveddelerini bana bırakmış, bunları belki bir gün neşrederim. Bu kâğıtların arasında Venüs heykelindeki yazılara dair muhtırasını bulamadım.

Hamiş — Dostum mösyö de P... den şimdi bir mektup aldım. Heykelin artık mevcut olmadığını bildiriyor. Kocasının ölümünden sonra madam de Peyrehorade'ın ilk işi onu eritip bir çan döktürmek olmuş.

Mösyö de P... nin dediğine göre uğursuzluk bu tunca sahip olanların yakasını bırakmıyormuş. Bu çan Ille'de çalmaya başlayalı beri, bağlar iki defa donmuş.

1837.

ILLE VENÜS'ÜNÜN SONU

DEVLET

KİTAPLARI

Dünya Edebiyatından Tercümeneler

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ARA-
SINDA SON ZAMANLARDA YAYIMLANAN
KLÂSİK ESERLERDEN BAZILARI

Th. Storm	Immensee	Z. Taşan	
		B. Yerkent	100
Henri Bergson	Düşünce ve	Miraç	
	Devingen	Katırcıoğlu	600
Henri Bergson	Zihin Kudreti	Miraç	
		Katırcıoğlu	450
Colette	Claudine'in Evi	Vedia	
		Tataragası	410
Voltair	Saf Oğlan	Fehmi Baldaş	280
Swift	Güiver'in	İrjan Şahinbaş	460
	Seyahatleri		
Emily Bronte	Rüzgârlı Bayır	Naciye Öngül	800
Choderlos de	Tehlikeli		
Laclos	Alâkalar	Nurullah Ataç	600
A. Lichtenberger	Küçük Trott		
		Esat Onatkut	140
Prosper Mérimée	Âraftaki Ruhlar	İlle Venüs'ü	
		Yaşar Nabi Nayır	295

Millî Eğitim Bakanlığı yayınevleriyle bütün
kitapçılarda satılmaktadır.